

Bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd

Vägledning | PENSIONS
2010:5 version 5 MYNDIGHETEN

Bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd

Vägledning 2010:5 version 5

Beslutad 2016-03-21

Vägledningarna innehåller samlad information om vad som gäller inom ett verksamhetsområde. Vägledningarna tas fram av Pensionsmyndigheten.

En vägledning kan innehålla beskrivningar av:

- Författningsbestämmelser
- Förarbeten
- Praxis
- JO:s beslut.

Vägledningarna uppdateras löpande och publiceras på Pensionsmyndighetens webbplats

Innehåll

Förkortningar	7
Sammanfattning	8
Bostadstillägg	8
Äldreförsörjningsstöd.....	9
Läsanvisningar	10
Varför en vägledning?	10
Hänvisningar	10
Exempel	10
Att hitta rätt i vägledningen.....	10
1 Inledning.....	11
2 Allmänt om rätten till bostadstillägg	13
2.1 Försäkrad enligt socialförsäkringsbalken	13
2.1.1 Rätt till bostadstillägg vid bosättning i Sverige	13
2.1.2 Rätt till bostadstillägg vid utlandsvistelse	13
2.1.3 Dispens för fortsatt utbetalning i vissa fall.....	15
2.1.4 Förordning 492/2011	15
2.2 Förmåner som kan ge rätt till bostadstillägg.....	15
2.2.1 Allmän pension.....	15
2.2.2 Aktivitets- eller sjukersättning.....	17
<i>Vilande aktivitetsersättning eller sjukersättning</i>	<i>17</i>
<i>Steglös avräkning.....</i>	<i>18</i>
<i>Indragen ersättning på grund av frihetsberövande</i>	<i>18</i>
2.2.3 Änkepension.....	19
2.2.4 Särskild efterlevandepension och hustrutillägg	19
2.2.5 Utländsk förmån	19
2.3 Gift eller ogift i bostadstilläggs hänseende	20
2.3.1 Likställd med ogift.....	20
2.3.2 Likställd med gift.....	22
2.3.3 Registrerat partnerskap.....	22
2.3.4 Bostadstillägg vid vistelse på kriminalvårdsanstalt	23
3 Ansökan om bostadstillägg	25
3.1 Ansökan.....	25
3.1.1 Ansökningsblankett	25
3.1.2 Ankomstdag.....	26
3.1.3 Undertecknande	26
3.2 Ställföreträdare/ombud	26
3.3 Uppgifter i ansökan.....	26
3.4 Kommunikering	27
3.5 Avvisning av ansökan.....	28
3.6 Återkallande av ansökan	28
4 Boendet och bostadskostnaden.....	29
4.1 Allmänt om boendet och bostadskostnaden.....	29
4.1.1 Folkbokföring	29

4.1.2	Boendeformer.....	29
4.1.3	Bostad som delvis eller helt ägs av dödsbo.....	30
4.1.4	Regler vid särskild boendeform.....	31
4.2	Hyrd bostad.....	31
4.2.1	Hysesförhållande.....	32
4.2.2	Hyra.....	32
4.2.3	Avgifter som ingår i hyran.....	32
4.2.4	Kostnad för uppvärmning.....	34
4.2.5	Kostnad för uppvärmning av vatten.....	34
4.2.6	Kostnad för vattenförbrukning och sophämtning.....	35
4.2.7	Kostnad för hushållsel.....	35
4.2.8	Hysesfria månader.....	35
4.2.9	Hyra del av månad.....	36
4.2.10	Bostadskostnad för hyrt småhus.....	36
4.2.11	Hysesrabatt.....	37
4.2.12	Egna underhållskostnader.....	37
4.3	Kooperativ hyresrätt.....	37
4.4	Bostadsrätt.....	37
4.4.1	Räntekostnad.....	37
4.5	Småhus.....	38
4.5.1	Räntekostnad.....	38
4.5.2	Seniorlån.....	39
4.5.3	Räntefria lån.....	39
4.5.4	Bundet lån löses i förtid.....	39
4.5.5	Hus på ofri grund.....	40
4.5.6	Arrendeavgift.....	40
4.5.7	Tomträttsavgäld.....	40
4.5.8	Samfällighetsavgift.....	40
4.5.9	Fastighetsavgift/fastighetsskatt.....	40
4.5.10	Kostnad för uppvärmning.....	42
4.5.11	Övriga driftskostnader.....	42
4.6	Småhus för två familjer.....	43
4.7	Småhus på lantbruksenhet.....	43
4.7.1	Arrende på lantbruk.....	44
4.8	Ägarlägenhet.....	45
4.9	Andelshus och egen flerfamiljsfastighet.....	45
4.10	Fri bostad samt övriga boendeformer.....	45
4.11	Bostadskostnad för makar och likställda.....	46
4.11.1	Övergångsbestämmelser.....	46
4.11.2	Makar med varsin permanentbostad.....	47
4.12	Fördelning av bostadskostnaden.....	48
4.13	Samordning av bidrag för bostadskostnad.....	50
4.13.1	Bostadsbidrag till barnfamiljer.....	50
4.13.2	Avdrag för bostadsbidrag vid fördelning av bostadskostnad.....	51
4.13.3	Bostadsbidrag till hushåll utan barn.....	52
4.13.4	Familjebidrag.....	53
4.13.5	Boendetillägg.....	53
4.13.6	Övriga bidrag.....	53
4.14	Minskning av beräknad bostadskostnad i vissa fall.....	54
5	Inkomstberäkning.....	55
5.1	Allmänt om inkomstberäkning.....	55

5.2	Inkomstslag tjänst.....	55
5.2.1	Beräkning av tillfälliga inkomster.....	57
5.2.2	Beräkning av regelbundna inkomster.....	58
	Anställningsinkomst.....	58
	Arbetslöshetsersättning.....	59
	Sjukpenning.....	59
	Aktivitetsstöd och utvecklingsersättning.....	59
	Föräldrapenning.....	59
5.3	Vissa andra inkomster.....	60
	Ersättning från avtalsgruppsjukförsäkring.....	60
	Studiemedel.....	60
	Stipendier.....	60
	Utländska inkomster.....	61
	Etableringsersättning.....	61
5.4	Inkomstslag näringsverksamhet.....	62
5.4.1	Räntefördelning.....	63
	Positiv räntefördelning.....	63
	Negativ räntefördelning.....	63
5.4.2	Periodiseringsfond och expansionsfond.....	64
5.4.3	Resultat i inkomstslaget näringsverksamhet och bidragsgrundande inkomst.....	64
5.4.4	Undantag från skatterättsliga regler.....	64
5.4.5	Skogskonto.....	65
5.5	Inkomstslag kapital.....	65
5.5.1	Kapitalinkomster.....	67
	Ränta och utdelning.....	67
	Schablonintäkt.....	68
	Ersättning vid uthyrning av privatbostad.....	69
	Kapitalvinster.....	69
	Beräkning vid försäljning av värdepapper.....	70
	Beräkning vid försäljning av privatbostad och näringsfastighet.....	70
	Uppskovsavdrag.....	71
	Beräkning vid försäljning av övriga tillgångar.....	72
	Investeraravdrag.....	72
5.6	Förmögenhet.....	72
5.6.1	Tillgångar.....	72
	Privatbostadsfastighet och privatbostadsrätt.....	73
	Livförsäkring m.m.....	74
	Marknadsnoterade delägarätter eller fordringsrätter.....	75
	Kontanta medel och kontobehållning.....	75
	Fordran i pengar och liknande betalningsmedel.....	76
5.6.2	Skulder.....	76
	Seniorlån.....	77
5.6.3	Beräkning av förmögenhetstillägg.....	77
	Förmögenhetsberäkning för efterlevande.....	79
5.7	Beräkning av reduceringsinkomst.....	81
5.7.1	Viktning.....	81
5.7.2	Fribelopp.....	82
5.7.3	Reduceringsinkomst för ensamstående.....	83
5.7.4	Reduceringsinkomst för makar och likställda.....	83
6	Beräkning av bostadstillägg.....	86
6.1	Beräkning av bostadskostnad.....	86

6.2	Inkomstavdrag	87
6.3	Beräkning av bostadstillägg som betalas ut	88
7	Särskilt bostadstillägg	92
7.1	Allmänt om rätten till särskilt bostadstillägg	92
7.2	Skälig levnadsnivå	92
7.3	Skälig bostadskostnad	92
7.4	Inkomstberäkning för särskilt bostadstillägg	92
7.4.1	Lägsta inkomst som ska fastställas	93
7.4.2	Inkomstberäkning för makar	94
7.5	Beräkning av särskilt bostadstillägg	95
8	Beslut om och utbetalning av bostadstillägg	98
8.1	Beslut	98
8.2	Interimistiska beslut	98
8.3	Indragning och nedsättning av bostadstillägg	98
8.4	Utbetalning	99
8.5	Makeavdrag	99
8.6	Utbetalningssätt	99
8.6.1	Utbetalningsdag	99
8.6.2	Utbetalning upphör	100
9	Äldreförsörjningsstöd	101
9.1	Allmänt om äldreförsörjningsstöd	101
9.1.1	Bosättningsbaserad förmån	101
9.1.2	Äldreförsörjningsstöd till den som har pensionsförmåner	102
9.2	Äldreförsörjningsstödet storlek	102
9.2.1	Inkomstprövning	103
9.2.2	Beräkning av äldreförsörjningsstöd	103
9.3	Beslut om och utbetalning av äldreförsörjningsstöd	107
9.4	Avdrag under vistelse på kriminalvårdsanstalt	107
10	Omräkning av bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd	108
10.1	Omräkning utan föregående underrättelse	108
10.2	Från vilken tidpunkt ska ändringen gälla?	109
10.2.1	Ändrade inkomster	109
10.2.2	Ändrad kapitalinkomst och förmögenhet	110
10.3	Ändrat civilstånd	111
11	Anmälningsskyldighet	112
11.1	När föreligger anmälningsskyldighet?	112
11.2	Till vem ska anmälan ske?	112
11.3	Vem är anmälningsskyldig?	113
11.4	Anmälan av bostadsförhållanden	113
11.5	Anmälan av inkomster	113
11.6	Anmälan av förmögenhet	114
12	Återbetalningsskyldighet	115
13	Övriga bestämmelser	116
13.1	Avdrag för andra ersättningar	116
13.2	Försörjningsstöd	116
13.3	Preskriptionstid	116
13.4	Förbud mot överlåtelse	116
13.5	Omprövning och överklagande	117

Förkortningar

AGS	Avtalsgruppsjukförsäkringar
BGI	Bidragsgrundande inkomst
BoT	Boendetillägg
EES	Europeiska ekonomiska samarbetsområdet
EU	Europeiska unionen
FB	Föräldrabalken
FbL	Folkbokföringslagen (1991:481)
FKFS	Försäkringskassans författningssamling
FKRS	Försäkringskassans rättsliga ställningstagande
FL	Förvaltningslagen (1986:223)
FÖD	Försäkringsöverdomstolen
FöL	Lagen (2009:1053) om förmögenhet vid beräkning av vissa förmåner
HFD	Högsta förvaltningsdomstolen
IL	Inkomstskattelagen (1999:1229)
JB	Jordabalken
KRNG	Kammarrätten i Göteborg
KRNJ	Kammarrätten i Jönköping
KRNS	Kammarrätten i Stockholm
KRSU	Kammarrätten i Sundsvall
LR	Länsrätten
PFS	Pensionsmyndighetens föreskrifter
Prop.	Regeringens proposition
RAR	Riksförsäkringsverkets allmänna råd
SFB	Socialförsäkringsbalken
SFBP	Lagen (2010:111) om införande av socialförsäkringsbalken
SfU	Socialförsäkringsutskottet
SoL	Socialtjänstlagen (2001:453)
ÄB	Ärvdabalken
ÄktB	Äktenskapsbalk

Sammanfattning

I denna vägledning behandlas bostadstillägg. Vägledningen omfattar även förmånen äldreomsorgsstöd eftersom regelverket för äldreomsorgsstöd till stor del bygger på regelverket för bostadstillägg.

Bostadstillägg

Bostadstillägg är ett skattefritt inkomstprövat tillägg till vissa andra förmåner. Bostadstilläggets storlek påverkas av bostadskostnaden och inkomsten.

Bostadstillägg kan betalas ut till den som är bosatt i Sverige och har hel allmän pension, aktivitetsersättning, sjukersättning, änkepension, särskild efterlevande- pension. Bostadstillägg kan även betalas ut till den som har pension eller invaliditetsförmån från en annan stat som ingår i det Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES).

Det finns två former av bostadstillägg

- bostadstillägg
- särskilt bostadstillägg.

Bostadskostnaden beräknas enligt regler som är olika beroende på vilken boendeform som är aktuell för den sökande. Bostadskostnaden för makar beräknas för var och en till hälften av deras sammanlagda bostadskostnad.

Före den månad sökande fyller 65 år beräknas bostadstillägg utifrån 93 procent av bostadskostnaden per månad av den del som inte överstiger 5 000 kronor för den som är ensamstående och 2 500 kronor för den som är gift eller sambo. Från och med den månad sökande fyller 65 år ska beräkning göras med 95 procent av bostadskostnaden.

För pensionärer som är gifta eller sambor ska ett belopp om 170 kronor läggas till bostadskostnaden för var och en och för ensamstående pensionärer ska ett belopp om 340 kronor läggas till bostadskostnaden.

Bostadstilläggets storlek beräknas genom att först fastställa bostadskostnaden. Av fastställd bostadskostnad används en viss del som underlag vid beräkningen. Dessutom görs ett tillägg som beskrivs ovan om sökande är pensionär. Sedan görs ett avdrag för sökandens inkomster. Därefter återstår det bostadstillägg som sökande är berättigad till.

Inkomster som påverkar storleken av bostadstillägg beräknas i princip enligt skatterättsliga regler. Som inkomst räknas inkomst av tjänst, näringsverksamhet och kapital. Även vissa skattefria inkomster ingår i beräkningen av den bidragsgrundande inkomsten (BGI). Vid beräkningen av BGI görs ett tillägg för den förmögenhet som den sökande och hans make eller maka äger. För den som är gift eller sambo räknas inkomsterna samman. Inkomsten för var och en av makarna eller samborna beräknas till hälften av deras sammanlagda inkomst.

Särskilt bostadstillägg kan betalas ut till den som har bostadstillägg. Särskilt bostadstillägg betalas ut i de fall där den sökandes inkomst, efter avdrag för skälig bostadskostnad, understiger skälig levnadsnivå. Inkomsterna beräknas efter avdrag för skatt. Vid beräkningen av särskilt

bostadstillägg anses den sökandes sammanlagda inkomster av tjänst, näringsverksamhet, kapital samt skattefria inkomster, alltid utgöra lägst en tolfedel av det belopp som närmast motsvarar oreducerad garantipension eller garantiersättning för den sökande. Bostadstillägg och särskilt bostadstillägg beviljas i regel tills vidare, men kan i vissa fall tidsbegränsas.

Äldreförsörjningsstöd

Äldreförsörjningsstöd är en inkomstprövad förmån och i likhet med bostadstillägg är äldreförsörjningsstöd beroende av den sökandes bostadskostnad och inkomst.

Äldreförsörjningsstöd kan betalas ut till den som är bosatt i Sverige och som har fyllt 65 år.

Äldreförsörjningsstöd betalas ut om den sökandes inkomster, efter avdrag för skälig bostadskostnad, understiger skälig levnadsnivå. Bostadskostnaden och inkomsterna beräknas på ett liknande sätt som för särskilt bostadstillägg. Antagandet om den sökandes lägsta inkomst gäller dock inte vid beräkningen av äldreförsörjningsstöd. Även vid beräkningen av äldreförsörjningsstöd beräknas inkomsten för var och en av makarna utgöra hälften av makarnas sammanlagda inkomster. Detsamma gäller för makarnas bostadskostnad.

Äldreförsörjningsstöd beviljas för en tid av högst tolv månader.

Läsanvisningar

Varför en vägledning?

Från och med den 1 januari 2010 handläggs bostadstillägg till pensionärer av Pensionsmyndigheten. bostadstillägg till personer med aktivitets- eller sjukersättning handläggs av Försäkringskassan. Det är Pensionsmyndigheten som har ansvaret för normeringen av bostadstillägg.

Denna vägledning ska vara ett hjälpmedel för myndigheternas medarbetare i handläggningen. Den kan också vara ett stöd vid utbildning av myndigheternas personal.

Vägledningen redovisar och förklarar lagar och andra bestämmelser. Den redogör för de delar av lagens förarbeten som är särskilt viktiga för att förstå hur lagen ska tillämpas. Den redogör också för rättspraxis.

Hänvisningar

I vägledningen finns hänvisningar till lagar, förordningar, myndighetsföreskrifter, rättsliga ställningstaganden, förarbeten, rättsfall, JO-beslut och andra vägledningar samt interna styrdokument. Hänvisningen finns antingen angiven i löpande text eller inom parentes i direkt anslutning till den mening eller det stycke den avser.

Exempel

Vägledningen innehåller exempel. De är komplement till beskrivningarna och åskådliggör hur en regel ska tillämpas.

Att hitta rätt i vägledningen

I vägledningen finns en innehållsförteckning. Innehållsförteckningen som är placerad först ger en översiktsbild av vägledningens kapitel och avsnitt.

1 Inledning

Bostadstillägg är ett individinriktat allmänt bostadsstöd. Syftet är att ge pensionärer och andra berättigade en möjlighet att efterfråga och behålla en bostad med tillfredsställande standard.

Bostadstillägg är konstruerat som ett inkomstprövat tillägg till andra allmänna pensions- och sjukersättningsförmåner. Tilläggets storlek påverkas av bostadskostnaden och inkomsten. För den som är gift är det makarnas gemensamma ekonomi som ligger till grund för bostadstillägg. Detta gäller oavsett om båda makarna eller endast en av dem är berättigade till förmånen. För sambor gäller samma regler som för gifta.

Reglerna om bostadstillägg finns i socialförsäkringsbalken (SFB).

- Övergripande bestämmelser om försäkringstillhörighet med mera finns i 1–7 kap. (avdelning A).
- Bestämmelser om rätten till och beräkning av bostadstillägg finns i 93 kap. och 99–103 kap. (avdelning G).
- Vissa gemensamma bestämmelser om förmånerna, handläggningen och organisationen finns i 104–117 kap. (avdelning H).

Bestämmelserna för beräkning av den del av bostadskostnaden som ligger till grund för beräkningen av bostadstillägg finns i Pensionsmyndighetens föreskrifter (PFS 2010:6 aktuell lydelse 2015:2) om beräkning av bostadskostnad i ärenden om bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd, i Pensionsmyndighetens föreskrifter (2014:11 aktuell lydelse 2015:6) om uppskattning av kostnader för en bostads uppvärmning, hushållsel och övrig drift vid beräkning av bostadskostnad och i Försäkringskassans föreskrifter om genomsnittlig och högsta godtagbara bostadskostnad. Beräkningsreglerna är olika beroende på vilken boendeform som gäller för den sökande.

Bestämmelserna i SFB som rör inkomstberäkningen hänvisar i stor utsträckning till bestämmelserna i inkomstskattelagen (1999:1229) (IL). Genom hänvisningar i SFB anknyter således inkomstprövningen för bostadstillägg till skatterättsliga bestämmelser om skattepliktig inkomst. Även den sökandes förmögenhet kan påverka storleken av bostadstillägget. Förmögenheten beräknas enligt lagen (2009:1053) om förmögenhet vid beräkning av vissa förmåner (FöL).

Garantipension i form av allmän pension betalas ut som en utfyllnad upp till en viss nivå när den inkomstrelaterade pensionen är låg eller saknas. Eftersom det krävs 40 års bosättningstid i Sverige före fyllda 65 år för att få full garantipension hinner de som bott i Sverige kortare tid inte kvalificera sig för full garantipension. Även de som har tidiga uttag av pension och de som inte betalat in tillräckliga avgifter får endast en reducerad garantipension. Grundläggande försörjning för personer som har fyllt 65 år och som inte får sitt försörjningsbehov tillgodosett genom andra förmåner inom det allmänna pensionssystemet tryggas genom äldreförsörjningsstöd. Äldreförsörjningsstöd är konstruerat som en inkomstprövad förmån som garanterar en skälig

levnadsnivå.

Bestämmelserna om äldreförsörjningsstöd finns i 53 och 74 kap. (avdelning E) i SFB.

I likhet med bostadstillägg påverkas äldreförsörjningsstöd storlek av bostadskostnaden och inkomsten. Bostadskostnaden och inkomsten beräknas enligt i stort sett samma principer som gäller vid beräkningen av bostadskostnaden och inkomsten för bostadstillägget.

2 Allmänt om rätten till bostadstillägg

2.1 Försäkrad enligt socialförsäkringsbalken

Bestämmelserna om försäkringstillhörighet i 3–7 kap. SFB anger vem som är försäkrad och under vilken tid en person är försäkrad enligt svensk nationell lagstiftning samt hur länge en förmån kan betalas ut till en försäkrad som vistas utomlands. Socialförsäkringen är indelad i en bosättningsbaserad och en arbetsbaserad del. Det innebär att vissa förmåner har sin grund i bosättning i Sverige medan andra kräver arbete här.

Bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd är bosättningsbaserade förmåner (5 kap. 9 § SFB). När en ansökan om förmån inkommer till Försäkringskassan eller Pensionsmyndigheten måste alltid först en prövning göras om den sökande är försäkrad för bosättningsbaserad förmån. Är bosättningskravet uppfyllt provas därefter övriga förutsättningar i ansökan.

Nedanstående beskrivning är endast övergripande och kan inte ses som fullständigt stöd för handläggningen när försäkringstillhörigheten ska avgöras. Reglerna om tillhörighet till svensk försäkring finns närmare beskrivna i Försäkringskassans vägledning 2000:2 Försäkrad i Sverige genom bosättning eller arbete.

2.1.1 Rätt till bostadstillägg vid bosättning i Sverige

Försäkrad för bostadstillägg är den som är bosatt i Sverige. En person som har sitt egentliga hemvist i Sverige anses vara bosatt här (5 kap. 2 § SFB).

Den som kommer hit och kan antas vistas här under längre tid än ett år ska enligt huvudregeln också anses vara bosatt här (5 kap. 3 § första stycket SFB).

En person som tillfälligt vistas utomlands ska fortfarande anses vara bosatt här om utlandsvistelsen kan antas vara längst ett år (5 kap. 3 § andra stycket SFB). Vid bedömningen av utlandsvistelsens längd bör hänsyn inte tas till att en person kan komma att göra tillfälliga besök i Sverige som kan medföra att utlandsvistelsen blir kortare än ett år (jämför Riksförsäkringsverkets allmänna råd [RAR 2000:1] om bosättnings- och arbetsbaserad försäkring, som tills vidare ska gälla hos Pensionsmyndigheten)

Även om en person som tillfälligt vistas utomlands anses bosatt i Sverige är möjligheten att få bostadstillägg begränsad vid vistelse i ett land utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) och Schweiz, se avsnitt 2.1.2

2.1.2 Rätt till bostadstillägg vid utlandsvistelse

En bosatt person som lämnar Sverige anses bosatt här om utlandsvistelsen antas vara längst ett år (5 kap. 3 § andra stycket SFB). Det innebär att personen inte anses bosatt här om utlandsvistelsen antas vara längre än ett år.

En person som vistas regelbundet utomlands sammanlagt mer än halva året bör inte anses vara bosatt i Sverige även om varje vistelse kan antas vara kortare än ett år (jämför Riksförsäkringsverkets allmänna råd [RAR 2000:1] om

bosättnings- och arbetsbaserad försäkring, som tills vidare ska gälla hos Pensionsmyndigheten).

Reglerna om utbetalning av bostadstillägg vid utlandsvistelse är olika beroende på om utlandsvistelsen avser ett land inom eller utanför EES och Schweiz.

Om en person vistas i ett land inom EES eller i Schweiz kan bostadstillägg betalas ut under hela utlandsvistelsen om vistelsen i utlandet kan antas vara längst ett år (5 kap. 2 och 3 §§ SFB).

Möjligheten att få bostadstillägg under utlandsvistelse är däremot begränsad vid vistelse i ett land utanför EES och Schweiz. I ett sådant fall kan bostadstillägg betalas ut om utlandsvistelsen kan antas pågå längst sex månader (5 kap. 13 och 14 §§ SFB).

Även om rätten till bostadstillägg finns kvar vid utlandsvistelse förutsätter det att förmånstagaren har kvar sin bostad i Sverige och har en kostnad för denna. Kostnad för en bostad utomlands kan aldrig godtas som grund för bostadstillägg.

Om utlandsvistelsen redan vid utresan kan antas pågå längre än ett år respektive sex månader ska utbetalning av bostadstillägg upphöra omedelbart.

Exempel

Billy har bostadstillägg. Han åker till Australien för att bo hos sin dotter. Avsikten är att vistelsen ska vara fem månader. Billy har kvar bostaden i Sverige under vistelsen. Billy anses fortfarande bosatt i Sverige eftersom avsikten inte är att vistas utomlands mer än ett år. Han har också fortsatt rätt till bostadstillägg eftersom han inte beräknas vara bosatt i utlandet längre tid än sex månader.

Exempel

Ilona har bostadstillägg. Hon kommer att vistas i USA i åtta månader. Under tiden har hon kvar sin hyreslägenhet. Ilona anses fortfarande bosatt i Sverige eftersom avsikten att vistas utomlands inte överstiger ett år. Eftersom vistelsen överstiger sex månader har hon inte rätt till bostadstillägg.

Exempel

Stig och Håkan som har bostadstillägg, har skaffat sig en lägenhet i Spanien. De tänker tillbringa vinterhalvåret, ungefär sex månader per år, i Spanien. Minst en månad per år tänker de vara hos sin son som bor i USA. I Sverige har de hyrt ut sin bostadsrättslägenhet och har kvar en sommarstuga där de tänker tillbringa sommarmånaderna. Av omständigheterna framgår att paret inte har sitt egentliga hemvist i Sverige. Rätt till fortsatt bostadstillägg finns därför inte.

2.1.3 Dispens för fortsatt utbetalning i vissa fall

I vissa fall har Pensionsmyndigheten eller Försäkringskassan möjlighet att efter ansökan besluta om fortsatt utbetalning av bosättningsbaserade förmåner även när rätten till förmån har upphört (dispens). Rätten till förmånen anses ha upphört när en person inte längre anses bosatt i Sverige eller när utbetalning av förmån upphört (5 kap. SFB).

En förutsättning för att handläggande myndighet ska kunna lämna dispens är att det skulle vara uppenbart oskäligt att dra in förmånen. Den särskilda dispensmöjligheten framgår av 5 kap. 18 § SFB.

En situation då det kan anses "uppenbart oskäligt" att dra in en förmån är t.ex. när en utlandsvistelse är påkallad av allvarliga akuta hälsoskäl. Andra situationer då det kan anses vara "uppenbart oskäligt" att dra in en förmån bör kunna vara sådana situationer som den enskilde själv inte kan påverka. Det kan röra sig om exempelvis sjukdom, naturkatastrofer, krigshandlingar och transporthinder t.ex. flygstrejk (jämför Riksförsäkringsverkets allmänna råd [RAR 2000:1] om bosättnings- och arbetsbaserad försäkring, som tills vidare ska gälla hos Pensionsmyndigheten). Möjligheten till dispens bör tillämpas restriktivt (prop. 1998/99:119 s. 149).

2.1.4 Förordning 492/2011

Bidrag till bostadskostnader betraktas som förmåner enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 492/2011 av den 5 april 2011 om arbetskraftens fria rörlighet inom unionen. Förordningen stadgar att en arbetstagare som är medborgare i ett medlemsland och anställd i ett annat medlemsland har samma rättigheter och förmåner som arbetslandets egna medborgare i bostadsfrågor. Bostadstillägg är emellertid, enligt bilaga X till förordning 883/2004 en så kallad särskilt icke-avgiftsfinansierad förmån, som endast kan betalas ut till personer som anses bosatta i Sverige.

2.2 Förmåner som kan ge rätt till bostadstillägg

Bostadstillägg kan lämnas till den som får:

- hel allmän pension och har fyllt 65 år
- aktivitetsersättning eller sjukersättning
- visa änkepensioner
- särskild efterlevandepension
- vissa utländska förmåner (101 kap. 3 och 6 §§ SFB).

2.2.1 Allmän pension

Bestämmelser om allmän pension finns i 53–71 kap. SFB. Man kan ta ut inkomstgrundad allmän pension fr.o.m. 61 års ålder. Inkomstgrundad allmän

pension kan tas ut som hel, tre fjärdedels, halv eller en fjärdedels förmån. Rätten att ta ut allmän pension i form av garantipension inträder vid 65 års ålder.

Bostadstillägg kan lämnas till den som får hel allmän pension (101 kap. 3 § andra punkten SFB). Eftersom premiepensionen är en del av den allmänna pensionen innebär det att också premiepensionen ska tas ut i form av hel pension för att bostadstillägg ska kunna beviljas. Däremot finns inget krav på att en person måste ta ut en eventuell utländsk pension som hen har rätt till.

Om svensk garantipension inte betalas ut på grund av samordning med utländsk pension finns ändå rätt till bostadstillägg då sökande gjort anspråk på all den svenska allmänna pension som hen kan vara berättigad till.

Kravet på uttag av pension avser endast den sökande. Om den sökandes make eller maka avstår från någon av dessa förmåner påverkar det inte den sökandes rätt till bostadstillägg.

Motiveringen till att det krävs hel allmän pension är att bostadstillägg ses som ett komplement till den inkomst i form av allmän pension som den enskilde pensionären får när inkomsten inte är tillräcklig för att förutom försörjning täcka även bostadskostnaden. Innan sådant komplement kommer ifråga är det rimligt att pensionären i första hand försöker klara sin försörjning själv, dvs. att pensionären tar ut hela den pension hen är berättigad till (Prop. 2000/01:140, s. 40).

Allmän pension för tid före den månad då den försäkrade fyller 65 år kan inte ligga till grund för bostadstillägg. En sökande som enbart har allmän pension kan få bostadstillägg fr.o.m. den månad då hen fyller 65 år. För tid före 65 års ålder kan bostadstillägg inte beviljas trots att pensionären får hel allmän pension (101 kap. 6 § första punkten SFB). Motiveringen är att rätten till bostadstillägg knyts till den tidpunkt garantipension kan tas ut. Fram till denna tidpunkt ska, generellt sett, den enskilde i pensionssammanhang anses tillhöra kategorin yrkesverksamma och således anses ha sin huvudsakliga försörjning från någon form av förvärvsarbete (Prop. 2000/01:140, s. 40).

Exempel

Inge och René ansöker om bostadstillägg. Inge är 67 år och har hel allmän pension. René är 66 år och har halv allmän pension. Inge kan få bostadstillägg, men inte René eftersom hon inte tagit ut hela sin allmänna pension som hon är berättigad till.

Exempel

Roksana ansöker om bostadstillägg. Hon är 64 år och har hel allmän pension. Trots att Roksana har tagit ut hela den allmänna pension som hon har rätt till, har hon inte rätt till bostadstillägg. Anledningen är att hon inte har fyllt 65 år.

Exempel

Milan ansöker om bostadstillägg. Han är 63 år och har sjukersättning med en fjärdedel och hel allmän pension. Milan kan få bostadstillägg trots att han har allmän pension före 65-årsdagen. Anledningen att han också har sjukersättning som ger rätt till bostadstillägg.

2.2.2 Aktivitets- eller sjukersättning

Bestämmelser om sjukersättning och aktivitetsersättning finns i 32–37 kap. SFB.

Aktivitetsersättning kan tidigast lämnas från och med juli det år då den försäkrade fyller 19 år och längst till och med månaden före den månad då hen fyller 30 år om dennes arbetsförmåga på grund av sjukdom eller annan nedsättning av den fysiska eller psykiska hälsan är nedsatt med minst en fjärdedel och arbetsförmågan kan antas förbli nedsatt under minst ett år. Aktivitetsersättning utges även till försäkrad med funktionshinder som ännu inte avslutat sin skolgång på grundskole- eller gymnasienivå.

Sjukersättning utges till försäkrade i åldrarna 30–64 år vars arbetsförmåga, på grund av sjukdom eller annan nedsättning av den fysiska eller psykiska prestationsförmågan, bedöms vara varaktigt nedsatt.

Bostadstillägg kan lämnas till den som får aktivitetsersättning eller sjukersättning (101 kap. 3 § första punkten SFB). Bostadstillägg kan beviljas även om aktivitetsersättning eller sjukersättning utges som tre fjärdedels, halv eller en fjärdedels förmån.

Exempel

Mirjana ansöker om bostadstillägg. Hon arbetar 75 procent av en heltidstjänst och har en fjärdedels sjukersättning. Hon har rätt till bostadstillägg.

Vilande aktivitetsersättning eller sjukersättning

Aktivitets- eller sjukersättning kan förklaras vilande under tid som en försäkrad arbetar eller studerar med utnyttjande av en arbetsförmåga som hen antogs sakna när beslutet om sjukersättning fattades (36 kap. 10–18 §§ SFB). Dessa regler redovisas utförligt i Försäkringskassans vägledningar 2013:1 Sjukersättning och 2013:2 Aktivitetsersättning

För den som har vilandeförklarad aktivitetsersättning eller sjukersättning kan bostadstillägg betalas ut under hela vilandetiden, dvs. under den tid för vilken sjukersättningen eller aktivitetsersättningen är beviljad eller maximalt under 24 månader (101 kap. 4 § första stycket SFB). Det innebär att även den som fått hela sin aktivitetsersättning eller sjukersättning förklarad vilande kan få

bostadstillägg om reglerna för inkomstberäkning medger det (prop. 2007/08:124, sid. 44).

En försäkrad som förvärvsarbetar, då aktivitetsersättningen eller sjukersättningen helt eller delvis förklarats vilande, får ett belopp som motsvarar 25 procent av den aktivitetsersättning eller sjukersättning som har förklarats vilande. Beloppet ska betalas ut så länge aktivitets- eller sjukersättningen är vilande, dock längst under tolv månader under en och samma vilandeperiod på 24 månader. Beloppet är skattefritt och det är inte pensionsgrundande (36 kap. 18 § SFB och prop. 2007/08:124 s. 92).

Det skattefria beloppet som betalas under längst tolv månader under vilandeperioden ska inte räknas med i den bidragsgrundande inkomsten.

Exempel

Kennedy har hel sjukersättning och bostadstillägg till och med juni 2011. Kennedy börjar förvärvsarbeta och sjukersättningen förklarats vilande under tiden november 2010–juni 2011. Kennedy behåller rätten till bostadstillägg som dock räknas om med hänsyn till Kennedys ändrade inkomstförhållanden. I den bidragsgrundande inkomsten ingår arbetsinkomsten, men inte det skattefria beloppet som motsvarar 25 procent av den sjukersättning som förklarats vilande för Kennedy.

Steglös avräkning

Försäkrad som har sjukersättning utan tidsbegränsning enligt de regler som gällde före juli 2008 har möjlighet att arbeta och ändå ha kvar rätten till sjukersättning (37 kap. SFB). Dessa regler redovisas utförligt i Försäkringskassans vägledning 2013:3 Sjukersättning och aktivitetsersättning, beräkning, steglös avräkning m.m. version 1.

Sjukersättningen minskas i förhållande till storleken på den försäkrades förvärvsinkomster genom en avräkningsmodell som kallas steglös avräkning. Den sjukersättning som beviljas efter årlig ansökan är preliminärt beräknad. När Skatteverket har fastställt den pensionsgrundande inkomsten bestäms sjukersättningen slutligt.

Bostadstillägg kan betalas ut till försäkrade som arbetar och har steglös avräkning och inte får sjukersättning (101 kap. 4 § andra stycket SFB). Vid inkomstprövningen tas hänsyn till den försäkrades faktiska inkomster, dvs. både den sjukersättning som betalas ut och arbetsinkomsten. Bostadstillägg beräknas med utgångspunkt i beslutet om preliminär sjukersättning och ändras inte vid beslutet om slutlig sjukersättning (prop. 2007/08:124 s. 65).

Indragen ersättning på grund av frihetsberövande

Aktivitetsersättning eller sjukersättning kan inte betalas ut för tid efter att den

försäkrade varit frihetsberövad sextio dagar i följd (106 kap. 16 § SFB). Indragning av aktivitetsersättning eller sjukersättning på grund av frihetsberövande påverkar inte rätten till bostadstillägg (101 kap. 4 § första stycket SFB). Det bör dock observeras att utbetalning av bostadstillägg kan vara begränsad under frihetsberövande, se avsnitt 2.3.4 Bostadstillägg vid vistelse på kriminalvårdsanstalt.

2.2.3 Änkepension

Bestämmelserna om änkepension finns i 83–84 kap. SFB.

Bostadstillägg kan lämnas till den som får änkepension (101 kap. 3 § tredje punkten SFB).

Rätt till bostadstillägg har kvinnor som

- oavsett ålder får änkepension på grund av dödsfall före år 2003.
- är födda 1945 eller senare och har rätt till både änkepension och omställningspension på grund av dödsfall före år 2003. Änkepension betalas ut endast till den del den överstiger omställningspensionen (77 kap. 12 § SFB). Om änkepension inte betalas ut enbart på grund av denna samordningsregel har kvinnan rätt till bostadstillägg (101 kap. 5 § SFB).

Kvinnor som är födda 1945 eller senare och får änkepension på grund av dödsfall som inträffat efter utgången av 2002 har inte rätt till bostadstillägg (101 kap. 6 § tredje punkten SFB). Änkepension för dessa kvinnor ses mer som en kompletterande inkomst till förvärvsinkomst än som en huvudsaklig inkomst (prop. 2000/01:140, s. 45). Bostadstillägg utges inte heller till kvinnor som väljer att vid 65 års ålder inte ta ut sin allmänna pension och därför enbart får änkepension (101 kap. 6 § andra punkten SFB).

En person som har rätt till endast omställningspension har inte rätt till bostadstillägg.

2.2.4 Särskild efterlevandepension och hustrutillägg

Pensionsförmånen särskild efterlevandepension har avskaffats. Dock ska personer som vid utgången av år 2002 fick eller då var berättigade till särskild efterlevandepension ha fortsatt rätt till sådan pension fram till 65 års ålder eller till dess att rätten på annat sätt upphör. Personer som får särskild efterlevandepension kan vara berättigade till bostadstillägg (8 kap. 2 § första punkten lagen [2010:111] om införande av socialförsäkringsbalken [SFBP]).

Hustrutillägg har avskaffats. Det finns kvinnor som haft hustrutillägg med anledning av övergångsregler och då även varit berättigade till bostadstillägg (8 kap. 2 § andra punkten SFBP).

2.2.5 Utländsk förmån

Personer som får allmän pensions- eller invaliditetsförmån enligt lagstiftningen i en stat som ingår i EES eller i Schweiz och som är bosatta i Sverige kan vara

berättigade till bostadstillägg. En förutsättning (prop. 2000/01:140, s. 113) för rätten till bostadstillägg är att den utländska förmånen motsvarar sådan svensk pension eller ersättning som berättigar till bostadstillägg (101 kap. 3 § fjärde punkten SFB).

Den lagstadgade åldern för att bevilja allmän pension varierar mellan medlemsstaterna. Bostadstillägg kan inte utges till en pensionär som får allmän pension för tid före den månad då hen fyller 65 år (101 kap. 6 § första punkten SFB). Av det följer att även om den lagstadgade åldern för att bevilja allmän pension är lägre än 65 år i en medlemsstat kan bostadstillägg inte betalas ut för tid före 65-årsdagen till en person med allmän pension enligt denna medlemsstats lagstiftning.

Exempel

Vanja är 63 år och får allmän pension från Grekland. Bostadstillägg kan inte beviljas förrän den månad Vanja fyller 65 år.

2.3 Gift eller ogift i bostadstilläggs hänseende

Begreppen gift och ogift i bostadstilläggs hänseende definieras i 100 kap. 3 och 4 §§ SFB. Frågan har betydelse framför allt vid beräkningen av reduceringsinkomst. För de personer som likställs med gifta påverkar makens inkomst beräkningen av sökandens reduceringsinkomst och därmed blir makarnas gemensamma ekonomi avgörande för rätten till bostadstillägg. Någon samberäkning av inkomster sker inte för de som likställs med ogifta.

I bostadstilläggs hänseende kan således personer som har ingått äktenskap likställas med ogifta samtidigt som personer som inte har ingått äktenskap kan likställas med gifta.

2.3.1 Likställd med ogift

En gift sökande som stadigvarande lever åtskild från sin make ska likställas med ogift person, om inte särskilda skäl talar emot detta (100 kap. 4 § SFB). Motsvarande bestämmelser för allmän pension finns bland annat i 63 kap. 9 § och 65 kap. 3 § SFB. Se även Pensionsmyndighetens rättsliga ställningstagande PRS 2014:1.

Makar ska likställas med ogifta om de stadigvarande lever åtskilda. Makar ska anses stadigvarande leva åtskilda om

- de har skilda boenden,
- de inte har hushållsgemenskap och
- avsikten med särlevnaden är att den ska vara varaktig.

Samtliga omständigheter ska föreligga och det ska ske en samlad bedömning av uppgifterna. Varje ärende ska också utredas efter dess beskaffenhet, se avsnitt 3.4 Uppgifter i ansökan.

Vid bedömning av om makarna har skilda boenden ska folkbokföringsadress samt övriga omständigheter beaktas. En samlad bedömning av faktiska förhållanden ska göras. När det gäller frågan om hushållsgemenskap är det även här en bedömning av faktiska förhållanden som är styrande, såsom gemensamma utgifter för boende och uppehälle.

Vid bedömningen av varaktigheten av makarnas särlevnad är det av vikt vad avsikten med särlevnaden är. Även här får en samlad bedömning göras av omständigheterna i det enskilda ärendet. Om makarna exempelvis lever åtskilda under några månader på grund av den ena makens arbetssituation eller tillfälliga sjukhusvistelse, så bör makarna inte anses stadigvarande leva åtskilda.

När den ena av makarna stadigvarande vistas på sjukhus eller i särskild boendeform, bör makarna bedömas ha varaktigt skilda boenden. Detta gäller även om de bor tillsammans i sitt hem under veckoslut och helger. Om en av makarna delvis vistas i hemmet och delvis på sjukhus eller i särskild boendeform, så kallad växelvård, är tiden för respektive vistelse avgörande. I en dom har Försäkringsöverdomstolen (FÖD) gjort följande bedömning: Två makar beviljades folkpension såsom ogifta eftersom mannen stadigvarande vårdades på sjukhem. Mannen överfördes senare till växelvård. FÖD ansåg att omräkning av folkpension inte bör ske så länge vårdtiden i hemmet inte varar längre än vårdtiden på sjukhemmet (Dom 80-1989, är refererad FÖD 1990:28).

Exempel

Morgan och Love är gifta. Love har nyligen flyttat till särskilt boende. Love bor varannan vecka på det särskilda boendet och varannan vecka i den egna bostaden tillsammans med Morgan. Eftersom vårdtiden i det särskilda boendet inte är längre än tiden i hemmet likställs de inte med ogifta utan den tidigare bedömningen kvarstår.

I de fall en av makarna är intagen på kriminalvårdsanstalt kan makarna likställas med ogifta om särlevnaden anses stadigvarande. Detta gäller dock inte så länge den som är intagen i kriminalvårdsanstalt har rätt till bostadstillägg för den gemensamma bostaden. Se avsnitt 2.3.4. om vad som gäller för rätt till bostadstillägg vid vistelse i kriminalvårdsanstalt.

Exempel

Sandy och Minou har bostadstillägg. Minou tas in på kriminalvårdsanstalt för att avtjäna ett ettårigt straff. Minou kommer under strafftiden att använda den gemensamma bostaden vid permissioner och tänker flytta tillbaka till Sandy efter avtjänat fängelsestraff. Sandy och Minou betraktas därför som gifta. Bostadstillägg kommer att betalas ut för den gemensamma bostaden på samma sätt som tidigare.

Myndigheterna bör utan ansökan pröva om makar ska likställas med ogifta, om myndigheten har fått kännedom om att makarna inte bor tillsammans.

Det finns inte någon begränsning för hur lång tid tillbaka som två makar kan likställas med ogifta. Bedömning av likställighet med ogift görs emellertid oftast i samband med en ansökan om nybeviljande, i ärenden gällande bostadstillägg. I dessa fall gäller alltid att bostadstillägg kan beviljas endast för en retroaktiv tid av högst tre månader (101 kap. 10 § SFB).

2.3.2 Likställd med gift

Sambor ska likställas med makar (100 kap. 3 § SFB).

Vad som ligger i begreppet sambor ska, enligt 2 kap. 13 § SFB, tolkas i enlighet med reglerna i 1 § första stycket sambolagen (2003:376) (se också prop. 2005/06, sid. 34). Enligt denna bestämmelse ska tre kriterier vara uppfyllda för att två personer ska betraktas som sambor. Personerna ska:

- stadigvarande bo tillsammans
- ha ett parförhållande
- ha ett gemensamt hushåll.

Definitionen omfattar sambor av såväl motsatt som samma kön och innehåller inget krav på att samborna ska vara ogifta (prop. 2002/03:80, sid. 43). Detta betyder att en person kan betraktas som sambo med en person trots att hen är gift med en annan person.

Myndigheterna behöver inte ifrågasätta om ett par är sambor när det av ansökan om bostadstillägg framgår att sökanden är sambo. Ibland kan myndigheterna ha anledning att anta att en ensam sökande kan vara sambo. Kommer det fram omständigheter som gör det sannolikt att två personer sammanbor ska de likställas med sambor om inte den som ansöker om bostadstillägg eller har bostadstillägg visar att de inte är sambor (100 kap. 3 § SFB).

Det är den sökande som ska bevisa att hen är ensamstående när det kommer fram omständigheter som talar för motsatsen. Vid en sådan utredning är det viktigt att den personliga integriteten inte kränks och att den sökande är införstådd med att hen själv råder över vilka uppgifter som hen vill åberopa för att visa de faktiska boendeförhållandena.

2.3.3 Registrerat partnerskap

Två personer av samma kön kunde före den 1 maj 2009 låta registrera sitt partnerskap enligt lagen (1994:1117) om registrerat partnerskap. Från den 1 maj 2009 kan två personer av samma kön, istället för partnerskap, ingå äktenskap enligt reglerna i äktenskapsbalken (1987:230). Partnerskap som ingåtts enligt de äldre bestämmelserna kan omvandlas till äktenskap efter anmälan från parterna. Görs ingen sådan anmälan består partnerskapet. Ett registrerat partnerskap har samma rättsverkningar som ett äktenskap med vissa undantag.

Av lagen följer att när det i SFB talas om make eller gift innefattar dessa begrepp också registrerad partner (3 kap. 1 § lagen om registrerat partnerskap).

2.3.4 Bostadstillägg vid vistelse på kriminalvårdsanstalt

Den som är intagen i kriminalvårdsanstalt och som får bostadstillägg har rätt till bostadstillägg om strafftiden inte överstiger två år. Denna tidsgräns grundas på att vid en strafftid på högst två år – vilket normalt innebär en villkorlig frigivning efter 16 månader – kan den ordinarie permissionsgången påbörjas inom sex månader och den intagna kan därefter i successivt ökad omfattning vistas i sin bostad under permissionerna (prop. 2001/02:164, s. 50). En förutsättning för att bostadstillägg ska betalas ut är dock att den intagne har en bostadskostnad.

Exempel

Tijana döms till ett ettårigt straff och tas in på en kriminalvårdsanstalt. Hon har inte bostadstillägg vid intagningen, men efter två månader ansöker hon om bostadstillägg. Under förutsättning att hon har en bostadskostnad har hon rätt till bostadstillägg eftersom strafftiden inte överstiger två år.

Vid längre strafftid än två år betalas bostadstillägg ut under längst två månader efter det att vistelsen i kriminalvårdsanstalten inleddes eller verkställigheten av fängelsestraffet på annat sätt påbörjades (106 kap. 36 § SFB). Med två månader avses två kalendermånader efter det att vistelsen i kriminalvårdsanstalt inleddes (prop. 2001/02:164 s. 50).

Exempel

Mustafa har dömts till ett treårigt straff som han börjar avtjäna den 15 september. Bostadstillägg betalas ut i oktober och november under förutsättning att han har en bostadskostnad.

Om straffverkställigheten påbörjas medan den dömde är kvar i häktet räknas även häktningstiden in i tvåmånadersfristen (prop. 2001/02:164 s. 50 och s. 60).

Exempel

Calvin döms till ett straff som överstiger två år. Straffverkställigheten påbörjades den 10 februari då hon är kvar i häktet. Hon placeras på en kriminalvårdsanstalt den 25 mars. Bostadstillägg betalas ut i mars och april under förutsättning att hon har en bostadskostnad.

Oavsett strafftidens längd kan den som i anslutning till frigivningen redan har eller anskaffar en bostad få bostadstillägg från och med den tredje månaden före den månad frigivning ska ske. Den som beviljats utökad frigång (11 kap. 5 §

fängelselagen [2010:610]) får bostadstillägg från och med den månad hen börjar avtjäna sitt fängelsestraff i sin bostad (106 kap. 36 § SFB).

Exempel

Mio som dömts till ett straff som överstiger två år, kommer att frigges den 6 augusti. Hon har kvar sin bostad och kan därför få bostadstillägg fr.o.m. maj.

Exempel

Bobby, som dömts till ett straff som överstiger två år, har beviljats utökad frigång. Han kommer att från och med den 17 maj avtjäna resterande strafftid i sin bostad. Han kan få bostadstillägg fr.o.m. maj samma år.

I de fall aktivitetsersättning eller sjukersättning inte betalas ut för försäkrad som är frihetsberövad får Försäkringskassan medge en nära anhörig som för sitt uppehälle är beroende av den försäkrades rätt att helt eller delvis få den ersättning som annars inte skulle betalas ut (106 kap. 18 § SFB). Någon motsvarande bestämmelse finns inte för bostadstillägg. Nära anhörig kan därför inte få bostadstillägg som annars inte skulle betalas ut.

Bestämmelserna i 106 kap. 36 § SFB gäller inte den som istället för fängelsestraff dömts till rättspsykiatrisk vård. Det innebär att det i sådana fall finns rätt till bostadstillägg under förutsättning att personen har en bostadskostnad.

3 Ansökan om bostadstillägg

3.1 Ansökan

Den som har fyllt 65 år och vill ha bostadstillägg ska ansöka om förmånen hos Pensionsmyndigheten. Personer med aktivitets- eller sjukersättning ska ansöka hos Försäkringskassan. Om den ena av makarna har aktivitets- eller sjukersättning och den andra har pension som ger rätt till bostadstillägg ska makarna ansöka om förmånen hos Pensionsmyndigheten. Detsamma gäller om en sökande både har rätt till pension som ger rätt till bostadstillägg och sjukersättning (93 kap. 5 § och 110 kap. 4 § SFB). Har den ena av makarna aktivitets- eller sjukersättning och den andra har pension som inte ger rätt till bostadstillägg ska ansökan lämnas till Försäkringskassan. För sambor gäller samma regler som för gifta (100 kap. 3 § SFB).

Exempel

Lars och Anders söker bostadstillägg gemensamt. Lars har sjukersättning och Anders har halv allmän pension då Anders fortfarande arbetar i sitt företag. Anders har fyllt 65 år. Då Anders inte har någon förmån som kan ligga till grund för bostadstillägg är det Försäkringskassan som ska handlägga ärendet.

Om ansökan om bostadstillägg kommer till fel myndighet ska överlämning ske till rätt myndighet (110 kap. 12 § SFB). I de fall ansökan om bostadstillägg avser tid före (i samband med aktivitets- eller sjukersättning) respektive efter 65-års dagen (i samband med hel allmän pension) beslutar Försäkringskassan för perioden före 65 år och Pensionsmyndigheten för tid därefter.

För att särskilt bostadstillägg ska kunna utges krävs det att rätt till bostadstillägg finns. Rätten till särskilt bostadstillägg prövas i sådana fall automatiskt utan speciell ansökan (prop. 2000/01:140 s. 122).

Bostadstillägg är av sådan karaktär att det endast kan utges till den försäkrade personligen. Det innebär att dödsbo inte har rätt att ansöka om bostadstillägg (KRNJ 4079-2005).

3.1.1 Ansökningsblankett

Den som vill begära en förmån ska ansöka om den skriftligen. Detsamma gäller begäran om ökning av en förmån. Ansökan ska innehålla de uppgifter som behövs i ärendet och ska vara egenhändigt undertecknad. Uppgifter om faktiska förhållanden ska lämnas på heder och samvete (110 kap. 4 § SFB).

Ansökan till Pensionsmyndigheten ska göras på avsedd blankett eller på Försäkringskassans motsvarande blankett.

3.1.2 Ankomstdag

Om en ansökan kommit in till fel myndighet är det den dag det ursprungliga meddelandet kom in till den myndigheten som ska betraktas som ansökningsdag. Detta framgår av 110 kap. 12 § SFB.

Om sökande på annat sätt än via ansökan meddelar att hen önskar få bostadstillägg/äldreförsörjningsstöd ska myndigheten begära in en ansökan. Den dag som det ursprungliga meddelandet kom in till myndigheten ska då betraktas som ankomstdag.

3.1.3 Undertecknande

Ansökan ska undertecknas av sökande. Om sökande är gift eller sambo med någon som inte ansöker om förmånen ska denna person på heder och samvete skriftligen intyga sina lämnade uppgifter. Ansökan om bostadstillägg lämnas med en förklaring på heder och samvete att de lämnade upplysningarna är riktiga (110 kap. 4 och 5 §§ SFB). I de fall den sökande är gift men har likställts med ogift i bostadstilläggs hänseende räcker det med att ansökan är undertecknad av den sökande.

Kan sökanden på grund av rörelsehinder eller liknande inte själv skriva under ansökan och god man eller förvaltare saknas får ansökan undertecknas med pensionstagarens namn av en annan person. Det får då förutsättas att den personen undertecknat med sökandens samtycke. Om det finns anledning att anta att så inte är fallet bör det utredas. Det måste framgå av ansökan att det är någon annan person som har skrivit den sökandes namnunderskrift. Om den som skrivit den sökandes namn exempelvis heter Karl Karlsson kan han under eller i anslutning till sökandes underskrift skriva "genom Karl Karlsson". Även om det är någon annan som skrivit den sökandes namnteckning är det den sökande själv som på heder och samvete ansvarar för att innehållet i handlingen är riktigt. Se Försäkringskassans vägledning 2004:7 Förvaltningsrätt i praktiken.

3.2 Ställföreträdare/ombud

Ställföreträdare såsom god man (om det följer av förordnandet) och förvaltare kan ansöka om en förmån för en enskild, eftersom legala ställföreträdare anses kunna lämna uppgifter om faktiska förhållanden på heder och samvete.

Även ett ombud kan ansöka om en förmån för en enskild. Ombudet kan dock inte på heder och samvete intyga att uppgifter om faktiska förhållanden som lämnas i ansökan är riktiga. Det innebär i praktiken att den enskildes underskrift behövs på ansökan eftersom det är hen som ansvarar för att uppgifterna som lämnas är riktiga.

Se Försäkringskassans vägledning 2004:7 Förvaltningsrätt i praktiken.

3.3 Uppgifter i ansökan

Enligt 110 kap. 4 § SFB ska en ansökan innehålla de uppgifter som behövs i ärendet.

Av förvaltningslagen (1986:223) följer att myndigheterna har en långtgående utredningsskyldighet (se också Försäkringskassans vägledning 2004:7 Förvaltningsrätt i praktiken). Vidare gäller enligt 110 kap. 13 § första stycket SFB att myndigheterna ska se till att ärendena blir utredda i den omfattning som deras beskaffenhet kräver samt att den sökande är skyldig att lämna de uppgifter som är av betydelse för bedömningen av ärendet.

Detta innebär att det är Pensionsmyndigheten eller Försäkringskassan som måste bedöma om ansökan som kommit in är tillräcklig som underlag för beslut eller om komplettering av uppgifter ska göras och på vilket sätt som kompletteringen lämpligen ska ske. När en handläggare väljer i vilken form hen ska hämta in kompletterande uppgifter är förvaltningslagens krav en viktig utgångspunkt. Det innebär att handläggningen ska ske så enkelt, snabbt och billigt som möjligt utan att säkerheten eftersätts (7 § FL).

Av 110 kap. 14 § SFB framgår att den handläggande myndigheten kan göra förfrågan hos någon annan än den sökande. Banker och andra penninginrättningar ska enligt 110 kap. 33 § SFB på begäran lämna uppgifter till Pensionsmyndigheten, Försäkringskassan och allmän förvaltningsdomstol som behövs för bedömningen av rätten till bostadstillägg. Bankerna har även hand om administrationen av värdepapperskonto (VP-konto) vilket innebär att uppgifter om VP-konto omfattas av bankens uppgiftsskyldighet. Även statliga och kommunala myndigheter, arbetsgivare och försäkringsbolag är uppgiftsskyldiga. Detta framgår av 110 kap. 31 § SFB. Ovanstående uppgiftsskyldighet gäller även om sökande är avliden när förfrågan ska göras.

Innan myndigheten skickar förfrågan till bank eller försäkringsbolag är det angeläget att myndigheten prövar behovet av uppgiften (bet. 1985/86:SfU8, s. 3).

3.4 Kommunikering

Alla uppgifter som myndigheten tänker använda i sitt beslut och som sökande inte själv lämnat ska kommuniceras före beslut om beslutet går den sökande emot (17 § FL). Kommunikering behövs inte om uppgiften saknar betydelse för bedömningen och beräkningen av ärendet.

Myndigheten måste avvakta med att fatta beslut tills kommunikeringstiden har löpt ut. Det gäller även om yttrande inkommer under kommunikeringstiden. Endast om det av den enskildes yttrande och omständigheterna i övrigt framgår att hen slutfört sin talan behöver kommunikeringstidens utgång inte avvaktas (JO:s beslut, dnr 4707-2002, jfr JO:s ämbetsberättelse 2001/02 s. 347, dnr 2935-2000).

Enligt 103 kap. 3 § SFB får bostadstillägg räknas om utan föregående underrättelse om den del av årsinkomsten ändras som utgörs av en förmån som betalas ut av Försäkringskassan eller Pensionsmyndigheten, pension enligt utländsk lagstiftning, avtalspension eller motsvarande ersättning som följer av kollektivavtal. Detsamma gäller också när ändring sker av sådant belopp som avses i 102 kap. 17–19 §§, preliminärt bostadsbidrag enligt 98 kap., eller taxeringsvärde för annan fastighet än sådan som avses i 5 § lagen (2009:1053) om förmögenhet vid beräkning av vissa förmåner.

3.5 Avvisning av ansökan

Av 110 kap 10 § SFB framgår att om en ansökan är så ofullständig att den inte kan läggas till grund för någon prövning i sak eller om den är behäftad med vissa formella brister ska ansökan avvisas. Exempelvis ska en ansökan avvisas om den inte är undertecknad och den sökande, efter myndigheternas begäran, inte kompletterat ansökan. En annan situation är när det är omöjligt att bedöma vilken förmån ansökan avser. Se prop. 2008/09:200 s. 553.

För att en ansökan ska kunna avvisas krävs enligt 110 kap 11 § SFB att den handläggande myndigheten först har förelagt sökanden att avhjälpa bristen.

Om en sökande däremot inte uppfyller kriterierna för att t.ex. beviljas den sökta förmånen ska ansökan avslås istället för avvisas.

Det händer att en ansökan inkommer som inte är undertecknad och sökande avlider innan ansökan har kunnat kompletteras med underskrift. I sådana fall ska ansökan avvisas då rätten till förmån inte kan prövas utan att ansökan är undertecknad.

3.6 Återkallande av ansökan

Om sökanden vill återkalla sin ansökan kan detta göras skriftligt eller muntligt innan ett beslut har hunnit expedieras. Om återkallelsen sker muntligt är det av vikt att den handläggande myndigheten försöker kontrollera att det är en behörig person som gör återkallandet, exempelvis genom att ställa kontrollfrågor som enbart den sökande känner till (uppgift om kontonummer på ansökan eller vilken månad den sökande har angett som första månad hen önskar få förmånen beviljad).

Att besluta om att avskriva ett ärende bör, i brist på uttryckliga bestämmelser, vara en åtgärd i enlighet med allmänna förvaltningsrättsliga principer.

4 Boendet och bostadskostnaden

4.1 Allmänt om boendet och bostadskostnaden

Den sökande kan få bostadstillägg för den bostad i vilken hen har sitt huvudsakliga boende, permanentbostaden (101 kap. 7 § SFB).

Grunder för beräkning av bostadskostnaden finns i Pensionsmyndighetens föreskrifter (PFS 2010:6) om beräkning av bostadskostnad i ärenden om bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd. Vissa ändringar av dessa föreskrifter har gjorts i Pensionsmyndighetens föreskrifter (PFS 2012:4 och 2015:2) Hänvisningarna i detta avsnitt görs dels till föreskriften 2010:6 dels till föreskriftens aktuella lydelse från den 1 januari 2016 (PFS 2015:2).

Vid beräkning av bostadskostnaden ska även beaktas Pensionsmyndighetens föreskrifter (PFS 2014:11 aktuell lydelse PFS 2015:6) om uppskattning av kostnader för en bostads uppvärmning, hushållsel och övrig drift vid beräkning av bostadskostnad och Försäkringskassans föreskrifter om genomsnittlig och högsta godtagbara bostadskostnad.

4.1.1 Folkbokföring

I första hand är folkbokföringen vägledande för vilken bostad som ska berättiga till bostadstillägg. En person kan emellertid stadigvarande bo eller vistas i en särskild boendeform utan att vara folkbokförd där. När en person stadigvarande bor eller vistas i en särskild boendeform eller i annat likartat boende, ska därför folkbokföringen inte längre vara styrande, utan bostadstillägget lämnas för den bostad personen faktiskt bor i (prop. 1993/94:173 s. 43).

Det kan även finnas andra skäl till att betala ut bostadstillägg för bostad där den sökande inte är folkbokförd. Ett sådant skäl är om den sökande ska bo en kortare tid i en bostad. Ett annat skäl är att en sökande tillåts vara folkbokförd på tidigare adress, så kallad kvarskrivning, på grund av att hens behov av skydd inte kan tillgodoses genom besöksförbud eller på annat sätt (16 § folkbokföringslagen).

4.1.2 Boendeformer

Enligt förarbetena ska bostadstillägg omfatta alla boendeformer. Exempel på boendeformer är hyresrätt, bostadsrätt och boende i egen fastighet. Även boende i annan boendeform, exempelvis sjukhem, servicehus och gruppboende kan berättiga till bostadstillägg (Prop. 2000/01:140 s. 55). Andra exempel på boendeformer som kan berättiga till bostadstillägg är inneboende, boende i husvagn/campingstuga och boende på äldreboende.

Vad som menas med bostad vållar som regel inga problem att bedöma. En utgångspunkt är att vissa formella kriterier ska vara uppfyllda, t.ex. att det finns hyreskontrakt av vilket framgår att uthyrningen gäller en bostad avsedd för permanentboende. Normalt bör man också kunna kräva att den sökande har tillgång till kök och toalett antingen i den egna bostaden eller i närliggande byggnad.

Av 101 kap. 8 § SFB följer att bostadstillägg inte beviljas för sådan bostadskostnad som är bestämd utifrån den sökandes inkomst. Detta innebär att om kommunen tillämpar en differentierad taxa för boendekostnaden där hänsyn tas till den sökandes inkomst kan bostadstillägg inte beviljas.

Det förekommer att en sökande bor i ett småhus eller en bostadsrätt som denne endast delvis äger. Oavsett hur stor andel den sökande äger ska i dessa fall bostadskostnaden beräknas enligt reglerna för bostadskostnad för bostad med bostadsrätt (avsnitt 4.4) eller småhus (avsnitt 4.5).

Kan sökande inte bo tillfälligt i sin permanentbostad på grund av t.ex. brand, översvämning eller liknande orsak kan bostadstillägg ändå betalas ut för denna permanentbostad under förutsättning att sökande fortfarande har kvar kostnader för detta boende och tänker flytta tillbaka till bostaden.

Om sökandes hyrda bostad ska renoveras och hyresvärden erbjuder en annan bostad får bostadstillägg lämnas för denna tillfälliga bostad om sökande har kostnader för detta boende. Har sökande däremot kvar kostnaden för den bostad som ska renoveras beräknas bostadstillägget på den hyran.

4.1.3 Bostad som delvis eller helt ägs av dödsbo

När man ska beräkna bostadskostnaden för en sökande som bor i småhus/bostadsrätt/ägarlägenhet som ägs delvis eller helt av dödsbo kan olika alternativ bli aktuella.

Om sökande själv äger en del av bostaden, räknas bostadskostnaden enligt reglerna för den bostaden.

Om dödsboet endast består av en dödsbodeläggare, oftast efterlevande maka eller make, anses dödsboet skiftat när bouppteckningen registrerats hos Skatteverket. I dessa fall ska bostadskostnaden beräknas enligt reglerna för respektive bostad. Detta gäller även för tid före registrering av bouppteckningen.

Om det finns flera dödsbodeläggare, utöver efterlevande make eller maka och gemensamma barn, äger dödsboet småhuset. I sådana fall beräknas bostadskostnaden som för hyrd bostad. Se avsnitt 4.2.8 Bostadskostnad för hyrt småhus.

Exempel

Elin bor i småhus. Småhuset ägdes tidigare av Elins avlidne make. Elin var ensam dödsbodeläggare. Hon ansöker om bostadstillägg och får då tillgodoräkna sig bostadskostnaden enligt bestämmelserna för småhus.

Exempel

Nicko bor kvar i småhus som ägs av ett dödsbo som han tillsammans med tre personer är delägare i. Överenskommelsen är att Nicko ska betala de faktiska kostnaderna för huset. Bostadskostnaden för Nicko beräknas då utifrån schablonerna för hyrd bostad. Fastighetsavgiften räknas inte med

eftersom den avser dödsboets förmögenhetstillgångar.

4.1.4 Regler vid särskild boendeform

Särskilt boende är ett individuellt behovsprövat boende. Vid särskilt boende kan omfattande vård och omsorg ges dygnet runt. Särskilda boenden kan ha många olika benämningar till exempel äldreboende, sjukhem, omsorgsboende, demensboende eller gruppboende. Sjukhus bör anses som liknande boende. Däremot anses inte ett trygghetsboende vara en särskild boendeform eller liknande boende då det inte finns samma möjlighet till vård och omsorg där.

En sökande som bor i särskild boendeform eller i ett liknande boende kan få bostadstillägg endast för boende i lägenhet eller för boende i en- och tvåbäddsrum. En sökande som vistas eller bor i särskild boendeform eller liknande boende är berättigad till bostadstillägg för den ursprungliga bostaden under högst sex månader från det att Pensionsmyndigheten eller Försäkringskassan bedömt vistelsen eller boendet som stadigvarande (106 kap. 35 § SFB).

Om den nya bostaden har högre bostadskostnad eller om ursprungsbostaden avvecklas innan sex månader förflutit kan bostadstillägget omgående beräknas för den nya bostaden.

Även om den nya bostaden har en högre bostadskostnad är det i vissa fall inte fördelaktigt för förmånstagaren att omgående räkna om bostadstillägget. Ett sådant fall kan vara när en förmånstagare som är ensamstående flyttar från egen fastighet eller bostadsrätt till särskild boendeform och fastigheten eller bostadsrätten till följd av bestämmelserna om inkomstberäkning ska tas upp som förmögenhet. Detta kan bara gälla när ansökan kommer in året efter då boendeförhållanden ändrats.

Det bör göras en jämförelse mellan vad bostadstillägget blir för den tidigare hemmabostaden, som om förmånstagaren hade bott kvar i den tidigare bostaden, och för den särskilda boendeformen eller det liknande boendet. Det fördelaktigaste bostadstillägget bör betalas ut under sex månader.

Om en av makarna har sin bostad i särskild boendeform medan hans make eller maka bor kvar i den tidigare gemensamma bostaden, ska bostadskostnaden för den kvarboende beräknas som om det fortfarande var deras gemensamma bostad (jämför 20 § PFS 2010:6).

4.2 Hyrd bostad

Bestämmelserna om uthyrning av bostad finns i "hyreslagen" (12 kap. jordabalken [JB]).

För hyrd bostad räknas den boyta som är angiven i hyreskontraktet. Om uppgift saknas i kontraktet ska sökanden vid behov på annat sätt styrka den uppgivna boytan, exempelvis genom en ritning (3 § PFS 2010:6 aktuell lydelse PFS 2015:2). Finns decimaler i boytans storlek så avrundas boytan till närmaste heltal.

4.2.1 Hyresförhållande

Ett hyresförhållande regleras i ett hyresavtal mellan hyresvärden och hyresgästen. Bestämmelserna i 12 kap. JB innehåller inte något uttryckligt krav på att hyresavtal ska upprättas skriftligt för att ett hyresförhållande ska uppstå. Hyresavtal ska dock alltid upprättas skriftligt om hyresvärden eller hyresgästen begär det (12 kap. 2 § JB).

Uthyrare av bostad kan vara:

- hyresvärd med ett flertal bostäder, t.ex. ett kommunalt eller privat bostadsbolag
- hyresvärd med ett begränsat antal bostäder, t.ex. ägare av en flerfamiljsfastighet
- ägare av ett småhus med en eller två bostäder
- ekonomisk förening som upplåter bostäder med kooperativ hyresrätt
- innehavare av hyresrätt eller bostadsrätt som hyr ut sin bostad i andra hand
- ägare av ett småhus eller innehavare av hyresrätt eller bostadsrätt som hyr ut ett eller flera rum.

Det förekommer att kommuner hyr ut bostäder till hyresgäster där hyresavtalen löper för en månad i taget. Det kan också vara så att sökandens faktiska boendeform är ett hotellboende, utslussningslägenhet eller liknande. I dessa fall ska bostadskostnaden beräknas enligt reglerna för hyrd lägenhet. Då det kan vara svårt att beräkna varaktigheten för boendet kan beslut om bostadstillägg i sådana fall gälla en kortare tidsperiod.

Bostadstillägg kan även utges för korttidsboende om det kan anses vara den sökandes huvudsakliga boende, permanentboende, och det finns en bostadskostnad.

4.2.2 Hyra

Bostadskostnaden för en hyrd bostad är hyran inklusive uppvärmningskostnader med vissa tillägg och avvikelser (8 § PFS 2010:6 aktuell lydelse PFS 2015:2). Om hyra inte ska betalas finns ingen bostadskostnad.

Det förekommer att förmånstagaren av olika anledningar inte betalar sin bostadskostnad. Utebliven betalning utgör dock inte skäl för att minska eller dra in bostadstillägget. Förmånstagaren kan få bostadstillägg till dess att hyresavtalet upphör.

4.2.3 Avgifter som ingår i hyran

Olika sorters avgifter kan ingå i hyran. Dessa avgifter får räknas med i bostadskostnaden om de framgår av hyres- eller avgiftsavi och har anknytning till bostaden och boendet. Exempel på sådana avgifter är avgift till hyresgästföreningen och parkeringsplats. Däremot får inte kostnader för vård och omsorg och andra privata levnadskostnader räknas med som bostadskostnad. Jämför 5 § PFS 2010:6 aktuell lydelse PFS 2015:2. I begreppet vård och omsorg

ingår t.ex. måltider, vädinneservice, larm, tvätt och serviceavgifter. Med privata levnadskostnader avses exempelvis gymkort, hunddagis, bilspolhall och sak- eller livförsäkringar.

Exempel

Av Saidas hyresavi framgår att hon betalar en hyra på 4 200 kronor och en avgift för parkeringsplats med 500 kr. I hyreskontraktet finns ingen uppgift om parkeringsplats och Saida äger ingen bil. Saidas bostadskostnad beräknas till 4 700 kronor.

Exempel

William får två hyresavier från sin hyresvärd, en på 3 700 kronor för själva hyran och en på 300 kronor för ett garage. Hans bostadskostnad beräknas till 4 000 kronor.

Om kostnaden för kabel-TV, anslutning till internet framgår av hyresavin får dessa räknas med som bostadskostnad. Men om hyresgästen har eget avtal med ett bolag och får faktura därifrån anses kostnaden inte avse bostaden.

I de fall hyresgästen har kostnader för gemensamhetsutrymmen får denna kostnad räknas med som bostadskostnad.

Exempel

Kirsten bor i en servicelägenhet och av hennes hyresavi framgår följande kostnader för boendet: hyra 4 400 kronor, hushållsel 150 kronor, förbrukningsvaror 90 kronor, hemförsäkring 50 kronor, gemensamma husgeråd 60 kronor och gemensamma möbler 150 kronor, totalt 4 900 kronor. Bostadskostnaden beräknas till 4 810 kronor. Förbrukningsvaror anses ingå i begreppet vård och omsorg och räknas inte med som bostadskostnad. Avdrag för hushållsel ska göras enligt schablon.

När det gäller reglerna för hur hushållsel ska påverka bostadstillägg hänvisas till avsnitt 4.2.12 Kostnad för hushållsel.

Om det av ansökan framgår att sökande betalar preliminär avgift för exempelvis värme och vatten så justeras bostadskostnaden med hänsyn till uppgifterna från den månad avstämningen görs.

Exempel

James ansöker om bostadstillägg från och med maj 2015. Ansökan lämnas in i augusti 2015. Han uppger i ansökan att hans månadshyra från och med maj 2015 är 4 200 kronor inklusive preliminär månadsavgift för värme och vatten. Han får en avstämning en gång var tredje månad. Han uppger att

avstämning gjordes i juni månad 2015 och att han då fick ett avdrag på 300 kronor med hänsyn till tidigare förbrukning för perioden april–juni 2015. Bostadskostnaden fastställs till 4 100 kronor per månad från och med maj 2015 ($4\,200 - (1/3 \text{ av } 300)$). Från och med juli 2015 fastställs bostadskostnaden till 4 200 kronor.

4.2.4 Kostnad för uppvärmning

Om kostnaden för uppvärmning inte ingår i hyran (s.k. kallhyra) ska denna läggas till hyran (8 § PFS 2010:6 aktuell lydelse PFS 2015:2). Beräkning av uppvärmningskostnaden baseras på ett schablonbelopp som fastställs i Pensionsmyndighetens föreskrifter om uppskattning av kostnader för en bostads uppvärmning, hushållsel och övrig drift vid beräkning av bostadskostnaden. Beräkningen görs utifrån boytan och uppgår till olika belopp för skilda delar av landet. Sverige har delats in i fyra temperaturzoner när det gäller kostnad för uppvärmning. Beloppen framgår i PFS 2014:11 aktuell lydelse PFS 2015:6.

4.2.5 Kostnad för uppvärmning av vatten

Om kostnad för uppvärmning av vatten ingår i kallhyran ska den dras från schablonen för uppvärmning, eftersom den kostnaden också ingår i uppvärmningsschablonen. För beräkning av kostnaden för uppvärmning av varmvatten används schablon som fastställs i Pensionsmyndighetens föreskrifter (PFS 2014:11 aktuell lydelse PFS 2015:6) om uppskattning av kostnader för en bostads uppvärmning, hushållsel och övrig drift vid beräkning av bostadskostnaden. Kostnaden fastställs till ett belopp per kvadratmeter boyta och år.

Exempel

Chris bor i en kommun där uppvärmningskostnaden ska beräknas till 153 kronor per kvadratmeter boyta och år. Bostadens yta är 73 kvadratmeter. Hyran är 48 000 kronor per år. Kostnad för värme ingår inte i hyran. Däremot ingår kostnaden för uppvärmning av varmvatten. Avdrag för uppvärmning av varmvatten är fastställt till 45 kronor per kvadratmeter och år.

Hyra			48 000 kronor
Tillägg för uppvärmning	$73 \times 153 =$	11 169	
Avdrag för varmvatten	$73 \times 45 =$	- 3 285	
		7 884	+ 7 884 kronor

Summa beräknad bostadskostnad			55 884 kronor per år 4 657 kronor per månad
-------------------------------	--	--	--

4.2.6 Kostnad för vattenförbrukning och sophämtning

Om kostnaden för vattenförbrukning i bostaden eller sophämtning inte ingår i den avtalade hyran ska kostnaden läggas till hyran. För beräkning av kostnaden används schablon som fastställs i Pensionsmyndighetens föreskrifter om uppskattning av kostnader för en bostads uppvärmning, hushållsel och övrig drift vid beräkning av bostadskostnaden (PFS 2014:11 aktuell lydelse PFS 2015:6).

4.2.7 Kostnad för hushållsel

Om avgiften för hushållsel debiteras av hyresvärden ska denna kostnad ingå vid beräkningen av bostadskostnaden. Sedan görs avdrag för den schablonmässigt beräknade kostnaden för hushållsel (5 § PFS 2010:6 aktuell lydelse PFS 2015:2). Även om den faktiska kostnaden är specificerad på hyresavin ska avdraget göras enligt den schablon som fastställs i Pensionsmyndighetens föreskrifter (PFS 2014:11 aktuell lydelse PFS 2015:6) om uppskattning av kostnader för en bostads uppvärmning, hushållsel och övrig drift vid beräkning av bostadskostnaden. Kostnaden fastställs till ett belopp per kvadratmeter boyta och månad och är maximerad till ett visst belopp. I de fall hyreskontraktet även omfattar del i gemensamhetsutrymme ska avdrag för hushållsel endast göras för den del som utgör bostad för sökanden och inte för den del som avser gemensamhetsutrymmet.

Exempel

Inger hyr en lägenhet med en hyra på 3 000 kronor per månad. På hyresavin finns kostnader för hushållsel upptagna med 200 kronor per månad och för garageplats med 150 kronor per månad. Ingers hyra beräknas till 3 350 kronor per månad och från denna summa görs avdrag för hushållsel utifrån schablon för lägenhetens boyta.

4.2.8 Hyresfria månader

Om boendeformen är sådan att hyra betalas under exempelvis nio eller tio månader under ett år, finns inte någon rätt till bostadstillägg under de hyresfria månaderna. Anledningen är att den sökande då inte har någon kostnad för bostaden.

4.2.9 Hyra del av månad

Bostadskostnaden kan variera under samma månad. Det kan exempelvis vara fallet när förmånstagaren byter bostad mitt i månaden. Det kan också vara fallet när förmånstagaren flyttar mitt i månaden och därefter inte betalar någon hyra.

I dessa fall ska bostadstillägget ändras från och med månaden efter ändringen eftersom bostadstillägg är en månadsersättning och därför inte kan utges för del av månad.

Av 103 kap. 4 § SFB följer dock att om förändringen sker den första i månaden ska bostadstillägget räknas om från samma månad som förändringen inträffar.

4.2.10 Bostadskostnad för hyrt småhus

Den avtalade hyran kan ibland uttryckas så att den sökande ska betala de faktiska kostnaderna för boendet. En sådan situation kan exempelvis vara när föräldrarna överlåter sin villa till sina barn, men bor kvar i villan mot att de betalar kostnaderna för uppvärmning m.m. I sådana fall ska reglerna och schablonerna för hyrd bostad tillämpas. Någon möjlighet att istället beräkna bostadskostnaden som för ägd fastighet finns inte och inte heller kan fastighetens verkliga driftskostnader påverka den bostadskostnad som ska läggas till grund för beräkning av bostadstillägg (KRNG, 3091-04). Fastighetsavgiften/skatten får inte medräknas då den avser ägarens förmögenhetstillgångar och inte är knuten till sökandens bostadssituation.

Vad som sagts ovan förutsätter dock att fastighetsägaren eller bostadsrättsinnehavaren inte själv bor i bostaden. Om den sökande bor tillsammans med en fastighetsägare eller bostadsrättsinnehavare ska bostadskostnaden fastställas enligt reglerna om delad bostad (21 § PFS 2010:6 aktuell lydelse PFS 2015:2). Se avsnitt 4.12 Fördelning av bostadskostnaden.

Om sökande bor kvar i fastigheten/bostadsrätten efter det att äganderätten upphört så ska reglerna för hyrd bostad tillämpas. Om en sökande säljer eller överlåter sin fastighet med äganderättsförbehåll innebär det att säljaren äger fastigheten fram till datumet när äganderätten ska övergå till köparen. Detta gäller även om själva köpehandlingen upprättats långt tidigare. Finns inget äganderättsförbehåll övergår äganderätten på fastigheten när köpekontraktet upprättats. Denna regel gäller bara fast egendom. Äger sökande istället en bostadsrätt (ej fast egendom) övergår äganderätten alltid det datum då köpekontraktet undertecknats.

Exempel

Dana säljer sin fastighet som hon har bostadstillägg för. Köpekontraktet är undertecknat i mars 2015. I kontraktet finns angivet att äganderätten övergår till köparen den 1 juli 2015. Den nye köparen och Dana kommer dock överens om att hon bor kvar året ut i fastigheten. Hon kan då behålla sitt bostadstillägg för fastigheten t.o.m. juni 2015. Fr.o.m. juli månad äger hon inte längre fastigheten och kan då söka bostadstillägg i förhållande till hyrd bostad.

4.2.11 Hyresrabatt

En hyresgäst kan få hyresrabatt under en eller flera månader. Hyresrabatten kan antingen omfatta hela eller del av hyran. Någon rätt till bostadstillägg finns inte om rabatten omfattar hela hyran. Omfattar rabatten del av hyran har förmånstagaren rätt till bostadstillägg för den faktiska hyra som betalas.

4.2.12 Egna underhållskostnader

I de fall hyresgästen har avstått från viss service eller visst underhåll för att hålla nere hyran har hen rätt till bostadstillägg för den hyra som faktiskt betalas. Någon möjlighet att räkna med egen arbetsinsats eller egen kostnad för service eller underhåll som bostadskostnad finns inte.

4.3 Kooperativ hyresrätt

Bostadskostnaden för bostad med kooperativ hyresrätt beräknas på samma sätt som för hyrd bostad. Dessutom får 70 procent av den faktiska ränta som betalas för lån till insats eller liknande kapitaltillskott räknas med som bostadskostnad (8 § PFS 2010:6 aktuell lydelse PFS 2015:2). Kapitaltillskottet kan krävas t.ex. i samband med reparationer eller renoveringar i fastigheten. Eftersom bostaden tillhör den kooperativa hyresrättsföreningen, finns således inget krav på att bostaden ska ha lämnats som säkerhet för lånet.

4.4 Bostadsrätt

För bostad med bostadsrätt gäller bostadsrättslagen (1991:614). Vid beräkning av bostadskostnaden gäller samma regler som för hyrd bostad, se avsnitt 4.2 Hyrd bostad. Dessutom får räntekostnad räknas med (6 och 9 §§ PFS 2010:6 aktuell lydelse PFS 2015:2), se vidare 4.4.1 Räntekostnad. Även samfällighetsavgift kan räknas med om den uppfyller kraven enligt 5 § PFS 2010:6 aktuell lydelse PFS 2015:2.

För bostadsrätt räknas den boyta som är angiven i avtal om överlåtelse av bostadsrätt. Om uppgift saknas i avtal ska sökanden vid behov på annat sätt styrka den uppgivna boytan, exempelvis genom en ritning (3 § PFS 2010:6 aktuell lydelse PFS 2015:2). Finns decimaler i boytans storlek så avrundas boytan till närmaste heltal.

4.4.1 Räntekostnad

Under förutsättning att bostadsrätten har lämnats som säkerhet för lånet får 70 procent av den faktiska ränta som betalas räknas med som bostadskostnad (6 § PFS 2010:6 aktuell lydelse PFS 2015:2).

Bostadsrättsföreningen kan lämna upplysning om en bostadsrätt har lämnats i pant för lån. Det framgår också av lånehandlingen vilken säkerhet som lämnats för lån.

Räntekostnad får ingå i bostadskostnaden även om sökande inte står på lånehandlingen. Ett krav är dock att den sökande betalar räntekostnaden.

Detsamma gäller om flera personer än sökanden står på lånehandlingen. Se avsnitt 4.5.1 om vad som i övrigt gäller för räntekostnader.

Har den sökande en löneförmån i form av ränterabatt ska bara den ränta som faktiskt betalas räknas med som bostadskostnad. Dessutom ska löneförmånen räknas med som BGI

4.5 Småhus

Som bostadskostnad för ett eget småhus inrättat som bostad för en eller två familjer räknas

- 70 procent av räntekostnaden för det upplånade kapitalet med säkerhet i fastigheten
- 70 procent av tomträttsavgälden
- arrendeavgift
- kommunal fastighetsavgift
- fastighetsskatt
- uppvärmningskostnader och övriga driftskostnader. Detta framgår av 10 § PFS 2010:6 aktuell lydelse PFS 2015:2.

För småhus räknas som boyta den yta som fastställts som boyta i det senaste fastighetstaxeringsbeslutet. Om fastighetstaxeringsbeslut saknas ska sökanden vid behov styrka den uppgivna boytan (3 § PFS 2010:6 aktuell lydelse PFS 2015:2). Finns decimaler i boytans storlek så avrundas boytan till närmaste heltal.

Om boytan för ett småhus ändras med anledning av till- eller ombyggnad av bostaden ska den nya boytan läggas till grund för beräkning av bostadskostnaden från och med månaden efter fastighetstaxeringsbeslutet (3 a § PFS 2010:6 aktuell lydelse PFS 2015:2).

4.5.1 Räntekostnad

Om **bostaden** har lämnats som säkerhet för lånet får räntekostnaden ingå i beräkningen av bostadskostnaden. För att en **bostad** ska kunna lämnas som säkerhet för ett lån (pantställas) måste det finnas en inteckning i fastigheten. Pantbrev utfärdas som bevis på inteckningen. Detta administreras av Lantmäteriet (tidigare inskrivningsmyndigheten).

Vid beräkning av bostadskostnaden ska 70 procent av räntekostnaden anses som bostadskostnad (6 § PFS 2010:6 aktuell lydelse PFS 2015:2). Det finns inget krav på att det upplånade kapitalet ska ha använts till åtgärder i **bostaden**. Det är den faktiska räntan som betalas som får räknas som bostadskostnad.

Räntekostnad får ingå i bostadskostnaden även om den sökande inte står på lånehandlingen. Detsamma gäller om flera personer än sökanden står på lånehandlingen. Förutsättningen är att den sökande har kostnad för räntan på lånen.

Finns flera hus på samma fastighet måste en fördelning ske mellan vilken ränta som avser sökandens permanentbostad inklusive tomtmark respektive övriga

taxerade hus. Fördelningen görs utifrån delarnas taxeringsvärden. En sådan fördelning ska då också göras avseende fastighetsavgift, läs vidare under avsnitt 4.5.9 Fastighetsavgift/fastighetsskatt.

Exempel

Gaby bor på en fastighet där det finns tre hus. Fastighetens totala taxeringsvärde är 1 000 000 kronor. Gaby bor i ett av husen med ett taxeringsvärde på 600 000 kronor (inklusive permanentbostadens tomtmark). Övriga hus på fastigheten är taxerade till 200 000 kronor vardera. Taxeringsvärdet avseende Gabys bostad utgör 60 procent ($600\,000 / 1\,000\,000$) av det totala taxeringsvärdet. De övriga husens taxeringsvärden utgör Gabys förmögenhet avseende annan fastighet.

De lån som finns är tagna med hela fastigheten som säkerhet. Gabys räntekostnad beräknas utifrån 60 procent av fastighetens totala lån. Resterande del av lånen, som inte avser permanentbostaden, ska reducera förmögenheten.

Har den sökande en löneförmån i form av ränterabatt ska bara den ränta som faktiskt betalas räknas med som bostadskostnad. Dessutom ska löneförmånen räknas med som BGI.

4.5.2 Seniorlån

Seniorlån innebär att bostaden sätts som säkerhet för att det ska bli lättare att få en kredit beviljad. Lånet kan gå till konsumtion eller till förbättring av bostaden. Det finns liknande låneformer med andra benämningar.

Ränta på seniorlån med permanentbostaden som säkerhet räknas enbart med om ränta faktiskt betalas och inte ökar skulden. Annars räknas inte räntekostnaden med som bostadskostnad (jämför 6 § PFS 2010:6 aktuell lydelse PFS 2015:2). Skulden kan inte heller räknas av från tillgångar eftersom permanentbostaden är lämnad som säkerhet (5 § lagen (2009:1053) om förmögenhet vid beräkning av vissa förmåner (FöL), se avsnitt 5.6.2 Skulder.

4.5.3 Räntefria lån

För vissa lån, till exempel Jaklån, betalas istället för ränta en avdragsgill avgift som är procentuell till lånets storlek. Eftersom denna låneform är etablerad och ett alternativ till de traditionella låneformerna, är det naturligt att avgiften jämföras med ränta. Detta gäller dock endast om avgiften faktiskt betalas.

4.5.4 Bundet lån löses i förtid

Ett bundet lån för en bostad kan lösas i förtid. Den sökande får härmed en lägre bostadskostnad för framtiden. Varken avgiften eller ränteskillnadsersättningen

som betalas i samband med omläggningen räknas som bostadskostnad.

4.5.5 Hus på ofri grund

Vid beräkning av bostadskostnad för hus på så kallad ofri grund kan räntor på eventuella lån ingå i bostadskostnaden endast om lånet tagits med bostaden som säkerhet och sökande betalar räntan. Detta framgår av 6 § PFS 2010:6 aktuell lydelse PFS 2015:2. Med ofri grund menas att huset ligger på annans mark.

4.5.6 Arrendeavgift

Den som äger småhus på arrenderad mark får räkna med arrendeavgiften som bostadskostnad. Detta framgår av 10 § PFS 2010:6 aktuell lydelse PFS 2015:2. Eftersom arrendeavgiften inte är avdragsgill vid beskattningen får hela avgiften räknas som bostadskostnad. Dessutom får räntor på lån som sökande betalar räknas med som bostadskostnad om bostaden lämnats som säkerhet. Detta framgår av 6 § PFS 2010:6 aktuell lydelse PFS 2015:2.

4.5.7 Tomträttsavgäld

För hus som inte uppförts på egen mark betalas tomträttsavgäld (hyra för marken). Avgiften för tomträtten får dras av vid taxeringen på samma sätt som räntor på lån. Vid beräkning av bostadskostnaden ska 70 procent av tomträttsavgälden anses som bostadskostnad. Om sökande betalar räntor på lån med säkerhet i bostaden får 70 procent av skuldräntan räknas med som bostadskostnad. Detta framgår av 6 och 10 §§ PFS 2010:6 aktuell lydelse PFS 2015:2.

4.5.8 Samfällighetsavgift

Samfällighetsavgift kan räknas med om den uppfyller kraven enligt 5 § första stycket PFS 2010:6 aktuell lydelse PFS 2015:2. För småhus ska ingen samfällighetsavgift läggas till bostadskostnaden då beräkning sker enligt schablon.

4.5.9 Fastighetsavgift/fastighetsskatt

Fastighetsavgiften blir aldrig högre än ett bestämt, fast maxbelopp. Detta belopp är indexbundet och räknas om varje år efter förändringarna av inkomstbasbeloppet. Men om 0,75 procent av taxeringsvärdet på bostadsbyggnaden med tillhörande tomtmark ger en lägre avgift ska denna avgift betalas istället för maxbeloppet. Vid beräkning av bostadskostnaden ska hänsyn inte tas till skattereduktion för den kommunala fastighetsavgiften. Finns flera hus på samma fastighet måste en fördelning ske mellan vad som belöper på sökandens bostad (permanentbostad) inklusive tomtmark och övriga taxerande hus på fastigheten. Fördelningen bör ske utifrån delarnas taxeringsvärden. Fördelning av fastighetsavgift/fastighetsskatt vid dödsbo, se avsnitt 4.1.3.

Vid ägarbyte regleras normalt fastighetsavgiften i köpekontraktet. Det innebär att köparen betalar sin del av fastighetsavgiften utifrån datum för

äganderätt/tillträdesdag. Eftersom köparen då står för fastighetsavgiften ska den även räknas med som bostadskostnad från detta datum. Avgiften regleras alltså mellan köpare och säljare, vilket beror på att Skatteverket debiterar fastighetsavgiften per kalenderår av den som äger fastigheten den 1 januari inkomståret. Vid ägarbyte övergår äganderätten till köparen enligt vad köpekontraktet utvisar. Om det i kontraktet har avtalats om att äganderätten ska övergå vid en viss tidpunkt, till exempel på tillträdesdagen, anses säljaren som ägare fram till den dagen och köparen som ägare från och med den dagen. Om det inte har avtalats något särskilt i kontraktet om äganderätten anses köparen som ny ägare från och med dagen för köpekontraktets undertecknande.

Exempel

Ella köper ett småhus den 1 februari 2015 och hon flyttar in i huset den 1 mars samma år. Hon ansöker då om bostadstillägg. Ella har betalat sin del av årets fastighetsavgift till säljaren, från och med den 1 mars, vilket reglerades i köpeavtalet. Skatteverket kommer sedan att debitera henne fastighetsavgift för inkomståret 2016 och framåt.

Bostadskostnaden beräknas därmed inklusive fastighetsavgift från och med den 1 mars 2015. Från och med den 1 januari 2016 får Ella tillgodoräkna sig samma fastighetsavgift som för inkomståret 2015, eftersom en förändrad avgift först ska ligga till grund för beräkningen från och med nästkommande år.

Nybyggda bostäder 2011 och tidigare får avgiftsminskning i 10 år. De första 5 åren betalas ingen avgift och de därpå följande 5 åren betalas bara halv avgift. För nybyggda bostäder 2012 och senare är det hel avgiftsbefrielse i 15 år. I vissa fall betalas också fastighetsskatt och denna ska då räknas med som bostadskostnad. Fastighetsskatt betalas för småhus som är under nyuppförande inklusive tillhörande tomtmark och för obebyggd tomtmark. Skatten som ska betalas är 1 procent av taxeringsvärdet.

Fastigheter med tomträtt är i skattelagstiftningen jämställd med ägare och betalar fastighetsavgift eller fastighetsskatt på samma sätt som ägare till småhus eller ägarlägenhet. Småhus på ofri grund får fastighetsavgift med ett fast maxbelopp. Beloppet är hälften av det maxbelopp som gäller för småhus som inte har någon avgiftsminskning. Men om 0,75 procent av taxeringsvärdet på småhuset ger en lägre avgift ska denna avgift betalas istället.

Ändras fastighetsavgiften för en fastighet ska den nya avgiften användas vid beräkning av bostadskostnaden först från och med närmast följande år. Ändras taxeringsvärdet för en fastighet ska det nya värdet användas vid beräkningen av bostadskostnaden först från och med året efter det år då taxeringsvärdet ändrades.

För mer information angående fastighetsavgift och fastighetsskatt, se Skatteverkets webbplats.

4.5.10 Kostnad för uppvärmning

Kostnader för uppvärmning ingår i beräkningen av bostadskostnaden (4 § PFS 2010:6 aktuell lydelse PFS 2015:2). För beräkning av uppvärmningskostnad används schablon som fastställs av Pensionsmyndigheten i föreskrifter om uppskattning av kostnader för en bostads uppvärmning, hushållsel och övrig drift vid beräkning av bostadskostnaden för år 2015 i PFS 2014:11 aktuell lydelse 2015:6, se avsnitt 4.2.9 Kostnad för uppvärmning.

4.5.11 Övriga driftskostnader

Övriga driftskostnader förutom uppvärmning ingår också i beräkningen av bostadskostnaden (4 § PFS 2010:6 aktuell lydelse PFS 2015:2). För beräkningen används Pensionsmyndighetens föreskrifter (2014:11 aktuell lydelse 2015:6) om uppskattning av kostnader för en bostads uppvärmning, hushållsel och övrig drift vid beräkning av bostadskostnaden. Kostnaderna är fastställda till ett belopp per kvadratmeter boyta och år och är samma för hela landet. Schablonbeloppet är avsett att täcka kostnader för bland annat vatten, avlopp, sophämtning, underhåll och försäkring.

Nedan följer ett exempel på hur bostadskostnaden beräknas för ett småhus.

Exempel

Ricky bor i eget småhus med en boyta på 114 kvadratmeter. Fastigheten är belägen i en kommun där uppvärmningskostnaden enligt schablon ska beräknas till 172 kronor, schablon 2013. De övriga driftskostnaderna beräknas enligt schablon 2013 till 206 kronor per kvadratmeter. Till grund för beräkning av fastighetsavgiften ligger ett taxeringsvärde på 1 200 000 kronor. Skulderna i fastigheten är vid ansökningstillfället 648 000 kronor till 3,5 procents ränta. Bostadskostnaden beräknas för år 2013 enligt följande.

Räntekostnad 3,5 % av 648 000	22 680 kronor
I bostadskostnaden medräknas 70 % av 22 680	+ 15 876 kronor
Fastighetsavgift 0,75 % av 1 200 000 kronor	9 000 kronor
Maximal fastighetsavgift	+ 6 825 kronor
Uppvärmningskostnad 114×172 kronor	+ 19 608 kronor
Övrig driftskostnad 114×206 kronor	+ 23 484 kronor
Summa bostadskostnad per år	65 793 kronor

4.6 Småhus för två familjer

Bostadskostnaden för eget småhus inrättat som bostad för två familjer ska bestämmas till så stor del av den totala bostadskostnaden för hela fastigheten som motsvarar den egna lägenhetens boyta i förhållande till hela bostadsbyggnadens boyta. Den sökande ska själv styrka hur stor del av den totala boytan som disponeras för eget behov (3 och 11 §§ PFS 2010:6 aktuell lydelse PFS 2015:2).

Exempel

Tim bor i en tvåfamiljsfastighet som består av en total boyta på 140 kvadratmeter. Tims lägenhet har en boyta på 80 kvadratmeter och den uthyrda lägenheten är på 60 kvadratmeter. De totala bostadskostnaderna för huset har beräknats till 65 000 kronor per år. Sökandens bostadskostnad beräknas till $(80/140 \times 65\,000) = 37\,143$ kronor per år.

Om boytan för ett småhus ändras med anledning av till- eller ombyggnad av bostaden ska den nya boytan läggas till grund för beräkning av bostadskostnaden från och med månaden efter fastighetstaxeringsbeslutet (3 a § PFS 2010:6).

4.7 Småhus på lantbruksenhet

Bostadskostnaden för ett eget småhus på lantbruksenhet beräknas på samma sätt som för ett eget småhus som är inrättat som bostad för en eller två familjer (14 § PFS 2010:6 aktuell lydelse PFS 2015:2).

Endast kostnader som hör till bostadsfastigheten ingår i beräkningen av bostadskostnaden (13 § PFS 2010:6 aktuell lydelse PFS 2015:2). Med bostadsfastighet menas bostadsbyggnad inklusive tomtmark.

Som bostadskostnad räknas fastighetsavgift beräknad utifrån bostadsfastighetens taxeringsvärde.

Räntekostnad ska beräknas bara på den del av lånen som avser bostadsfastigheten. Har sökande gjort en viss fördelning av räntorna i sin inkomstdeklaration avseende bostadsfastigheten respektive övriga delar av lantbruksenheten kan denna fördelning godtas. Kan lånet för bostadsfastigheten inte skiljas från övriga lån för lantbruksenheten, ska så stor del av lånen anses höra till bostadsfastigheten som svarar mot bostadsfastighetens taxeringsvärde i förhållande till hela lantbruksenhetens taxeringsvärde. Allt detta framgår av 13 § PFS 2010:6 aktuell lydelse PFS 2015:2.

Exempel

Kennedy bor på en lantbruksenhet. Taxeringsvärdet på hela fastigheten är 1 200 000 kronor. Bostadsfastighetens taxeringsvärde uppgår till 300 000 kronor. Hela fastigheten är belånad till 400 000 kronor.

Skuldräntan uppgår till 7 procent. För att få fram bostadskostnaden måste en fördelning av skuld och skuldränta göras.

Bostadsfastighetens andel av hela taxeringsvärdet uppgår till 25 procent ($300\,000 / 1\,200\,000$). Av skulden på 400 000 kronor ska 25 procent anses höra till bostadsfastigheten ($400\,000 \times 25\% = 100\,000$ kronor). På samma sätt ska 25 procent av den totala skuldräntan användas vid beräkningen av bostadskostnaden ($400\,000 \times 7\% \times 25\% = 7\,000$ kronor).

För småhus räknas som boyta den yta som fastställts som boyta i det senaste fastighetstaxeringsbeslutet. Om fastighetstaxeringsbeslut saknas ska sökanden vid behov styrka den uppgivna boytan (3 § PFS 2010:6 aktuell lydelse PFS 2015:2).

Om boytan för ett småhus ändras med anledning av till- eller ombyggnad av bostaden ska den nya boytan läggas till grund för beräkning av bostadskostnaden från och med månaden efter fastighetstaxeringsbeslutet (3 a § PFS 2010:6 aktuell lydelse 2015:2).

4.7.1 Arrende på lantbruk

För sökande som arrenderar småhus på en lantbruksenhet beräknas bostadskostnaden som för småhus.

För arrenderat småhus på lantbruksenhet består bostadskostnaden av arrendeavgiften för bostaden inklusive tomtmark samt kostnader för bostadens uppvärmning och övrig drift beräknad enligt de schablonbelopp som fastställs av Pensionsmyndigheten (15 § PFS 2010:6 aktuell lydelse PFS 2015:2). Uppger sökande räntekostnad avseende bostaden inklusive tomtmark på lantbruksenheten får dessa räntor räknas med som bostadskostnad om bostaden lämnats som säkerhet. Detta framgår av 6 § PFS 2010:6 aktuell lydelse PFS 2015:2. Kan lånet för bostadsfastigheten inte skiljas från övriga lån på lantbruksenheten kan samma fördelning ske som för egen lantbruksenhet, se avsnitt 4.7 Småhus på lantbruksenhet.

Har någon särskild arrendeavgift inte fastställts för bostadsdelen inklusive tomtmark, ska arrendet för bostaden anses utgöra så stor del av hela arrendeavgiften som svarar mot förhållandet mellan taxeringsvärdet för bostadsfastigheten jämfört med taxeringsvärdet för hela lantbruksfastigheten eller den del som arrenderas (15 § PFS 2010:6 aktuell lydelse PFS 2015:2).

Exempel

Deniz arrenderar ett lantbruk för 100 000 kronor per år. Bostadsdelen (inklusive privatbostadens tomtmark) är taxerad till 300 000 kronor och lantbruksdelen till 500 000 kronor. Av arrendekontraktet framgår inte hur stor del av arrendet som avser bostaden.

Bostadsdelens andel av hela lantbruksfastighetens taxeringsvärde uppgår till 37,5 procent ($300\,000 / 800\,000$). Av arrendeavgiften på 100 000 kronor ska 37,5 procent anses höra till bostadsdelen.

Arrendeavgiften som ska ingå i beräkningen av bostadskostnaden beräknas till 37 500 kronor ($100\,000 \times 37,5\%$).

4.8 Ägarlägenhet

Från och med den 1 maj 2009 finns en ny upplåtelseform för boende i flerfamiljshus, så kallade ägarlägenheter. Upplåtelseformen är ett komplement till bostadsrätt och småhus. Ägarlägenheter finns i nybyggda bostäder. Befintliga bostadsrätts- eller hyreslägenheter kan inte ombildas till ägarlägenheter. Ägarlägenheter är en fastighet av särskilt slag, ägarlägenhetsfastighet. Det innebär att man kan äga och få lagfart på en enskild lägenhet i ett flerbostadshus. Samma regler gäller som för fastighet, till exempel att kommunal fastighetsavgift fastställs och att en ägarlägenhet kan hyras ut på samma sätt som ett radhus eller en villa. Bostadskostnaden för en ägarlägenhet beräknas enligt reglerna för småhus (12 § PFS 2010:6 aktuell lydelse PFS 2015:2).

För ägarlägenhet räknas som boyta den yta som fastställts som boyta i det senaste fastighetstaxeringsbeslutet. Om fastighetstaxeringsbeslut saknas ska sökanden vid behov styrka den uppgivna boytan (jämför 3 § PFS 2010:6 aktuell lydelse PFS 2015:2). Finns decimaler i boytans storlek så avrundas boytan till närmaste heltal.

Om boytan för en ägarlägenhet ändras med anledning av till- eller ombyggnad av bostaden ska den nya boytan läggas till grund för beräkning av bostadskostnaden från och med månaden efter fastighetstaxeringsbeslutet (jämför 3 a § PFS 2010:6 aktuell lydelse 2015:2).

4.9 Andelshus och egen flerfamiljsfastighet

För att bestämma bostadskostnaden för den som bor i en egen bostad i andelshus eller bostad i egen flerfamiljsfastighet används de normer för bostadskostnader som årligen fastställs i Försäkringskassans föreskrifter om genomsnittlig och högsta godtagbara bostadskostnad. Bostadskostnaden ska bestämmas till det belopp som enligt normerna utgör genomsnittskostnaden för det antal vuxna och barn som bor i bostaden (16 § PFS 2010:6 aktuell lydelse PFS 2015:2).

Beloppen varierar beroende på vilken kommun bostaden är belägen i.

4.10 Fri bostad samt övriga boendeformer

För sökande som har sitt permanentboende i husvagn eller husbåt utgörs bostadskostnaden av den faktiska kostnaden för hyra för uppställningsplatsen, eventuell kostnad för hyra av husvagnen eller husbåten samt uppvärmningskostnad. Dessutom får 70 procent av räntekostnaden för lån till bostaden (egendomen) räknas med under förutsättning att bostaden lämnats som säkerhet för lånet (4, 6 och 17 §§ PFS 2010:6 aktuell lydelse PFS 2015:2). Detta innebär att om bostaden köpts på kredit där försäljningsavtalet har ett återtagandeförbehåll på bostaden får räntekostnad räknas med i bostadskostnaden.

Med hyra av husvagn eller husbåt kan också jämföras andra liknande

boendeformer (husbil, villavagn, campingstuga etc.).

Exempel

Adriana hyr en husvagn och hyran för denna är 700 kronor per månad. Adriana har husvagnen uppställd på en campingplats och hyran för denna är 2 000 kronor per månad. Adrianas bostadskostnad beräknas till 2 700 kronor per månad samt kostnad för uppvärmning enligt schablon.

För att bestämma bostadskostnaden för sökande som har fri bostad **som löneförmån** används Skatteverkets årligen beslutade föreskrifter för värdering av fri bostad vid beräkning av preliminär skatt och arbetsgivaravgifter (18 § PFS 2010:6 aktuell lydelse PFS 2015:2).

Bostadskostnad beräknas till det belopp som enligt Skatteverkets föreskrifter utgör bostadsförmånsvärdet för fri bostad av samma storlek som den som ansökan avser (18 § PFS 2010:6 aktuell lydelse PFS 2015:2).

Skatteverkets föreskrifter finns på verkets webbplats.

En sökande som bor i någon annan boendeform ska vid behov styrka den uppgivna boytan (3 § PFS 2010:6 aktuell lydelse PFS 2015:2). Finns decimaler i boytans storlek så avrundas boytan till närmaste heltal.

4.11 Bostadskostnad för makar och likställda

För en gift person som är berättigad till bostadstillägg och som delar bostad med sin make ska bostadskostnaden – oavsett om den andra maken är berättigad till bostadstillägg eller inte – delas lika mellan makarna (102 kap. 22 § SFB). Se avsnitt 6.1 Beräkning av bostadskostnad.

4.11.1 Övergångsbestämmelser

När gällande regler om fördelning av bostadskostnad mellan makar infördes innebar det i vissa fall en halvering av den bostadskostnad som kan läggas till grund för beräkningen av bostadstillägg. Detta gäller de makar där endast en av makarna var berättigad till bostadstillägg enligt lagen (1994:308) om bostadstillägg till pensionärer. För att minska negativa ekonomiska effekter infördes en särregel för gifta som vid utgången av 2002 fick bostadstillägg och vars make inte är berättigad till någon form av bostadstillägg. Även den som ansökte om bostadstillägg senast i mars 2003, för tid före årsskiftet 2002/2003 enligt bestämmelserna i den gamla lagen omfattas av särregeln. Enligt punkt 5 i övergångsbestämmelserna till lagen (2001:761) om bostadstillägg till pensionärer m.fl. kan i dessa fall de gamla reglerna i 4 § lagen (1994:308) om bostadstillägg till pensionärer tillämpas, dvs. hälftindelning av bostadskostnaden mellan makarna ska inte göras. Detta gäller längst till och med månaden före maken fyller 65 år eller dessförinnan maken får förmån som enligt nya bestämmelser berättigar till bostadstillägg. Om denna särregel tillämpas ska inte avdrag för fribelopp göras vid beräkning av makens reduceringsinkomst. Om avdrag för fribelopp se under rubriken Fribelopp i

avsnitt 5.7.2. Om bostadstillägg har börjat utges helt enligt de nya bestämmelserna, får inte de äldre bestämmelserna tillämpas därefter.

Allt detta framgår av 8 kap. 1 § SFBP.

Exempel

Ola har beviljats bostadstillägg till och med juli. Någon ny ansökan kommer inte in och bostadstillägget dras därför in. I september samma år lämnar Ola in en ny ansökan om bostadstillägg. Denna kan beviljas från och med augusti. I detta fall ska övergångsbestämmelsen fortfarande tillämpas då det blir en sammanhängande period.

Exempel

Biljana har haft bostadstillägg till och med april men inte lämnat in någon ny ansökan om bostadstillägg för tiden därefter. En ny ansökan inkommer i september samma år och kan beviljas retroaktivt från och med juni. Vid beräkningen av bostadstilläggets storlek kan övergångsbestämmelsen inte tillämpas eftersom det inte blir en sammanhängande period.

4.11.2 Makar med varsin permanentbostad

Makar som har varsin permanentbostad kan ändå ansöka om bostadstillägg gemensamt. Om de ansöker gemensamt ska bostadskostnaden beräknas genom att räkna samman kostnaderna för makarnas båda bostäder och därefter tillgodoräkna var och en av makarna hälften av den sammanlagda bostadskostnaden.

Exempel

Två makar bor på skilda håll men har ansökt gemensamt om bostadstillägg. Mannens bostadskostnad är 56 000 kronor per år och kvinnans 38 400 kronor per år.

Bostadskostnaden för makarnas båda bostäder är 94 400 kronor (56 000 + 38 400).

Bostadskostnad för var och en av makarna beräknas till 47 200 kronor (94 400/2).

4.12 Fördelning av bostadskostnaden

Om man delar bostad, oavsett boendeform, med en eller flera personer fördelas bostadskostnaden proportionellt mellan samtliga boende i bostaden.

Av 102 kap. 24 § SFB följer att sökanden tillgodoräknas hemmavarande barns andel. Detta gäller under förutsättning att det hemmavarande barnet inte har fyllt 20 år och inte är självförsörjande. Detsamma gäller så länge barnet får förlängt barnbidrag eller studiehjälp. För mer information om studiebidrag och studiehjälp se Centrala studiestödsnämndens webbplats.

Som hemmavarande barn räknas barn som en eller båda makarna har rättslig vårdnad om, barn som tidvis eller växelvis bor i familjen på grund av förälders vårdnad eller umgänge (oavsett var barnet är folkbokfört), barn som med socialnämndens medgivande tagits emot för stadigvarande vård och fostran i syfte att adoptera det samt barn som genom socialnämndens försorg placerats i enskilt hem, exempelvis slusshem för ensamkommande barn. Allt detta framgår av 21 § PFS 2010:6 aktuell lydelse PFS 2015:2. Bor ett barn tidvis hos sökande får sökande tillgodoräknas detta barns andel av bostadskostnaden om barnet bor där minst 30 dagar per år (Riksförsäkringsverkets allmänna råd (2001:8) om bostadsbidrag till barnfamiljer och ungdomar, som tills vidare ska gälla hos Pensionsmyndigheten, så att samma tidsgräns används inom bostadstillägg som inom bostadsbidrag till barnfamiljer).

Barnet bör anses som självförsörjande när barnets årsinkomst motsvarar garantinivån för hel aktivitetssättning för de försäkrade som inte har fyllt 21 år. Garantinivån är 2,10 prisbasbelopp. Vid beräkningen av barnets årsinkomst bör hänsyn tas till de inkomster av tjänst, näringsverksamhet och kapital samt de skattefria inkomster som ingår i beräkningen av bidragsgrundande inkomst.

Om ett barn gifter sig, kan hen i vissa fall räknas som självförsörjande även om barnet inte har någon egen inkomst och inte har fyllt 20 år. Det beror på att makarna anses ha ömsesidigt försörjningsansvar (6 kap. 2 § ÄktB). Om en av makarna har fyllt 20 år, eller är självförsörjande, räknas därmed båda makarna som självförsörjande.

Hemmavarande barn som har egna barn, har försörjningsansvar för det egna barnet. Om sökanden bor tillsammans med hemmavarande barn, som är under 20 år och ej självförsörjande, samt dennes barn, kan sökanden få tillgodoräkna sig både barnet och barnbarnets andel. Detta gäller under förutsättning att barnbarnets andre förälder också är under 20 år och inte är självförsörjande. Om den andre föräldern har fyllt 20 år eller är självförsörjande har denne försörjningsansvar för sitt barn.

Exempel

Två makar bor i en lägenhet tillsammans med en hemmavarande dotter som är 25 år. Hyran för lägenheten är 6 000 kronor. Bostadskostnaden fördelas då med 1/3 av hyran på vardera maken och dottern, varför makarnas bostadskostnad uppgår till 4 000 kronor.

Exempel

Jessie bor tillsammans med sin högskolestuderande dotter 19 år, som har studiemedel i form av studielån och studiebidrag. Dottern anses självförsörjande eftersom studiebidraget tillsammans med dotterns övriga inkomster överstiger 2,10 prisbasbelopp. Jessies bostadskostnad beräknas till $\frac{1}{2}$ av den totala.

Exempel

Alice och Josef bor tillsammans i en lägenhet med en hyra på 6 000 kronor. De har tillsammans tre barn, femton, sjutton och nitton år. Det äldsta barnet har börjat jobba i en skofabrik och har en månadslön på 16 700 kronor. Det bor således fem personer i lägenheten och varje boende påförs därför $\frac{1}{5}$ av hyran. Vid bestämmandet av bostadskostnaden får makarna, utöver sin egen andel, också tillgodoräkna sig de två mindre barnens andel av bostadskostnaden eller totalt $\frac{4}{5}$ av hyran.

Exempel

Karol bor i ett småhus där också Vanja bor. Det är Vanja som äger småhuset och Karol har ett kontrakt på den del av småhuset som han bor i. Karol och Vanja betraktas inte som sambor. Bostadskostnaden beräknas enligt reglerna för småhus och hälften av den framräknade kostnaden är den bostadskostnad som ligger till grund för beräkningen av bostadstillägg till Karol. Vid denna beräkning bortses alltså från den avtalade hyran enligt kontraktet.

Exempel

En familj består av en 19-årig son med hel aktivitetsersättning, förvärvsarbetande föräldrar och tre minderåriga syskon utan inkomst. Om sonen ansöker om bostadstillägg ska hans del av bostadskostnaden anses utgöra $\frac{1}{6}$ av den totala bostadskostnaden.

Exempel

Dana, som får sjukersättning, delar bostad med sin dotter Johanna som är 17 år. I bostaden bor även Johannas sambo som är 19 år och deras gemensamma barn. Varken dottern Johanna eller hennes sambo är självförsörjande. Dana tillgodoräknas andelarna för Johanna och barnbarnet. Danas andel blir $\frac{3}{4}$ av bostadskostnaden.

Om sambon varit över 20 år anses sambon ha försörjningsansvaret för sitt

barn. Dana hade då fått tillgodoräkna sig dotterns andel av bostadskostnaden, totalt 2/4.

Exempel

Gerry har bostadstillägg och bor tillsammans med sin son och hans familj. Sonen är gift med Tove och de har ett barn som är 2 år. Sonen och Tove är båda under 20 år och är inte självförsörjande. Gerry får tillgodoräkna sig sonens och barnbarnets andelar, totalt 3/4 av bostadskostnaden.

Om Tove hade varit över 20 år anses hon ha försörjningsansvaret för sin make och sitt barn. Gerry hade då fått tillgodoräkna sig 1/4 av bostadskostnaden.

Exempel

En man som har allmän pension bor tillsammans med sitt barnbarn (ej fosterhemsplacerat). Barnbarnet är 18 år och inte självförsörjande. Försörjningsansvaret har barnbarnets föräldrar. Mannens andel av bostadskostnaden blir 1/2.

Vid värnpliktstjänstgöring eller annan tjänstgöring inom totalförsvaret kan bostadsbidrag lämnas enligt förordningen (1995:239) om förmåner till totalförsvarspliktiga. Bostadskostnaden vid beräkning av bostadstillägg ska inte delas med den tjänstpliktige som får familjebidrag i form av bostadsbidrag (21 § PFS 2010:6 aktuell lydelse PFS 2015:2). I stället sker samordning av bidragen, se avsnitt 4.13.4 Familjebidrag. Om bostadstillägg betalas ut för retroaktiv tid görs däremot avdrag för vad som betalats i bostadsbidrag under samma period, se vidare avsnitt 13.1 Avdrag för andra ersättningar.

4.13 Samordning av bidrag för bostadskostnad

Det finns olika former av bidrag för bostadskostnad. Då bidragen täcker samma bostadskostnad sker en samordning mellan de olika bostadsbidragen.

4.13.1 Bostadsbidrag till barnfamiljer

Den som har barn under 18 år eller barn som får förlängt barnbidrag eller studiehjälp kan ha rätt till bostadsbidrag till barnfamiljer. Den som inte har bidragsberättigade barn stadigvarande boende hos sig, men som har vårdnaden om eller umgängesrätt med barn kan också ha rätt till sådant bostadsbidrag. Även i vissa andra fall kan rätt till bostadsbidrag till barnfamiljer finnas.

Bidraget till barnfamiljer består av tre delar, ett bidrag till bostadskostnader, ett särskilt bidrag till hemmavarande barn och ett umgängesbidrag till den som tidvis har barn boende i hushållet.

Den som inte har egen bostad eller inte är folkbokförd på adressen kan inte få bidrag till sina bostadskostnader. Om sökanden har hemmavarande barn kan däremot det särskilda bidraget beviljas.

Bostadsbidraget beviljas som ett preliminärt bidrag utifrån sökandens uppgifter om inkomsterna. Det slutliga bostadsbidraget bestäms i efterhand när inkomsttaxeringen är klar för det år som bidrag har betalats ut för.

En närmare redogörelse för bostadsbidrag lämnas i Försäkringskassans vägledning 2004:10 Bostadsbidrag till barnfamiljer och ungdomar.

De båda bostadsbidragssystemen samordnas på så sätt att den beräknade bostadskostnaden för bostadstillägg minskas med det preliminära bostadsbidraget som betalas ut (101 kap. 9 § SFB).

Om avdrag för bostadsbidrag ska göras före eller efter andelsberäkning beror på om alla som bor i bostaden ingår i det hushåll som får bostadsbidrag eller inte.

4.13.2 Avdrag för bostadsbidrag vid fördelning av bostadskostnad

Om en eller flera personer som bor tillsammans med förmånstagaren ingår i bidragshushållet ska avdrag för preliminärt bostadsbidrag göras före fördelningen enligt reglerna om andelsberäkning (25 § PFS 2010:6 aktuell lydelse PFS 2015:2).

Exempel

Sam har rätt till bostadstillägg. Hon bor tillsammans med Kim och deras två förskolebarn. Bostadskostnaden är 6 000 kronor per månad och de får bostadsbidrag med 2 000 kronor per månad. Alla i familjen ingår i bidragshushållet.

Först görs avdrag för bostadsbidrag, $6\,000 - 2\,000 = 4\,000$ kronor per månad.

Därefter fördelas den återstående delen av bostadskostnaden mellan Sam och Kim som får medräkna de minderåriga barnens andelar. Den bostadskostnad som ligger till grund för beräkningen av Sams bostadstillägg fastställs till 2 000 kronor per månad ($4\,000 \times 1/2$).

Exempel

Astrid bor med sina tre barn som är 12, 14 och 19 år. Den 19-åriga sonen Jonathan har hel aktivitetsersättning. Både han och Astrid har rätt till bostadstillägg. Bostadskostnaden är 8 000 kronor per månad. Familjen har preliminärt bostadsbidrag med 2 000 kronor per månad. Alla i familjen ingår i bidragshushållet för bostadsbidrag.

Först görs avdrag för bostadsbidrag, $8\,000 - 2\,000 = 6\,000$ kronor per månad.

Därefter fördelas bostadskostnaden mellan familjemedlemmarna. Eftersom Jonathan har hel aktivitetsersättning anses han självförsörjande.

Astrid får medräkna de minderåriga barnens andelar. Den bostadskostnad som ligger till grund för hennes bostadstillägg fastställs till 4 500 kronor per månad ($6\,000 \times 3/4$).

Den bostadskostnad som ligger till grund för Jonathans bostadstillägg fastställs till 1 500 kronor per månad ($6\,000 \times 1/4$).

Exempel

Jonathan i föregående exempel fyller 20 år och ingår inte längre i det hushåll som får bostadsbidrag. Bostadskostnaden är 8 000 kronor per månad och det preliminära bostadsbidraget är 1 800 kronor per månad.

Astrid får medräkna de två minderåriga barnens andelar och får därför tillgodoräkna sig $3/4$ av bostadskostnaden. Därefter görs avdrag för bostadsbidraget. Den bostadskostnad som ligger till grund för hennes bostadstillägg fastställs till 4 200 kronor per månad ($[8\,000 \times 3/4] - 1\,800$).

Den bostadskostnad som ligger till grund för Jonathans bostadstillägg fastställs till 2 000 kronor per månad ($8\,000 \times 1/4$).

Exempel

Kari har sjukersättning och bostadsbidrag. Hon bor tillsammans med sin dotter Lisa som är 19 år som har aktivitetsersättning och sonen Jordan som är 14 år. Alla ingår i bidragshushållet avseende bostadsbidrag. Kari har bostadsbidrag med 1 200 kronor per månad. I bostaden bor också Karis mor Alma som har allmän pension. Kari, Lisa och Alma är berättigade till bostadstillägg. Bostadskostnaden är 10 000 kronor per månad.

Först görs en fördelning av bostadskostnaden mellan de som ingår i bidragshushållet och de som inte ingår. Vid denna fördelning får Alma $1/4$ av bostadskostnaden. Den bostadskostnad som ligger till grund för hennes bostadstillägg är 2 500 kronor ($10\,000 \times 1/4$).

Den återstående delen av bostadskostnaden 7 500 kronor minskas med bostadsbidraget 1 200 kronor. Då återstår 6 300 kronor ($[10\,000 \times 3/4 = 7\,500] - 1\,200 = 6\,300$) som ska fördelas på de som är berättigade till bostadstillägg och ingår i bidragshushållet. Lisa får då tillgodoräkna sig 2 100 kronor av bostadskostnaden ($6\,300 \times 1/3$). Kari får medräkna Jordan och hennes del av bostadskostnaden blir då 4 200 kronor ($6\,300 \times 2/3$).

4.13.3 Bostadsbidrag till hushåll utan barn

Bostadsbidrag till hushåll utan barn kan betalas ut till den som fyllt 18 år men inte 29 år. Som förutsättning gäller då att bostadstillägg inte betalas ut till den

sökande eller dennes make. Samma sak gäller om bostadstillägg inte betalas ut på grund av bestämmelserna om inkomstprövning (96 kap. 11 § tredje punkten SFB). Någon samordning blir därför inte aktuell i dessa fall. Om sökande har bostadsbidrag men blir beviljad bostadstillägg ska bostadsbidrag inte längre betalas ut. Har bostadsbidrag betalats ut för tid som bostadstillägg beviljas ska avdrag göras för vad som betalats i bostadsbidrag under samma period, se vidare avsnitt 13.1.

4.13.4 Familjebidrag

Familjebidrag utges till totalförsvarspliktiga enligt förordningen (1995:239) om förmåner till totalförsvarspliktiga. Till totalförsvarspliktiga räknas bl.a. värnpliktiga och civilpliktiga i samband med grundutbildning. Familjebidrag kan lämnas i form av familjepenning, bostadsbidrag, näringsbidrag och begravningsbidrag.

Sammanbor sökande med någon som får familjebidrag i form av bostadsbidrag minskas bostadskostnaden med familjebidraget upp till ett belopp som motsvarar den tjänstpliktiges andel av bostadskostnaden (26 § PFS 2010:6 aktuell lydelse PFS 2015:2).

Exempel

Nurten bor tillsammans med sin tjänstpliktige son Thomas i en hyreslägenhet. Hyran är 4 500 kronor per månad. Tomas får familjebidrag i form av bostadsbidrag med 1 200 kronor per månad. Fördelningen av bostadskostnaden innebär att den tjänstpliktiges andel av bostadskostnaden utgör hälften eller 2 250 kronor per månad. Då familjebidraget understiger denna summa ska Nurtens bostadskostnad anses vara 3 300 kronor per månad (4 500 - 1 200).

4.13.5 Boendetillägg

Boendetillägg är ett bidrag som i vissa fall kan lämnas till den som tidigare har fått tidsbegränsad sjukersättning i maximal tid eller inte längre får aktivitetsersättning på grund av att personen fyller 30 år. Det är enbart Försäkringskassan som handlägger ärenden om boendetillägg och sådant tillägg ska inte samordnas med bostadstillägg. En närmare beskrivning av boendetillägg finns i Försäkringskassan vägledning 2012:3 Boendetillägg.

4.13.6 Övriga bidrag

Om bidrag för bostadskostnaden utges enligt

- utländsk lagstiftning (exempelvis värmertilägg från Danmark)
- lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl. (LMA)
- socialtjänstlagen (2001:453) till den som tagit emot barn för stadigvarande

vård och fostran i familjehem.

ska den beräknade bostadskostnaden minskas med den utbetalda ersättningen (27 § PFS 2010:6 aktuell lydelse PFS 2015:2).

Bostadskostnaden minskas först med det bostadsbidrag som betalas ut och därefter med familjebidrag och övriga bidrag samt slutligen med belopp för om sökanden eller någon annan driver näringsverksamhet i sökandens bostad, se avsnitt 4.14 Minskning av beräknad bostadskostnad i vissa fall.

Det kan finnas andra bidrag för bostadskostnaden, exempelvis kommunalt bostadstillägg till handikappade (KBH). Sådana bidrag ska inte minska den beräknade bostadskostnaden.

4.14 Minskning av beräknad bostadskostnad i vissa fall

Om den sökande eller någon annan driver näringsverksamhet i sökandens bostad ska den beräknade bostadskostnaden minskas. Bostadskostnaden minskas med så stor del av kostnaden som svarar mot den boyta som disponeras för näringsverksamheten i förhållande till hela bostadens yta (jämför 24 § PFS 2010:6 aktuell lydelse PFS 2015:2).

Denna bestämmelse innefattar även när sökanden hyr ut en del av sin bostad vid personlig assistans.

Exempel

Caroline bor i ett eget enfamiljshus. Bostadens yta är 160 kvadratmeter. Bostadskostnaden har beräknats till 50 000 kronor per år. Ett av husets rum disponeras för näringsverksamhet. Rummet har en yta på 40 kvadratmeter.

Boytan minskas med 40 kvadratmeter till $(160 - 40) = 120$ kvadratmeter. Den beräknade bostadskostnaden ska minskas med kostnaden för näringsverksamhetens yta till $(120/160 \times 50\,000) = 37\,500$ kronor.

Bostadskostnaden för Caroline blir 37 500 kronor per år.

5 Inkomstberäkning

5.1 Allmänt om inkomstberäkning

Bostadstilläggets storlek är beroende av sökandens inkomster. Om sökanden är gift påverkar även makens eller makans inkomster (102 kap. 2 och 3 §§ SFB). För sambor gäller samma regler som för gifta (100 kap. 3 § SFB).

SFB innehåller två inkomstbegrepp, bidragsgrundande inkomst (BGI) och reduceringsinkomst. BGI avser den sökandes samtliga inkomster som påverkar storleken på bostadstillägget. Innan framräknad BGI läggs till grund för beräkningen av bostadstillägget ska den räknas om till reduceringsinkomst. Denna omräkning innebär att inkomsterna viktas (inkomsten räknas med till 50 procent, 80 procent eller i sin helhet) och minskas med avdrag för ett så kallat fribelopp (102 kap. 2 och 3 §§, 102 kap. 16 och 17 §§ SFB och 8 kap. 3 § SFBP). BGI ska för gifta beräknas separat för var och en av makarna. Vid beräkning av reduceringsinkomst räknas makarnas inkomster ihop och reduceringsinkomsten för var och en av makarna anses utgöra hälften av deras sammanlagda reduceringsinkomst (102 kap. 6 § SFB). Läs mer under avsnitt 6 Beräkning av bostadstillägg.

Med BGI avses inkomst för år räknat, som någon kan antas komma att få under den närmaste tiden (102 kap. 3 § SFB). Inkomster som utbetalas under bostadstilläggsperioden ska räknas med, oberoende av vilken tid ersättningen avser. Genom hänvisningar i SFB anknyter inkomstprövningen för bostadstillägg till skatterättsliga bestämmelser om skattepliktig inkomst. Detta innebär att beräkningen av BGI utgår från sådana förvärvs- och kapitalinkomster som är skattepliktiga enligt inkomstskattelagen. BGI är summan av

- uppskattat överskott i inkomstslag tjänst
- uppskattat överskott i inkomstslag näringsverksamhet
- uppskattat överskott i inkomstslag kapital
- del av förmögenhet samt
- vissa andra inkomster (102 kap. 7 § SFB).

SFB innehåller dock en del avvikelser från IL och dessa beskrivs under respektive inkomstslag. SFB hänvisar endast till de bestämmelser i IL som avser beräkning av inkomst för respektive inkomstslag. Det innebär att hänsyn inte ska tas till allmänna avdrag vid beräkningen av BGI. Allmänna avdrag är t.ex. avdrag för premier för pensionsförsäkringar och periodiskt understöd till f.d. make.

5.2 Inkomstslag tjänst

Inkomster i inkomstslaget tjänst ska, utan några avvikelser, beräknas enligt de skatterättsliga regler som anges i 10 kap. 16 § IL (102 kap. 7 § SFB). Inkomster som är tillgängliga i den mening som avses i 10 kap. 8 § IL ska räknas med i BGI även om sökande avstår från inkomsten. Om den sökande exempelvis får en tjänstepension utbetald på avi men valt att inte lösa in den är inkomsten disponibel

för den sökande och därmed skattepliktig och ska alltså ingå i BGI.

Huvudregeln inom skatterättslig lagstiftning är att de utgifter som man har för att förvärva och bibehålla inkomster ska dras av som kostnader (12 kap. 1 § IL). Exempelvis får kostnader för resor till och från arbetet dras av om de överstiger ett visst belopp. För beräkning av vissa utgifter används schabloner. Andra utgifter beräknas till den faktiska utgiften. Mer information och aktuella belopp framgår av Skatteverkets webbplats.

Det är endast överskott i inkomstslaget tjänst som tas hänsyn till vid beräkning av BGI (102 kap. 7 § SFB). Om det uppstår ett underskott anses BGI vara noll.

Som inkomst av tjänst räknas till exempel

- anställningsinkomst
- arbetslöshetsersättning
- sjukpenning som grundas på anställningsinkomst
- föräldrapenning
- allmän pension
- efterlevandepension
- tjänstepension
- avtalsgruppförsäkring (AGS)
- utbetalning från pensionsförsäkring
- aktivitets- och sjukersättning
- skattepliktig del av vårdbidrag
- arbetsskadelivränta

Vid beräkning av BGI bortses från sådan förändring av pensionsförmåner, aktivitets- och sjukersättning eller livränta som föranleds av att förmånstagaren är häktad, intagen i kriminalvårdsanstalt, verkställer sluten ungdomsvård eller genomgår s.k. kontraktsvård (102 kap. 20 § SFB). En nära anhörig som för sitt uppehälle är beroende av den intagne kan ha rätt att helt eller delvis få den aktivitets- eller sjukersättning som enligt ovanstående annars inte ska utges. Om den anhörige har rätt till bostadstillägg ska denna inkomst räknas med i BGI.

Ersättning som betalas ut på grund av kapitalförsäkring och kapitalpensionsförsäkring är skattefri och påverkar därför inte BGI. Däremot tas värdet av kapitalförsäkringen och kapitalpensionsförsäkring upp som tillgång när förmögenheten beräknas.

Vissa kommuner lämnar bidrag till den som vårdar en anhörig i hemmet. Bidraget kan benämnas olika i kommunerna, till exempel anhörigbidrag, hemvårdsbidrag eller omvårdnadsbidrag. Oftast betalas bidraget till den som får vården, som i sin tur betalar till den som utför vården. Bidraget är inte skattepliktigt så länge ersättningen gäller en anhörig i gemensamt hushåll, och ska då inte medräknas som BGI. Men om bidraget betalas till person som inte hör till hushållet är ersättningen en skattepliktig inkomst av tjänst och betalningsmottagaren ska uppge bidraget som inkomst i sin inkomstdeklaration och följaktligen ska inkomsten då också medräknas som BGI.

Det finns en viss typ av ersättning, oftast benämnd krigsskadeersättning, som inte finns upptagen i IL, men som enligt andra bestämmelser är skattefria. Det gäller förordningen (1965:29) om skattefrihet för ersättning till offer för nationalsocialistisk förföljelse samt lagen (1988:1461) om skattefrihet för vissa ersättningar från Österrike. Ersättning enligt dessa författningar är alltså skattefria och ska därmed inte räknas med vid inkomstprövningen av bostadstillägg. Det finns även ersättningar som liknar krigsskadeersättningar men som har andra benämningar. Om sådana ersättningar ska räknas med i BGI beror på om ersättningen är skattepliktig enligt IL eller inte. Som exempel kan nämnas att gottgörelseersättning från Chile inte är skattepliktig enligt IL och därför inte ska ingå som BGI (KRG 469-12). Däremot är fronttillägg från Finland att betrakta som skattepliktig enligt IL och ska därför tas med som BGI.

5.2.1 Beräkning av tillfälliga inkomster

Utbetalningar som sker inom beslutsperioden för bostadstillägg/äldreförsörjningsstöd ska beaktas vid beräkning av BGI.

En enstaka utbetalning av till exempel retroaktiv livränta, retroaktiv utländsk pension, avgångsvederlag, royalty eller ersättning från STIM ska medräknas som BGI under en tolv månadersperiod. Om utbetalningen följs av en löpande utbetalning ska både denna och den enstaka utbetalningen räknas med vid beräkning av BGI. För mer information se avsnitt 10 Omräkning av bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd.

Retroaktiv ersättning som sökande erhåller från Försäkringskassan eller Pensionsmyndigheten ska inte räknas med som BGI, i de fall avdrag görs för retroaktiv tid enligt 107 kap. 2 § SFB. Om reglerna om samordning inte har följts och retroaktiv ersättning därmed har betalats ut, ska återkrav av den utbetalda ersättningen utredas. Retroaktiv ersättning som inte är aktuell för samordning enligt 107 kap. 2 § SFB, ska alltså medräknas som BGI. Så kan exempelvis vara fallet om en medsökande, som inte får bostadstillägg själv, erhåller retroaktiv ersättning från någon av myndigheterna. För mer information om avdrag, se avsnitt 13.1 Avdrag för andra ersättningar.

Om det förekommer flera tillfälliga utbetalningar, ska dessa beräknas utifrån en uppskattning av total inkomst under den kommande tolv månadersperioden. Så kan t.ex. vara fallet om en pensionär tillfälligt får en extra arbetsinkomst, utöver sin ordinarie inkomst av pension eller om en person med sjukersättning får ett antal arvoden utbetalda från föreningsverksamhet eller liknande utöver sin inkomst.

Pensionsmyndigheten har i ett rättsligt ställningstagande (PRS 2015:2) beskrivit hur oregelbundna eller tillfälliga arbetsinkomster ska beräknas för sökande som har fyllt 65 år och har hel allmän pension. Årsinkomsten beräknas genom en uppskattning av verkliga arbetsinkomster för den kommande tolv månadersperioden och den ska anses jämt fördelad över hela perioden oavsett om det finns en eller flera månader utan inkomster. På detta sätt kan syftet uppnås med det fribelopp som gäller för pensionärer vid inkomst av arbete. Läs mer i avsnitt 5.7.1 Viktning.

Exempel

Johannes som har hel allmän pension ansöker om bostadstillägg från och med maj 2015. Han skriver i sin ansökan att han tillfälligt arbetar under månaderna maj, juni, juli och september, men att han inte kommer att arbeta mer efter det. Han kommer att tjäna 5 000 kronor per månad.

Arbetsinkomsten beräknas till 20 000 kronor och ingår som BGI från och med maj 2015 till och med april 2016.

Exempel

Jakob som har hel sjukersättning ansöker om bostadstillägg från och med maj 2015. Han skriver i sin ansökan att han har mindre inkomster på grund av sitt engagemang i olika föreningsverksamheter. Inkomsten uppskattas till totalt ca 6 000 kronor per år.

Årsinkomsten beräknas till 6 000 kronor och ingår som BGI från och med maj 2015.

5.2.2 Beräkning av regelbundna inkomster

Inkomstförhållanden som anses stadigvarande betraktas som regelbunden inkomst, även om inkomstens storlek varierar från månad till månad.

Vid ändrade inkomstförhållanden till exempel att någon med sjukpenning återgår till arbete, räknas BGI om.

Nedan följer exempel på hur beräkning för olika inkomstslag bör göras.

Anställningsinkomst

Med anställningsinkomst avses lön, ersättning i pengar eller annan skattepliktig förmån som sökande får som arbetstagare.

Månadsinkomsten multipliceras med 12,20, vilket inkluderar semesterersättning. Om det framgår att semesterersättning ingår i månadslönen multipliceras denna med 12. Vid varierande månadsinkomster får en årsinkomst beräknas utifrån nuvarande inkomst samt utifrån en uppskattning av framtida inkomster. Förmånstagaren ska anmäla förändringar utifrån sin anmälningsskyldighet, läs vidare under avsnitt 11 Anmälningsskyldighet.

Sökanden får göra avdrag för kostnader som hen har haft för inkomstens förvärvande till exempel kostnad för resor till och från arbetet.

Personalförmåner, till exempel tidningsprenumeration, förmån av fri kost eller ränterabatt, som den sökande får under sin tid som arbetstagare betraktas som arbetsinkomst. Personalförmåner som den sökande får efter att denne har avslutat

sin anställning räknas som övrig inkomst av tjänst, på grund av att ersättningen inte tagits emot som arbetstagare. Detta har betydelse för viktning av inkomster, läs mer om viktning av inkomster under avsnitt 5.7.1 Viktning.

Den ersättning som betalas ut till fosterföräldrar består av både en arvodesdel och en omkostnadsdel. Båda delarna är skattepliktiga men avdrag får göras för omkostnader som överstiger 5 000 kronor.

Arbetslöshetsersättning

Om arbetslöshetsersättning (A-kassa) betalas ut multipliceras dagpenningen med 260 dagar i de fall den sökande är heltidsarbetslös. Arbetar den sökande och samtidigt uppbär A-kassa beräknas inkomsten utifrån beräknat antal ersatta dagar.

Sjukpenning

Årsinkomsten fastställs genom att multiplicera sjukpenning efter andel med 365.

Om en förmånstagare tillfälligt får sjukpenning, ska bostadstillägget räknas om i förekommande fall i enlighet med de regler som gäller vid omräkning, se vidare avsnitt 10 Omräkning av bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd.

Om den sökande får sjukpenning grundat på egen näringsverksamhet, räknas dock sjukpenningen inte som arbetsinkomst enligt 67 kap. 6 § inkomstskattelagen. Sjukpenningen ska alltså även i dessa fall räknas som övrig inkomst, och inkomsten ska räknas med till 80 procent, läs vidare under avsnitt 5.7.1 Viktning.

Aktivitetsstöd och utvecklingsersättning

Aktivitetsstöd betalas ut av Försäkringskassan vid deltagande i arbetsmarknadspolitiskt program. För att få ersättning krävs att personen har fyllt 25 år eller uppfyller villkoren för att få A-kassa.

Årsinkomsten fastställs genom att multiplicera dagpenningen med 260. I övriga fall beräknas aktivitetsstödet efter uppskattat belopp.

Personer som fyllt 18 år men inte 25 år och inte uppfyller villkoren för A-kassa kan istället få utvecklingsersättning vid deltagande i arbetsmarknadspolitiskt program. Utvecklingsersättningen är skattefri. Ersättningen finns inte med i 102 kap. 15 § SFB och påverkar därför inte BGI.

Föräldrapenning

Föräldrapenning betalas ut av Försäkringskassan till förälder eller vårdnadshavare för tid som denne är hemma med barnet istället för att arbeta, studera eller söka arbete.

Årsinkomsten fastställs genom att multiplicera dagpenningen med valt uttag.

5.3 Vissa andra inkomster

Inkomster som undantas från skatteplikt ska enligt huvudregeln inte tas med vid beräkningen av BGI. Utbetalning från kapitalförsäkring är exempel på en inkomst som är skattefri och denna tas inte med i BGI.

Följande inkomster ska dock räknas med vid beräkning av BGI trots att de är skattefria (102 kap. 15 § med hänvisning till 97 kap. 13 § SFB).

- ersättning från AGS för sjukfall som inträffat före år 1991
- studiemedel i form av studiebidrag.
- skattefria stipendier till den del de överstiger 3 000 kronor per månad
- utländska inkomster som på grund av 3 kap. 9–13 §§ IL eller skatteavtal inte ska tas upp som intäkt i något inkomstslag
- etableringsersättning

Fram till och med januari 2016 kunde kommunerna bevilja kommunalt vårdnadsbidrag. Även denna skattefria ersättning ingår vid beräkningen av BGI.

Ersättning från avtalsgruppsjukförsäkring

Belopp som utfaller på grund av AGS (avtalsgruppsjukförsäkring) utgör skattepliktig intäkt om försäkringsfallet (sjukdomen) inträffat den 1 januari 1991 eller senare. Avser ersättningen försäkringsfall före 1991 är ersättningen skattefri (2 kap. 19 § lagen [1999:1230] om ikraftträdande av IL).

Även de skattefria ersättningarna från avtalsgruppsjukförsäkringar räknas med i BGI (102 kap. 15 § SFB).

Studiemedel

Studiemedel består av studiebidrag och studielån. Studiebidraget utom den del som avser tilläggsbidrag ska ingå vid beräkning av BGI (102 kap. 15 § SFB). Tilläggsbelopp lämnas till den som får studiemedel och som har vårdnad om barn.

Om studiemedel betalas ut multipliceras veckobeloppet med 52.

För uppgifter om belopp se Centrala studiestödsnämndens webbplats

Stipendier

Skattefria stipendier ska räknas med i BGI till den del de överstiger 3 000 kronor per månad (102 kap. 15 § SFB). Stipendium som betalas ut vid ett tillfälle ska anses vara jämt fördelat över de närmaste kommande tolv månaderna (KRNG 3998-1999).

Utländska inkomster

Sverige tillämpar, i likhet med många andra länder, hemvistprincipen som huvudmetod vid beskattningen. Detta innebär att den som är bosatt eller stadigvarande vistas i Sverige är obegränsat skattskyldig i Sverige för all inkomst oavsett om inkomsten förvärvats inom eller utom Sverige.

Ett sätt att undvika att inkomster beskattas både i utbetallandet och i hemvistlandet är att reglera detta genom dubbelbeskattningsavtal mellan länderna. I dubbelbeskattningsavtal regleras vilket land som har rätt att beskatta en viss typ av inkomst. Med anledning av gällande skatteavtal kan utländska inkomster komma att undantas från skatteplikt i Sverige, de betraktas dock inte som skattefria utan ska räknas med vid beräkning av BGI (102 kap. 15 § SFB).

När utländsk inkomst ingår i beräkningen av bostadstillägg ska den utländska valutan omvandlas till svenska kronor den dag ansökan eller impuls för omräkning kommit in till myndigheterna. I ärenden där en utländsk förmån/inkomst betalas ut ska Europeiska Centralbankens valutaomvandlare användas. Saknas valutan i denna omvandlare ska istället Oandas valutaomvandlare användas.

Om den sökande önskar omräkning av bostadstillägg med hänvisning till att växelkursen förändrats ska en ny ansökan om bostadstillägg lämnas och myndigheterna har då att besluta utifrån de uppgifter som då lämnas i ansökan.

För att den utländska pensionen ska ingå i BGI måste den anses disponibel för sökanden. Om den utländska pensionen av någon anledning inte utbetalas ska den inte ingå i beräkningen av BGI. Har utbetalning t.ex. gjorts på avi men sökande inte löser in denna anses inkomsten disponibel och ska därför ingå i BGI.

Enligt artikel 27 i det nordiska skatteavtalet (SFS 1996:1512) gäller att en medborgare i ett nordiskt land inte ska bli föremål för beskattning i ett annat nordiskt land som är mer betungande än en sådan beskattning under samma förhållande i hemlandet. Det innebär att vissa förmåner inte är beskattningsbara i Sverige. Som exempel kan nämnas att det finska vårdbidraget för pensionstagare inte är skattepliktigt i Finland. Det är därför inte heller beskattningsbart i Sverige och ska därför inte ingå i BGI.

Etableringsersättning

Etableringsersättning kan beviljas från den 1 december 2010 enligt lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare. Lagen omfattar nyanlända i arbetsför ålder (20–64 år) som har fått uppehållstillstånd som flyktingar eller av flyktingliknande skäl samt kvotflyktingar. Personer med allmän pension eller hel aktivitets- eller sjukersättning har således inte rätt till etableringsersättning. I praktiken kommer därför etableringsersättning endast vara aktuell i de fall en nyanländ invandrare är gift eller sambo med en person som har rätt till bostadstillägg eller som beviljats partiell aktivitets- eller sjukersättning.

Etableringsersättning ska räknas med i BGI. Tillägg till etableringsersättning (etableringstillägg och bostadersersättning) ska dock inte ingå i BGI. Se Försäkringskassans vägledning 2010:3 Etableringstillägg och bostadersersättning till etableringstillägg.

Det dagbelopp som en person får multipliceras med 260 dagar.

5.4 Inkomstslag näringsverksamhet

Med näringsverksamhet avses förvärvsverksamhet som bedrivs yrkesmässigt och självständigt. Kravet på yrkesmässighet innebär att verksamheten ska bedrivas varaktigt och i vinstsyfte. Innehav av näringsfastighet, näringsbostadsrätt samt avverkningsrätt till skog räknas alltid som näringsverksamhet (13 kap. 1 § IL).

Näringsverksamhet kan vara aktiv eller passiv. Verksamheten anses vara aktiv om den skattskyldige arbetar i verksamheten i inte oväsentlig omfattning, vilket normalt innebär minst en tredjedel av normal arbetstid.

Oavsett om näringsverksamheten bedrivs aktivt eller passivt ska överskottet i verksamheten räknas med i BGI.

Näringsverksamhet kan bedrivas i form av bland annat enskild firma, handelsbolag eller aktiebolag. Vid enskild firma och handelsbolag är den person som bedriver verksamheten skattskyldig för inkomst av näringsverksamhet. För aktiebolag gäller att aktiebolaget är skattskyldigt för näringsverksamheten, medan delägarna blir beskattade i inkomstslaget tjänst för lön.

Om en person bedriver två verksamheter, den ena i form av enskild näringsverksamhet och den andra i form av handelsbolag hänförs inkomsterna alltid till två olika förvärvskällor. Det har betydelse om en förvärvskälla har överskott och en annan förvärvskälla har underskott. Man kan inte kvitta ett underskott i en förvärvskälla mot ett överskott i en annan förvärvskälla. Underskott i en förvärvskälla kan däremot sparas för att kvitta det mot ett eventuellt överskott som uppstår i samma förvärvskälla under kommande år.

Inkomster av näringsverksamhet ska tas med för kommande tolv månadersperiod. Utgångspunkten är de uppgifter om uppskattad inkomst som lämnas i ansökan. Till hjälp vid bedömningen kan uppgifter från föregående års deklarationer användas.

Vid beräkning av BGI tas hänsyn endast till överskott i inkomstslaget näringsverksamhet (102 kap. 7 § SFB). Om det uppstår ett underskott ska det inte påverka beräkningen av BGI. I detta fall anses inkomst i inkomstslaget näringsverksamhet vara noll kronor.

Det bör observeras att ett enligt skattereglerna beräknat underskott i inkomstslaget näringsverksamhet på grund av de resultatjusteringar som föreskrivs i 102 kap. 8 § SFB kan övergå till ett överskott. Även i detta fall ska överskottet påverka beräkningen av BGI.

Beträffande beräkning av sjukpenning grundat på egen näringsverksamhet se avsnitt 5.2.2 Beräkning av regelbundna inkomster - Sjukpenning.

5.4.1 Räntefördelning

Räntefördelningen påverkar både inkomstslaget näringsverksamhet och inkomstslaget kapital. Det är fråga om i vilket inkomstslag som inkomsten ska beskattas. Räntefördelning innebär att en enskild näringsidkare delar upp sin inkomst i två delar. Den ena delen av inkomsten beskattas i inkomstslaget kapital där skattesatsen är 30 procent och den andra delen beskattas i inkomstslaget näringsverksamhet där skattesatsen kan vara högre. Reglerna om räntefördelning finns i 33 kap. IL. Räntefördelningen kan vara positiv eller negativ.

När det gäller BGI tas inkomst av näringsverksamhet upp för kommande år och inkomsten av kapital för föregående år.

Positiv räntefördelning

Positiv räntefördelning är frivillig och får göras om det finns ett positivt kapitalunderlag i näringsverksamheten på mer än 50 000 kronor. Denna fördelning innebär att en näringsidkare har möjlighet att beräkna en viss ränta på kapitalet och flytta motsvarande belopp från inkomsten i näringsverksamheten till inkomst av kapital (33 kap. 2–4 §§ IL).

Exempel

Anders har inkomst av näringsverksamhet på 200 000 kronor och ingen kapitalinkomst. Han har ett positivt kapitalunderlag som gör det möjligt för honom att föra över 70 000 kronor från näringsverksamheten till inkomst av kapital.

Transaktionen framgår av NE-blanketten ”Positiv räntefördelning” där Anders angett 70 000 kronor och av Inkomstdeklaration 1 avsnitt ”Räntefördelning” där Anders i ruta ”Positiv räntefördelning” fört in motsvarande belopp.

Anders inkomst av näringsverksamhet uppgår till 130 000 kronor och hans kapitalinkomst till 70 000 kronor.

Negativ räntefördelning

Negativ räntefördelning är obligatorisk och tillämpas när nettoskulden i verksamheten är mer än 50 000 kronor. Syftet med negativ räntefördelning är att hindra att man drar av privata utgiftsräntor i näringsverksamhet istället för i inkomstslaget kapital. Inkomsten av näringsverksamheten ökas med en schablonmässigt uträknad kostnadsränta och inkomst av kapital minskas med samma belopp (33 kap. 2–4 §§ IL).

Exempel

Om Anders, i föregående exempel, istället för ett positivt kapitalunderlag hade haft ett negativt kapitalunderlag som ger en kostnadsränta på 70 000 kronor och som ska föras från inkomst av kapital till inkomst av näringsverksamhet anger han på Inkomstdeklaration 1 avsnitt "Räntefördelning" 70 000 kronor i ruta "negativ räntefördelning". Motsvarande belopp för han in på NE-blanketten i ruta "negativ räntefördelning".

5.4.2 Periodiseringsfond och expansionsfond

När ett överskott av näringsverksamhet beräknas ska överskottet ökas med de avdrag som gjorts för periodiseringsfond enligt 30 kap IL eller avdrag för avsättning till expansionsfond enligt 34 kap IL. I de fall återfört avdrag gjorts för avsättning till periodiseringsfond eller expansionsfond ska överskottet minskas med de återförda avdragen. Allt detta följer av 97 kap. 4 § SFB. Dessa bestämmelser innebär att justering av det beskattningsbara överskottet av näringsverksamhet endast ska göras avseende utgift för egen pension och underskott från tidigare beskattningsår.

5.4.3 Resultat i inkomstslaget näringsverksamhet och bidragsgrundande inkomst

Vid fastställandet av BGI ska inkomst av näringsverksamhet beräknas enligt skatterättsliga bestämmelser. Beräkningen avser framtida inkomster av näringsverksamhet som den sökande kan antas få under den närmaste tiden. Vid en uppskattning av den sökandes framtida inkomster av näringsverksamhet kan uppgifter från tidigare års inkomstdeklaration vara till hjälp.

5.4.4 Undantag från skatterättsliga regler

SFB innehåller två avvikelser från den skatterättsliga lagstiftningen. När BGI av näringsverksamhet ska fastställas ska överskott ökas eller underskott minskas med vissa poster som näringsidkaren får göra avdrag för (102 kap. 8 § SFB med hänvisning till 97 kap. 4 § SFB).

Överskott ska ökas eller underskott minskas med

- avdrag enligt 16 kap. 32 § IL för utgift för egen pension till den del som det inte överstiger ett halvt prisbasbelopp

När BGI ska fastställas ska resultatet i inkomstslaget näringsverksamhet ökas med högst ett halvt prisbasbelopp. En förutsättning är givetvis att näringsidkaren räknar med att under den kommande perioden göra avsättningen för egna pensionskostnader.

Överskott ska ökas eller underskott minskas med

- avdrag för underskott från tidigare beskattningsår enligt 40 kap. IL.

En näringsidkare som får underskott i sin verksamhet kan utnyttja det i skattehänseende ett senare år när ett överskott uppstår. Skatten blir lägre det år underskottet utnyttjas därför att näringsidkaren då har rätt att minska inkomsten med underskottet från tidigare år. Eftersom avsikten är att bostadstillägg ska beräknas enligt de aktuella inkomstförhållandena så ska vid fastställande av BGI resultatet i inkomstslaget näringsverksamhet ökas med avdrag för underskott från tidigare år (prop. 2000/01:140 s 64).

Exempel

Resultat av verksamheten	110 000 kronor
Outnyttjat underskott från tidigare år	- 10 000 kronor
Överskott	100 000 kronor
Årets beräknade avdrag för egenavgifter (max 25 % av ovanstående överskott)	- 25 000 kronor
Överskott	75 000 kronor

BGI fastställs i detta fall till 85 000 kronor (75 000 + 10 000).

5.4.5 Skogskonto

En enskild näringsidkare som har intäkt av skogsbruk (skogsintäkt) får göra avdrag för belopp som sätts in på ett särskilt bankkonto (skogskonto eller skogsskadekonto). Detta framgår av 21 kap. 21 § IL. Innan denna insättning görs finns intäkten från skogsförsäljningen oftast på ett skogslikvidkonto.

Ränta på skogskonto och skogslikvidkonto ska inte räknas med som inkomst av kapital och kapitalbelopp ska inte räknas med som förmögenhet vid fastställande av BGI då inkomsten ingår i näringsverksamheten.

5.5 Inkomstslag kapital

Till inkomstslaget kapital räknas inkomster och utgifter på grund av innehav av tillgångar respektive skulder. Även kapitalvinster och kapitalförluster räknas till inkomstslaget kapital (41 kap. 1 § IL).

Inkomster efter avdrag för utgifter ger ett beräknat överskott eller underskott i inkomstslaget. Det inkomstskattemässiga överskottet ska medräknas som BGI enligt bestämmelserna i 97 kap. 5 § SFB (102 kap. 7 och 9 §§ SFB).

Av 97 kap. 5 § SFB framgår att vid beräkning av överskott bortses från gjorda avdrag i inkomstslaget förutom

- kapitalförluster till den del de motsvarar kapitalvinster som har tagits upp som intäkter
- uppskovsavdrag
- avdrag för negativ räntefördelning.

Detta innebär att gjorda avdrag för utgiftsränta, tomträttsavgäld, förvaltningsutgifter, investeraravdrag samt avdrag för kapitalförluster till den del de överstiger kapitalvinster inte får kvittas mot andra inkomster.

Exempel

Inkomstränta	+ 15 000 kronor
Överskott vid uthyrning av privatbostad	+ 2 500 kronor
Avdrag för utgiftsränta	- 5 000 kronor
Avdrag för förvaltningsutgifter	- 2 000 kronor
Negativ räntefördelning	- 4 000 kronor
Kapitalförlust	- 3 000 kronor
Resultat i inkomstslaget kapital enligt skatterättsliga regler	= 3 500 kronor

Vid fastställande av BGI ska resultatet i inkomstslaget kapital beräknas till 13 500 kronor (15 000 + 2 500 - 4 000).

Vid beräkning av BGI tas hänsyn endast till överskott i inkomstslaget kapital för året före det år ansökan om bostadstillägg görs (102 kap. 7 § SFB). Om det uppstår ett underskott i inkomstslaget kapital ska det inte påverka beräkningen av BGI. I detta fall anses inkomsten i inkomstslaget kapital vara noll. Vid omräkning av BGI som inte omfattas av 103 kap. 3 § SFB (exempelvis vid efterkontroll) ska inkomst av kapital avse förhållandet året före det år som omprövningen av bostadstillägg avser (102 kap 7 § p 3 och 9 § SFB).

För mer information se avsnitt 10 Omräkning av bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd.

Exempel

Sofia anmäler i februari 2015 att hon i december föregående år sålt sitt fritidshus. Sofias bostadstillägg räknas då om med hänsyn till Sofias inkomst av kapital under 2014 samt hennes förmögenhet per den 31 december 2014.

5.5.1 Kapitalinkomster

Exempel på vad som räknas som kapitalinkomst är

- ränta på bankmedel, obligationer och andra fordringar,
- utdelning på aktier och andelar,
- ersättning vid uthyrning av privatbostad samt
- kapitalvinst vid försäljning av fastighet, bostadsrätt, aktier, andelar i aktiefonder eller blandfonder och lös egendom.

Redovisning av kapitalvinster och kapitalförluster sker för det år egendomen har avyttrats. Detta gäller oavsett om betalningen har skett under året eller inte (44 kap. 26 § IL).

Vid avyttring av fastighet är det datumet för undertecknandet av köpekontraktet som är avgörande för vilket inkomstår kapitalinkomsten ska deklarerar. Det datum då köparen söker och beviljas lagfart för förvärvet har alltså ingen betydelse för bedömningen av när en fastighet har avyttrats. Lagfart är en formell registrering av ett gjort förvärv och innebär inte att förvärvet först då blir ”giltigt”.

Vid beräkning av kapitalinkomst för enmansdödsbo där egendomen ägts av avliden make eller maka är det avgörande för om kapitalinkomsten ska räknas med i BGI om försäljningen skett före eller efter arvsskiftet. Uppkom kapitalinkomsten före arvsskiftet är det dödsboet som redovisar räntor, utdelningar och försäljning av tillgångar. Uppkom kapitalinkomsten efter skiftet är det den enskildes kapitalinkomst och räknas då med i den sökandes BGI.

Reglerna om beräkning av intäkter och kostnader i inkomstslaget kapital finns i 41–55 kap. IL. Mer information och aktuella belopp framgår av Skatteverkets webbplats. Nedan följer en redogörelse för olika inkomstslag.

Ränta och utdelning

Vid beräkning av överskottet sägs i 42 kap. 1 § IL att ränteinkomster ska räknas med om inte något annat anges i kapitlet eller i 8 kap. IL. Det sistnämnda kapitlet handlar om skattefria inkomster. Av 8 kap. 8 § IL framgår att räntor som inte anges i kontrolluppgifter är skattefria förutsatt att de inte sammanlagt uppgår till 500 kronor.

Räntor behöver inte anges i kontrolluppgift om de understiger 100 kronor per utbetalare, enligt bestämmelserna i 17 kap. 4 § 1 och 2 Skatteförfarandelagen (2011:1244).

Sådana skattefria räntor enligt ovan, som inte anges i kontrolluppgifter och som sammanlagt understiger 500 kronor, ska inte ingå i överskott som räknas med som BGI. Däremot är sammanlagda räntor som uppgår till minst 500 kronor alltså skattepliktiga och ska därmed ingå i överskott som räknas med som BGI från första kronan. Utdelning på aktier och andelar omfattas inte av nämnda

bestämmelse utan är skattepliktiga i sin helhet.

Exempel

Josef har ett konto på ICA Banken och under 2013 erhöll han sammanlagt 27 kronor i ränta på detta konto. Han har vidare fått en utdelning på sina aktier med 51 kronor. Eftersom räntan understiger 100 kronor tas inte denna upp som kapitalinkomst. Josefs inkomst av kapital beräknas till 51 kronor.

Exempel

Andrea har konton på fem olika banker. Av ansökan framgår att hon fått räntor på dessa konton med följande belopp: 97 kronor, 91 kronor, 94 kronor, 99 kronor och 82 kronor samt en aktieutdelning på 47 kronor eller sammanlagt 510 kronor. Räntan per utbetalare understiger 100 kronor och den sammanlagda ränteinkomsten understiger 500 kronor. En kapitalinkomst på 47 kronor ska därför räknas med i BGI.

Förmånsvärdet på en oäkta bostadsrätt räknas som utdelning och beskattas i inkomstslaget kapital. Det innebär att skatt ska betalas med 30 procent av värdet. I BGI ingår inkomst av kapital och det finns inte något undantag för den som bor i en oäkta bostadsrättsförening varför förmånsvärdet ska räknas med. Förmånsvärdet eller den skatt som betalas för värdet ska inte läggas till bostadskostnaden.

En bostadsrättsförening räknas som en äkta bostadsrättsförening om den till minst 60 procent bedriver kvalificerad verksamhet. Med kvalificerad verksamhet menas här främst upplåtelse av lägenheter till de egna medlemmarna. Föreningen är oäkta om den bedriver kvalificerad verksamhet till mindre än 60 procent, exempelvis genom att hyra ut lokaler till affärer eller annan kommersiell verksamhet. En oäkta bostadsrättsförening omfattas inte av samma skatteregler som en äkta bostadsrättsförening.

Schablonintäkt

Schablonintäkter motsvaras inte av någon faktisk intäkt. Om överskott uppkommer vid beräkning av inkomstslaget kapital ska detta minskas med schablonintäkt vilket framgår av 97 kap. 5 § SFB.

Investeringsparkonto är en ny sparform som infördes den 1 januari 2012 och som får konsekvenser för bostadstillägget från år 2013. Tillgångarna som finns på kontot schablonbeskattas vilket innebär att värdet av tillgångarna årligen beskattas oavsett om innehavaren av kontot gör vinst eller förlust på tillgångarna på kontot. Ränta, utdelning eller annan avkastning samt kapitalvinst eller

kapitalförlust redovisas inte i deklarationen utan istället tas en schablonintäkt av tillgångarna upp.

Investeringsfonder schablonbeskattas från och med den 1 januari 2012 genom att en schablonintäkt på fondandelar tas upp till beskattning. Observera att utdelning från denna typ av fond samt kapitalvinst eller kapitalförlust av fondandelar redovisas i deklarationen och räknas därför med i BGI som inkomst av kapital.

Ersättning vid uthyrning av privatbostad

Som inkomst vid uthyrning av privatbostad räknas ersättningar som härrör från uthyrning av privatbostadsfastighet, privatbostadsrätt och hyresrättslägenhet (42 kap. 30 § IL).

Från hyresintäkter får göras ett schablonavdrag för varje privatbostad. Det schablonbelopp som används avser året före ansökan om bostadstillägg. Aktuellt schablonbelopp finns på Skatteverkets webbplats.

Därutöver medges följande avdrag från hyresintäkter:

- 20 procent av hyresintäkten om den uthyrda bostaden är privatbostadsfastighet,
- den avgift eller hyra som uthyraren själv betalar för den uthyrda privatbostaden om den är privatbostadsrätt eller hyresrätt.

Om uthyraren hyr ut ett eller flera rum i den bostad där hen själv också bor beräknas uthyrarens avgift till så stor del av den totala avgiften som motsvarar uthyrarens boyta i förhållande till hela bostadens boyta.

Avdrag kan aldrig överstiga hyresintäkten.

Allt detta framgår av 42 kap. 30 och 31 §§ IL.

Exempel

Anders bor i lägenhet och får bostadstillägg. Han äger ett vinterbonat sommarhus som han hyr ut till Jeanette. Jeanette betalar hyra till Anders med 4 500 kronor per månad.

Anders inkomst av uthyrning beräknas enligt följande:

Hyra	54 000 kronor (4 500 x 12)
Avdrag	- 40 000 kronor (schablon)
Avdrag	- 10 800 kronor (20% x 54 000)
Hyresinkomst	3 200 kronor

Kapitalvinster

Till inkomst av kapital hänförs vinst vid icke yrkesmässig avyttring av tillgångar.

Med avyttring av tillgångar avses försäljning, byte och liknande överlåtelser av tillgångar.

Kapitalvinsten utgör skillnaden mellan ersättningen för den avyttrade tillgången minskad med utgifterna för avyttringen och omkostnadsbeloppet. Med omkostnadsbelopp avses utgifterna för anskaffning ökade med utgifter för förbättring (44 kap. 13 och 14 §§ IL).

Beräkning vid försäljning av värdepapper

Vid beräkning av kapitalvinst vid försäljning av värdepapper t.ex. aktier tar man som intäkt upp den ersättning som man erhållit efter avdrag för courtage och andra försäljningskostnader (44 kap. 13 och 14 §§ IL).

Som omkostnadsbelopp räknas enligt huvudregeln den kostnad som man haft när man köpt värdepapperna. Omkostnadsbeloppet kan också räknas som 20 procent av försäljningspriset i de fall K-blankett saknas.

Kapitalförluster på marknadsnoterade aktier och marknadsnoterade aktie- och blandfonder kan kvittas fullt ut mot vinst på andra marknadsnoterade aktier och aktie- och blandfonder. För eventuell återstående förlust medges avdrag med 70 procent.

Kapitalförlust vid avyttring av ej marknadsnoterade fondandelar är avdragsgill med 70 procent av förlusten.

Beräkning vid försäljning av privatbostad och näringsfastighet

Som inkomst vid försäljning av privatbostad räknas försäljningspriset minskat med utgifter för avyttringen, t.ex. mäklararvode (44 kap. 13 § IL).

Från inkomsten görs avdrag för omkostnadsbeloppet. I omkostnadsbeloppet ingår anskaffningsutgift som vanligen består av köpeskillingen för bostaden, inköpsprovision och lagfartskostnad (44 kap. 13 och 14 §§ IL). Även förbättringskostnader i form av ny-, till- och ombyggnad, reparationer och underhåll ingår i omkostnadsbeloppet.

Som intäkt i inkomstslaget kapital räknas 22/30 av kapitalvinsten vid försäljning av privatbostadsfastighet och 90 procent av kapitalvinsten vid försäljning av näringsfastighet (45 kap. 33 § första stycket IL).

Kapitalvinst vid försäljning av privatbostadsrätt beräknas enligt samma regler som gäller för försäljning av privatbostadsfastighet. Försäljning av näringsbostadsrätt beräknas enligt samma regler som vid försäljning av näringsfastighet (46 kap. IL).

Försäljning av privatbostad eller privatbostadsrätt som finns utomlands beskattas på samma sätt som vid försäljning av motsvarande fastighet i Sverige. Avgörande för om vinsten ska ingå i BGI är om personen anses varit obegränsat skattskyldig eller begränsat skattskyldig i Sverige då försäljningen genererade en inkomst.

Avser avyttringen privatbostadsfastighet och privatbostadsrätt medges avdrag

med 50 procent av förlusten. Avser avyttringen näringsfastighet eller näringsbostadsrätt medges avdrag med 63 procent av förlusten.

Uppskovsavdrag

En person som säljer sin permanentbostad (ursprungsbostad) och köper en ny bostad (ersättningsbostad) kan i inkomstslaget kapital beviljas uppskovsavdrag. Uppskovsavdrag innebär att den kapitalvinst som har uppstått vid försäljning av privatbostad inte ska tas med vid beräkningen av intäkter i inkomstslaget kapital. Kapitalvinsten räknas med i BGI först då uppskovet återförs till beskattning.

Bestämmelser om avdrag för uppskovsbelopp framgår av 47 kap. IL.

Exempel

Filip säljer en villa under 2014 för 2 600 000 kronor med vinst på 550 000 kronor. Han köper en bostadsrätt samma år för 2 400 000 kronor. Filips uppskovsbelopp räknas ut så här:

Blankett K5, avsnitt H

H. Om din nya bostad är billigare än den sålda bostaden - fyll i här ⁽²¹⁾

1. Vinst från avsnitt B p. 9	+	550 000	Är beloppet lägre än 50 000 kr eller negativt kan du inte göra något avdrag för uppskovsbelopp. För över vinsten i avsnitt B p. 9 till p. 7.6 på Inkomstdeklaration 1. Är beloppet minst 50 000 kr fortsatt till avsnitt B p.12.
2. Inköpspris för ny bostad (småhus/ägarlägenhet E p. 4 eller bostadsrätt F p. 2)	+	2 400 000	
3. Försäljningspris minskat med utgifter för försäljningen (avsnitt B p. 1 minus B p. 2)	-	2 600 000	
4. Positivt eller negativt belopp	=	350 000	

Filips uppskovsbelopp blir 350 000 kronor och han beskattas för 200 000 kronor (550 000 - 350 000) i deklarationen 2015. Detta innebär att Filips inkomst av kapital för inkomstår 2014 blir 200 000 kronor. Som intäkt i inkomstslaget kapital beaktas 146 667 kronor (22/30 av 200 000 kronor).

Blankett K5, avsnitt B

9. Vinst ⁽¹⁰⁾	=	550 000	➔ För över beloppet till p. 8.5 på Inkomstdeklaration 1
10. Förlust	=		
11. Avdrag för preliminärt uppskovsbelopp Det lägsta beloppet av p. 9 och avsnitt D p. 1 ⁽¹⁵⁾	-		
12. Avdrag för slutligt uppskovsbelopp Maxbelopp: det lägsta beloppet av p. 9, avsnitt D p. 1 och avsnitt H p. 4 (om du har fyllt i avsnitt H) Minimibelopp: 50 000 kr ⁽²²⁾	-	350 000	➔ För över beloppet till p. 7.6 på Inkomstdeklaration 1
13. Återstående vinst efter avdrag för uppskovsbelopp (p. 9 minus p. 11 eller p.12) ^{(16) (23)}	=	200 000	

Under år 2016 säljer Filip bostadsrätten och flyttar in i en lägenhet. I deklarationen 2017 återför han uppskovsbeloppet. Detta innebär att Filips inkomst av kapital för inkomstår 2016 blir 350 000 kronor. Som intäkt i inkomstslaget kapital beaktas 256 667 kronor (22/30 av 350 000 kronor).

Från och med inkomståret 2008 påförs den som har beviljats uppskov med beskattning av kapitalvinst i samband med försäljning av privatbostad en schablonintäkt. Denna intäkt påförs den enskilde för att det ska vara möjligt att ta ut en årlig ränta på uppskovsbeloppet. Schablonintäkten är alltså ingen faktisk inkomst och ska inte ingå i BGI.

Beräkning vid försäljning av övriga tillgångar

Enligt huvudregeln beräknas kapitalvinsten vid försäljning av övriga tillgångar genom att försäljningspriset minskas med omkostnadsbeloppet.

Till gruppen övriga tillgångar räknas egendom som till exempel konst, frimärken, smycken, antikviteter, bilar, båtar och liknande.

Investeraravdrag

Den som har förvärvat andelar i ett företag av mindre storlek i samband med företagets bildande eller vid nyemission kan få göra ett investeringsavdrag i inkomstslaget kapital om vissa villkor är uppfyllda enligt 43 kap. IL. Investeringsavdraget infördes den 1 december 2013 och tillämpas på investeringar gjorda efter den 30 november 2013. Investeringsavdraget får inte kvittas mot andra inkomster i inkomstslaget kapital vid beräkningen av BGI.

5.6 Förmögenhet

Vid fastställande av BGI ska hänsyn även tas till den förmögenhet som den sökande och hans make äger (102 kap. 7 § SFB). Ett tillägg till BGI ska göras med 15 procent av den sammanlagda förmögenhet som överstiger 100 000 kronor för den som är ogift och 200 000 kronor för makar (102 kap. 11 § SFB). För sambor görs beräkning på samma sätt som för gifta.

Förmögenheten ska beräknas per den 31 december året före det år ansökan om bostadstillägg görs (102 kap. 10 § SFB).

Vid omräkning av BGI som inte omfattas av 103 kap. 3 § SFB ska förmögenheten beräknas på förhållandet året före det år som omprövning av bostadstillägg avser (102 kap. 7 § p 4 och 10 § SFB). Bestämmelsen i 103 kap. 3 § SFB avser förmåner som betalas ut av Försäkringskassan eller Pensionsmyndigheten, utländsk pension, avtalspension eller motsvarande ersättning som följer av kollektivavtal samt taxeringsvärde för annan fastighet.

Förmögenheten beräknas enligt bestämmelserna i lagen (2009:1053) om förmögenhet vid beräkning av vissa förmåner (FöL). Förmögenheten utgörs av värdet av tillgångar efter avdrag för skulder (3 § FöL).

5.6.1 Tillgångar

Tillgångar som ska ingå i prövningen av rätt till bostadstillägg anges i 4 § FöL:

- privatbostadsfastighet och privatbostadsrätt
- livförsäkring med undantag för pensionsförsäkringar samt livförsäkring som enbart avser olycks- eller sjukdomsfall eller dödsfall senast vid 70 års ålder och som inte är återköpsbar.
- marknadsnoterade delägarätter eller fordringsrätter
- kontanta medel och kontobehållning, med undantag för behållning på pensionssparkonto, till den del värdet av dessa tillgångar sammanlagt överstiger 25 000 kronor
- fordran i pengar och liknande betalningsmedel.

Regler för värdering av tillgångar finns i 7–10 §§ FöL.

Privatbostadsfastighet och privatbostadsrätt

Privatbostadsfastighet ska tas upp till taxeringsvärdet. Innehas fastigheten med tomrätt ska taxeringsvärdet på byggnaden tas med som tillgång. För bostäder på ofri grund ska byggnadens taxeringsvärde tas upp som tillgång. Om bostaden saknar taxeringsvärde anses den inte utgöra sådan tillgång som ska räknas med som förmögenhet. För fastighet utomlands beräknas värdet till 75 procent av marknadsvärdet.

Av 5 § FöL framgår att privatbostadsfastighet och privatbostadsrätt inte ska räknas som tillgång om den utgör den sökandes permanentbostad. I sådana fall bortses också från skulder med säkerhet i bostaden. Om den sökande har sin bostad i särskild boendeform ska privatbostadsfastighet och privatbostadsrätt inte räknas med som tillgång om den utgör permanentbostad för den sökandes make eller maka. Detsamma gäller för skulder med säkerhet i sådan tillgång.

Om det på en fastighet finns två eller flera hus kan endast ett av dessa vara permanentbostad, de övriga husens taxeringsvärde utgör förmögenhet avseende annan fastighet. Vid fördelning ska tomtmark anses tillhöra sökandens permanentbostad.

Om sökande uppger att ett hus som denne äger inte används av sökande eller någon närstående därför att det hyrs ut, får utredning göras om bland annat uthyrningens beständighet och omfattning i övrigt m.m. Av RÅ 1998 not 38 framgår att en fritidsfastighet som lämnats för uthyrning 50 veckor om året och som för övrigt används för ägarens eget boende utgör privatbostad för ägaren. Fritidsfastigheten är därmed att betrakta som tillgång.

Ett småhus som till övervägande del, mer än 50 procent av totala boytan, används eller är avsett att användas av ägaren eller någon närstående till denne för permanent boende eller fritidsboende anses som privatbostad. Obebyggd tomtmark kan också vara privatbostadsfastighet om avsikten är att bygga en privatbostad på marken (2 kap. 13 § IL). Med närstående menas ägarens make eller maka, registrerad partner, föräldrar, mor- och farföräldrar, barn, barnbarn och deras makar samt syskon och deras makar, barn och barnbarn. Dessutom avses dödsbo som ägaren eller någon av nämnda personer är delägare i. Med make eller maka jämställs sambo som ägaren har eller har haft gemensamma barn med eller om de

tidigare har varit gifta med varandra. Fosterbarn och styvbarn räknas som barn (2 kap. 20–22 §§ IL).

Exempel

Fatima och Angela bor i ett småhus och söker bostadstillägg. De har också en fritidsfastighet som de bor i ca 14 dagar om året. Den övriga tiden hyr de ut fritidsfastigheten till studerande. Fritidsfastigheten ska tas med som tillgång vid beräkning av Fatimas och Angelas förmögenhet avseende bostadstillägg.

Skulle den sökande äga obebyggd tomtmark men uttryckligen inte ha för avsikt att bebygga denna med ett småhus eller fritidshus för eget eller närståendes bruk, ska tomtmarken inte tas med som förmögenhet (jämför 2 kap. 13 § IL).

Privatbostadsrätt ska tas upp till ett värde som motsvarar medlemmens eller delägarens andel i föreningen eller bolagets behållna förmögenhet beräknad med utgångspunkt i fastighetens taxeringsvärde och med hänsyn till föreningens eller bolagets övriga tillgångar och skulder. Med övriga tillgångar och skulder avses anläggnings- och omsättningstillgångar, respektive lång- och kortfristiga skulder. Förmögenhetsvärdet på en privat bostadsrätt beräknas utifrån uppgifterna i den av bostadsrättsföreningen upprättade årsredovisningen. Årsredovisningen innehåller bland annat en balansräkning som visar föreningens samtliga tillgångar och skulder på balansdagen vilket oftast är räkenskapsårets sista dag, det vill säga den 31 december. Ett tillgångsvärde i form av bostadsrätt beräknas enligt följande: sökandens andel i föreningen x (fastighetens taxeringsvärde + föreningens övriga tillgångar - föreningens skulder).

Innehav av näringsfastighet exempelvis hyreshus tas inte upp som förmögenhet oavsett om fastigheten används för faktisk näringsverksamhet eller inte. Innehav av näringsfastighet räknas alltid som näringsverksamhet (13 kap. 1 § IL).

Om en fastighet byter ägare på grund av köp eller gåva övergår äganderätten till den nye ägaren vid den tidpunkt som avtalats i köpe- eller gåvoavtalet (exempelvis tillträdesdagen). Finns ingen avtalad tidpunkt anses äganderätten övergå till köparen det datum avtalet är undertecknat.

Livförsäkring m.m.

Livförsäkring ska tas upp till sitt på försäkringstekniska beräkningsgrunder framräknade återköpsvärde med tillägg för beräknad upplupen andel i livförsäkringens överskott. Kapitalförsäkring är en form av livförsäkring. Under perioden januari 2005 till 2 februari 2007 gick det att teckna s.k. kapitalpension. Denna är att betrakta som en kapitalförsäkring (58 kap. 2 § andra stycket andra meningen IL). Kapitalförsäkring som tecknats av annan än sökande där sökande är förmånstagare tas upp som förmögenhet från och med året efter det år försäkringstagaren avlidit.

Värdet på privat pensionsförsäkring tas inte upp som förmögenhet (4 § FöL).

Däremot tas utbetalningarna upp som inkomst.

Marknadsnoterade delägarätter eller fordringsrätter

Marknadsnoterade delägarätter och fordringsrätter, dvs. aktier, fondandelar, obligationer och liknande värdepapper, ska tas upp till 80 procent av marknadsvärdet. Fondandelar kan vara placerade i aktiefonder, blandfonder eller räntefonder. Saknas uppgift om marknadsvärde per den 31 december året före ansökan görs eller anmälan avser sker värderingen utifrån närmast kända kurs. Innehav av icke marknadsnoterade delägarätter, exempelvis andel i en ekonomisk förening såsom ett vindkraftverk, tas inte upp som förmögenhet med anledning av att styrelsen måste godkänna nya medlemmar och att handel på en reglerad marknad därmed är förbjuden.

Innestående andelar i resultatandelsstiftelse tas inte upp som tillgång när förmögenheten beräknas. Däremot ingår utbetalning från resultatandelsstiftelse i BGI.

Kontanta medel och kontobehållning

Tillgångar på investeringssparkonto ska ingå i beräkningen av sökandens förmögenhet. Tillgångarna på kontot kan avse såväl kontanter som värdepapper. Om fördelningen mellan kontanter och värdepapper framgår av uppgifter från banken används denna fördelning. Saknas uppgift om en sådan fördelning ska tillgångarna på investeringssparkontot i sin helhet tas med som kontanter.

När det gäller assistansersättning framgår av 51 kap. 20 § SFB att den ersättningsberättigade utan uppmaning ska betala tillbaka sådan ersättning som inte har använts för köp av personlig assistans eller för kostnader för personliga assistenter. Av detta följer att någon möjlighet för assistansberättigade att få ett överskott av assistansersättning inte längre finns varför behållning på ett bankkonto som motsvaras av ett belopp som ska återbetalas i samband med slutavräkning av assistansersättningen inte ska medräknas i BGI (KRSU 1548-11).

Även tillgångar som är bundna och alltså inte kan disponeras av sökande ska tas med vid beräkningen av BGI (KRSU 3809-08).

Utöver bestämmelserna i FöL finns det tre andra lagar som har betydelse för tillämpningen av 102 kap. 10 och 11 §§ SFB. För dessa lagar gäller att avdrag för tillgångar som inte ska anses som förmögenhet görs efter att förmögenhet enligt SFB och FöL räknats fram. Detta innebär att avdrag görs efter att 25 000 kronor räknats bort från kontotillgångar och att värdepapper tagits upp till 80 %. Detta avser nedanstående tre lagar.

För den som har fått ersättning enligt lagen (1999:332) om ersättning till steriliserade i vissa fall ska, vid tillämpning av bostadstillägg, bortses från tillgångar i form av förmögenhet till ett belopp av 175 000 kronor (3 a § lagen (1999:332) om ersättning till steriliserade i vissa fall).

I 2 § lagen (2005:466) om beräkning av inkomstprövade socialförsäkringsförmåner m.m. för neurosedynskadade anges att den som enligt regeringsbeslut fått ersättning för fosterskador som antas orsakade av vissa läkemedel ska tillgångar uppgående till 500 000 kronor inte anses som förmögenhet och inte beaktas vid beräkning av förmögenhetstillägget för bostadstillägg.

Enligt 16 § lagen (2012:663) om ersättning på grund av övergrepp eller försummelse i samhällsvården av barn och unga i vissa fall ska ersättningen på 250 000 kronor inte anses som förmögenhet och inte beaktas vid beräkningen av BGI.

Fordran i pengar och liknande betalningsmedel

Fordringar i pengar och liknande betalningsmedel ska tas upp till sitt nominella belopp med tillägg för förfallen ränta.

5.6.2 Skulder

Vid beräkning av förmögenhet ska alla skulder per den 31 december året före ansökan dras av från värdet av tillgångarna. Detta gäller dock inte skulder som hänförs till näringsverksamhet, skulder med säkerhet i permanentbostad som sökande bodde i den 31 december året före ansökan och skatt som ännu inte debiterats. Vid omräkning av BGI som inte omfattas av 103 kap. 3 § SFB ska förmögenheten beräknas på förhållandet året före det år som omprövning av bostadstillägget avser (102 kap 7 § p 4 och 10 § SFB).

I de fall en skuld avser lån för en fastighet som består av både en permanentbostad och andra privata hus eller markområden är det endast den del av skulden som inte faller på permanentbostaden som ska reducera förmögenheten. Fördelningen av skulder sker utifrån taxeringsvärdet för annan fastighet och hela fastighetens taxeringsvärde, se avsnitt 4.5.1. Räntekostnad

Något avdrag medges till exempel inte för skulder som är hänförliga till tillgångar i näringsverksamhet eftersom dessa tillgångar inte tas med i förmögenheten vid prövningen av rätten till bostadstillägg. Har sökande gjort en viss fördelning av räntorna och därmed även skulderna i sin inkomstdeklaration avseende bostadsfastigheten respektive övriga delar av näringsverksamheten kan denna skuldfördelning godtas.

Vanliga kontokortsskulder och studielån är skulder som får dras av från tillgångarna. Detta gäller även privata skulder och reverser under förutsättning att det i dessa finns ett åtagande om att skulderna ska återbetalas.

Det finns inga formkrav på hur skuldebrev ska vara utformade. Ett grundläggande krav är dock att personuppgifter på långivaren framgår. Detta för att möjliggöra en kontroll av äktheten i skuldebrevet.

Seniorlån

Det finns en typ av lån, ofta benämnd seniorlån, som innebär att en person belånar sin permanentbostad med syfte att få tillgång till kapital. Ofta betalas ingen ränta på skulden utan denna läggs till skulden och regleras i samband med att bostaden en gång säljs. I de fall skuldränta faktiskt betalas löpande får räntekostnaden tillgodoräknas som bostadskostnad (jämför 6 § PFS 2010:6 aktuell lydelse PFS 2015:2).

Skulden får inte tas med som en övrig skuld och på så sätt reducera eventuella tillgångar eftersom skuld med säkerhet i permanentbostad inte får dras av från tillgångarna.

Seniorlånets påverkan på bostadskostnaden redovisas under avsnitt 4.5.2 Seniorlån.

5.6.3 Beräkning av förmögenhetstillägg

Efter att förmögenheten har beräknats avrundas beloppet nedåt till helt tusental kronor. Detta belopp minskas med 100 000 kronor för den som är ogift och med 200 000 kronor för makar. Förmögenhetstillägget utgör 15 procent av återstående belopp (102 kap. 11 § SFB).

I fråga om makar beräknas värdet av förmögenheten för var och en av dem utgöra hälften av deras sammanlagda förmögenhet minskad med 200 000 kronor (102 kap. 12 § SFB). Detta innebär att förmögenhetsunderskott som uppstår hos någon av två makar kan kvittas mot den andra makens överskott. För sambor gäller samma regler som för gifta.

Hemmavarande barns förmögenhet ingår inte i beräkningen för den sökandes förmögenhet och därmed påverkar hemmavarande barns förmögenhet inte storleken av bostadstillägget (prop. 2000/01:140 s. 68).

Exempel

Moa bor i egen villa med ett taxeringsvärde på 800 000 kronor. Villan är belånad till 450 000 kronor. Moa äger även en sommarstuga med taxeringsvärde på 250 100 kronor. På sitt kontokort har Moa en skuld på 20 000 kronor.

Vid beräkningen av förmögenheten bortses från värdet på villan som är permanentbostad för Moa (800 000 kronor) och från skulder med säkerhet i villan (450 000 kronor). På tillgångssidan tas taxeringsvärdet upp på fritidsfastigheten (250 100 kronor). Värdet för tillgångarna uppgår till 250 100 kronor. Från värdet på tillgångarna görs avdrag med 20 000 kronor för kontokortsskulden. Förmögenhetsvärdet beräknas till 230 100 kronor (250 100 - 20 000). Beloppet avrundas nedåt till närmsta helt tusental.

Beloppet 230 000 kronor minskas med 100 000 kronor för att Moa är ensamstående. Moas förmögenhet som ska utgöra underlag för

förmögenhetstillägg beräknas till 130 000 kronor. Förmögenhetstillägget fastställs till 19 500 kronor ($15\% \times 130\,000$).

Exempel

Makarna Jackie och Bobby äger tillsammans den villa som de bor i. Taxeringsvärdet för villan är 750 000 kronor. Makarna har skulder på 400 000 kronor med säkerhet i sin villa.

I övrigt äger Jackie en sommarstuga med ett taxeringsvärde på 200 000 kronor och Skandiaaktier vars noterade värde vid utgången av föregående år var 42 000 kronor, där 33 600 kronor tas med i beräkningen ($42\,000 \times 80\%$).

Bobby har 70 000 kronor på sitt sparkonto, där endast 45 000 kronor tas med i beräkningen ($70\,000 - 25\,000$). Bobby har även en skuld till banken på 50 000 kronor.

Vid beräkning av makarnas förmögenhet bortses från värdet på villan som är deras permanentbostad (750 000 kronor) och skulder med säkerhet i villan (400 000 kronor).

Jackie beräknas ha ett förmögenhetsöverskott på 233 600 kronor enligt följande:

Sommarstuga	+ 200 000 kronor
Aktier	+ 33 600 kronor
Summa	233 600 kronor

Bobby beräknas ha ett förmögenhetsunderskott på 5 000 kronor enligt följande:

Kontobehållning	+ 45 000 kronor
Skuld	- 50 000 kronor
Summa	- 5 000 kronor

Makarnas sammanlagda förmögenhet beräknas enligt följande:

$$233\,600 - 5\,000 = 228\,600$$

Obs. avrundning nedåt till närmsta helt tusental

$$228\,000 - 200\,000 = 28\,000$$

$$28\,000 / 2 = 14\,000$$

$$15\% \times 14\,000 = 2\,100$$

Förmögenhetstillägget för var och en av makarna beräknas till 2 100 kronor.

Förmögenhetsberäkning för efterlevande

I samband med dödsfall ska bostadstillägg för den efterlevande maken räknas om på grund av ändrade förhållanden. Under den tid dödsboet existerar ska vid förmögenhetsberäkningen för den efterlevande maken hänsyn endast tas till egendom som den efterlevande maken själv äger. Man ska således inte räkna ihop den efterlevandes egendom och den avlidnes egendom som efter dödsfallet ägs av dödsboet. Till följd av detta ska hälftindelning av förmögenheten inte heller ske.

Inom tre månader från ett dödsfall ska en bouppteckning upprättas. I bouppteckningen ska dödsboets tillgångar och skulder tas upp. Inom ytterligare en månad ska bouppteckningen lämnas in till Skatteverket. Om makarna hade giftorättsgemenskap måste bodelning ske innan den avlidnes tillgångar kan skiftas. Var den avlidne sambo ska en bodelning ske om den efterlevande sambon begär det (i en sådan bodelning ingår endast egendom som förvärvats för gemensamt bruk, t.ex. bostad och bohag). När bouppteckningen är klar och bouppteckningen har registrerats hos Skatteverket kan arvsskifte ske mellan dödsbodelägarna. Ett arvsskifte innebär att ett avtal upprättas mellan dödsbodelägarna om hur tillgångarna ska fördelas. Om det är fråga om ett så kallat enmansdödsbo anses dödsboet skiftat och upplöst i och med att bouppteckningen registreras hos Skatteverket. När det finns fler dödsbodelägare, exempelvis när det finns särkullbarn eller testamentstagare, anses dödsboet skiftat och upplöst då tillgångarna har skiftats mellan delägarna.

Ofta är det så att den efterlevande maken ärver allt efter den avlidne. Då utgörs i praktiken den efterlevande makens förmögenhet efter skiftet av makarnas sammanlagda förmögenhet. Om den efterlevande maken ärver endast en del av dödsboet (särkullbarnsfallet) ska den efterlevande makens förmögenhet ökas med den egendom som hen har tilldelats genom skiftet.

Sammanfattningsvis kan man säga att den efterlevande makens förmögenhet under den tid som dödsboet existerar ska beräknas med bortseende ifrån den egendom som ägs av dödsboet. Efter att dödsboet har skiftats ska den efterlevande makens förmögenhet bestå av den förmögenhet som den efterlevande ägde före skiftet och av den egendom som hen har tilldelats genom skiftet.

I samtliga fall är det egendomen som den efterlevande maken äger per den 31 december året före det år ansökan görs som ska ingå i förmögenhetsberäkningen. Vid omräkning av BGI som inte omfattas av 103 kap. 3 § SFB ska förmögenheten beräknas med utgångspunkt i förhållandet året före det år som omprövning av bostadstillägget avser (102 kap 7 § p 4 och 10 § SFB).

Exempel

Makarna Isa och Tony är berättigade till bostadstillägg. Den 31 december 2014 ägde Isa en förmögenhet på 200 000 kronor och Tony en förmögenhet på 300 000 kronor, i form av bankmedel efter avdrag med 25 000 kronor per person. Den förmögenhet som efter avdrag för fribelopp påverkar makarnas bostadstillägg har fastställts till 300 000 kronor (500 000 - 200 000). Vardera maken har påförts ett förmögenhetstillägg på 22 500 kronor ($[300\,000 / 2 = 150\,000] \times 15\%$). Isa avlider under augusti 2015. Tony är ensam dödsbodeläggare. Den 28 augusti lämnar Tony in en ny ansökan om bostadstillägg. Bouppteckningen registreras den 20 oktober 2015 och dödsboet anses därmed skiftat.

Vid beräkningen av bostadstillägg som görs under år 2015 ska Tony påföras ett förmögenhetstillägg som beräknas utifrån den egendom som Tony ägde den 31 december 2014. Efter avdrag för fribelopp beräknas Tonys förmögenhet till 200 000 kronor (300 000 - 100 000). Förmögenhetstillägget beräknas till 30 000 kronor ($200\,000 \times 15\%$).

När Tony ansöker om bostadstillägg under år 2016 ska man utgå ifrån den egendom som Tony ägde per den 31 december 2015. Dödsboet anses vara skiftat under år 2015 och äganderätten till egendomen i dödsboet har gått över till Tony. Tonys egendom per den 31 december 2015 beräknas till 500 000 kronor (300 000 + 200 000). Efter avdrag för fribelopp har Tony en förmögenhet på 400 000 kronor (500 000 - 100 000). Förmögenhetstillägget fastställs till 60 000 kronor ($400\,000 \times 15\%$).

Exempel

Makarna Teresa och Giovanni är berättigade till bostadstillägg. Den 31 december 2013 ägde Teresa en förmögenhet på 120 000 kronor och Giovanni en förmögenhet på 150 000 kronor, i form av bankmedel efter avdrag med 25 000 kronor per person. Den förmögenhet som efter avdrag för fribelopp påverkar makarnas bostadstillägg har fastställts till 70 000 kronor (270 000 - 200 000). Vardera maken har påförts ett förmögenhetstillägg på 5 250 kronor ($[70\,000 / 2 = 35\,000] \times 15\%$). Giovanni avlider under november 2014. Teresa är ensam dödsbodeläggare. Den 28 november ansöker Teresa om bostadstillägg. Bouppteckningen registreras den 20 januari 2015. Dödsboet anses därmed skiftat.

Vid beräkningen av bostadstillägg för 2014 ska Teresa påföras ett förmögenhetstillägg som beräknas utifrån den egendom som hon ägde den 31 december 2013. Efter avdrag för fribelopp beräknas förmögenheten till 20 000 kronor (120 000 - 100 000). Förmögenhetstillägget beräknas till 3 000 kronor ($20\,000 \times 15\%$).

Oskiftat dödsbo

Teresa ansöker om bostadstillägg under 2015. Beräkningen grundas på hennes förmögenhet per den 31 december 2014. Vid det tillfället är

dödsboet efter Giovanni inte skiftat och då äger dödsboet Giovannis efterlämnade egendom. Teresas förmögenhet är fortfarande en förmögenhet på 120 000 kronor och förmögenhetstillägget beräknas till 3 000 kronor ($120\,000 - 100\,000 \times 15\%$).

Skiftat dödsbo

Teresa ansöker om bostadstillägg under 2016. Beräkningen grundas på hennes förmögenhet per den 31 december 2015. Dödsboet efter Giovanni anses vara skiftat under år 2015 och äganderätten till egendomen i dödsboet har gått över till Teresa. Teresas egendom per den 31 december 2015 beräknas till 270 000 kronor ($120\,000 + 150\,000$). Förmögenhetstillägget beräknas till 25 500 kronor ($270\,000 - 100\,000 \times 15\%$).

5.7 Beräkning av reduceringsinkomst

Innan framräknad BGI läggs till grund för beräkningen av bostadstillägget ska den räknas om till reduceringsinkomst. Omräkningen innefattar viktning av vissa inkomster och avdrag för fribelopp.

Omräkning av BGI till reduceringsinkomst görs bland annat för att neutralisera olikheter i marginaleffekter som annars skulle uppstå för olika inkomsttyper beroende på om de ingår i avräkningen av garantipension och garantinivån för aktivitets- eller sjukersättning eller inte.

5.7.1 Viktning

Vid omräkningen av BGI till reduceringsinkomst räknas vissa inkomster med till 50 eller 80 procent. Detta kallas för viktning. Andra inkomster räknas med i sin helhet.

Det är följande inkomster som vid omräkningen av BGI till reduceringsinkomst ska tas upp med hela beloppet:

- allmän pension, änkepension och särskild efterlevandepension samt aktivitets- och sjukersättning
- pension eller invaliditetsförmån som utges enligt utländsk lagstiftning
- inkomst av kapital
- inkomstillägg för förmögenhet.

I princip är det den del av BGI som reducerat garantipensionen eller garantiersättningen som tas upp med hela beloppet. Även avkastning av kapital och inkomstillägg för förmögenhet ska tas upp med hela beloppet (102 kap. 16 § SFB och 8 kap. 3 § SFBP).

Arbetsinkomst tas upp till 50 procent av det belopp som ingår i BGI (102 kap. 16 § SFB och 8 kap. 3 § SFBP). Detta gäller oavsett om arbetsinkomsten redovisas som inkomst av tjänst eller inkomst av näringsverksamhet. Från och med den månad sökande fyller 65 år och har hel allmän pension görs ett avdrag

med 24 000 kronor från arbetsinkomsten innan viktningen görs. Syftet med regeln är att arbetsinkomster inte ska reducera bostadstillägget i samma utsträckning som andra inkomster (Prop. 2013/14:1 Utgiftsområde 11 s. 26).

Personalförmåner som den sökande får under sin tid som arbetstagare tas med till 50 procent. Medan personalförmåner som den sökande får efter att denne har avslutat sin anställning tas med till 80 procent.

Royalty, ersättning från STIM (Svenska tonsättares internationella musikbyrå) och ersättning från Bildupphovsrätt i Sverige som den sökande får för eget arbete tas med till 50 procent. Ärvd ersättning tas med till 80 procent.

Övriga inkomster ska tas med till 80 procent av det belopp som ingår i BGI (102 kap. 16 § SFB och 8 kap. 3 § SFBP).

5.7.2 Fribelopp

Vid omräkningen av BGI till reduceringsinkomst ska det efter viktning av inkomster göras avdrag med ett fribelopp (102 kap. 16 § 1 st. SFB och 8 kap. 3 § SFBP). Avsikten med fribelopp är att den sökande ska få tillgodoräkna sig ett belopp för grundläggande konsumtionsbehov, innan bostadstillägget börjar reduceras (prop. 2000/01:140 s. 80). Fribeloppet motsvarar närmast de basnivåer som gäller för oavkortad garantipension och oavkortade aktivitets- och sjukersättningar. Det som återstår av BGI efter viktning och avdrag för fribelopp är den sökandes reduceringsinkomst.

För sökande som har kvalificerat sig för bostadstillägg genom pensionsförmån ska fribeloppet närmast motsvara oreducerad basnivå av garantipension för allmän pension för personer födda 1937 eller tidigare, dvs. 2,17 prisbasbelopp för ogift och 1,935 för gift (102 kap. 17 § SFB).

För sökande som har kvalificerat sig för bostadstillägg genom aktivitets- eller sjukersättning ska fribeloppet motsvara den oavkortade garantinivån för sådan förmån som gäller för den sökande (102 kap. 18 § SFB). Dessa nivåer framgår av 35 kap. 18 och 19 §§ SFB.

Garantiersättningen för den som får sjukersättning motsvarar 2,40 prisbasbelopp per år (35 kap. 18 § SFB).

Garantiersättningen för den som får aktivitetsersättning är åldersberoende och är fastställd till följande nivåer för olika åldrar:

- 2,10 prisbasbelopp för den som är under 21 år
- 2,15 prisbasbelopp för den som är 21 eller 22 år
- 2,20 prisbasbelopp för den som är 23 eller 24 år
- 2,25 prisbasbelopp för den som är 25 eller 26 år
- 2,30 prisbasbelopp för den som är 27 eller 28 år
- 2,35 prisbasbelopp för den som har fyllt 29 år men inte 30 år (35 kap. 19 §)

SFB).

Om den bidragsgrundande förmånen är en förmån som betalas ut från annat land inom EES ska fribeloppet alltid bestämmas på samma sätt som för motsvarande svensk förmån. För det fall EES-förmånen är en invaliditetsförmån, som motsvarar svensk sjukersättningsförmån ska dock fribeloppet för sådan förmån motsvara fribeloppet för svensk sjukersättningsförmån längst t.o.m. månaden före den månad förmånstagaren fyller 65 år (102 kap. 18 § SFB).

Om den sökande får mer än en förmån som kan berättiga till bostadstillägg ska avdrag för fribeloppet göras med det belopp som är mest förmånligt för den sökande (102 kap. 19 § SFB).

5.7.3 Reduceringsinkomst för ensamstående

För ensamstående är reduceringsinkomsten det som återstår efter att inkomsterna viktats och fribeloppet dragits av.

Exempel

Danuta är en ogift pensionär som får 95 000 kronor per år i allmän pension. Därutöver har Danuta en tjänstepension med 25 000 kronor per år. Danutas kapitalinkomster under förra året var 10 000 kronor. Danuta har dessutom en förmögenhet. Inkomstillägg för förmögenheten beräknas till 7 000 kronor. Prisbasbeloppet antas vara 42 400 kronor.

Danutas BGI beräknas till 137 000 kronor ($95\,000 + 25\,000 + 10\,000 + 7\,000$). Vid omräkning av BGI till reduceringsinkomst tas endast 20 000 kronor (80 % av 25 000) av tjänstepensionen upp. Inkomsterna uppgår då till 132 000 kronor. Från det beloppet avräknas ett fribelopp på 92 008 kronor ($42\,400 \times 2,17$). Danutas reduceringsinkomst fastställs till 39 992 kronor.

5.7.4 Reduceringsinkomst för makar och likställda

För de som är gifta har bostadstillägget utformats mot bakgrund av att makarnas gemensamma ekonomi ska vara avgörande för storleken av bostadstillägget. Detta gäller oavsett om båda makarna eller endast en av dem är berättigade till förmånen (Prop. 2000/01:140 s. 72). För sambor gäller samma regler som för gifta.

BGI beräknas emellertid, med undantag för förmögenhetstillägget, för makarna var för sig.

En sammanslagning av makarnas inkomster görs vid beräkning av reduceringsinkomsten. Reduceringsinkomsten för var och en av makarna beräknas utgöra hälften av deras sammanlagda reduceringsinkomst (102 kap. 6 § SFB).

Reduceringsinkomsten för gifta eller sambor beräknas således genom att BGI räknas fram för makarna var för sig. Därefter görs viktning av inkomsterna. Viktning av inkomsterna sker alltid för var och en oberoende av om båda eller endast en av dem är kvalificerad för bostadstillägg. Från den viktade inkomsten avräknas sedan ett fribelopp för var och en. Om endast en make eller maka är kvalificerad för bostadstillägg får den andre maken eller maken tillgodoräkna sig ett fribelopp som motsvarar 1,935 prisbasbelopp (prop. 2000/01:140 s. 83).

Sedan var och en av makarna från sin viktade inkomst gjort avdrag med fribeloppet läggs makarnas inkomster samman. Makarnas sammanlagda inkomster fördelas därefter lika. De erhållna andelarna utgör reduceringsinkomsten för vardera make eller maka.

Exempel

Erik får sjukersättning med 90 000 kronor per år. Hans sambo Linnea arbetar deltid och har en uppskattad årsinkomst på 110 000 kronor. Eriks inkomst av kapital under förra året var 8 000 kronor. Paret äger tillgångar av olika slag och inkomstillägg för förmögenhet beräknas till 4 000 kronor för vardera sambo. Prisbasbeloppet antas vara 42 400 kronor.

Eriks BGI beräknas till 102 000 kronor ($90\,000 + 8\,000 + 4\,000$) och Linneas BGI beräknas till 114 000 kronor ($110\,000 + 4\,000$).

Samtliga Eriks inkomster är av den typ som vid omräkningen av BGI till reduceringsinkomst tas upp med hela beloppet. Från sin BGI kan Erik göra avdrag för fribelopp med 101 760 kronor ($42\,400 \times 2,40$). Hans reduceringsinkomst beräknas till 240 kronor ($102\,000 - 101\,760$).

Vid omräkning av Linneas BGI till reduceringsinkomst tas endast 55 000 kronor av hennes arbetsinkomst (50 % av 110 000) med. Hennes viktade inkomst uppgår således till 59 000 kronor ($55\,000 + 4\,000$). Eftersom Linnea inte får någon förmån som kan berättiga till bostadstillägg utgör hennes fribelopp 1,935 prisbasbelopp, vilket uppgår till 82 044 kronor ($42\,400 \times 1,935$). Efter avdrag för fribelopp beräknas Linneas reduceringsinkomst till 0 kronor ($59\,000 - 82\,044$).

Parets sammanlagda reduceringsinkomst är 240 kronor. För var och en av dem beräknas reduceringsinkomsten utgöra hälften av 240 ($240 / 2$), dvs. 120 kronor per person.

I detta exempel är endast Eriks reduceringsinkomst av betydelse för beräkningen av storleken av bostadstillägget eftersom Linnea inte får någon förmån som kan kvalificera henne till bostadstillägg.

Beräkning av reduceringsinkomst kan schematiskt åskådliggöras enligt följande:

Maka eller sambo

+ Inkomst av tjänst

Make eller sambo

+ Inkomst av tjänst

+ Inkomst av näringsverksamhet
 + Inkomst av kapital
 + Skattefria inkomster
 + Inkomstillägg för förmögenhet
 = (BGI)

+ Inkomst av näringsverksamhet
 + Inkomst av kapital
 + Skattefria inkomster
 + Inkomstillägg för förmögenhet
 = (BGI)

Viktning av bidragsgrundande
 inkomst
 - Fribelopp

= Egen reduceringsinkomst

Viktning av bidragsgrundande
 inkomst
 - Fribelopp

= Egen reduceringsinkomst

Den gemensamma
 reduceringsinkomsten

Reduceringsinkomst
 (hälften av den gemensamma
 reduceringsinkomsten)

Reduceringsinkomst
 (hälften av den gemensamma
 reduceringsinkomsten)

6 Beräkning av bostadstillägg

6.1 Beräkning av bostadskostnad

Bostadstillägg kan lämnas med högst 93 procent av bostadskostnaden. Från och med den månad sökande fyller 65 år beaktas 95 procent av bostadskostnaden. Bostadskostnaden räknas med endast till den del som inte överstiger 5 000 kronor per månad. För pensionärer som är gifta eller sambor ska ett belopp om 170 kronor läggas till bostadskostnaden för var och en. För ensamstående pensionärer ska ett belopp om 340 kronor läggas till bostadskostnaden. Allt detta framgår av 102 kap. 22 § SFB.

Exempel

Nader har sjukersättning och bor ensam i en hyreslägenhet med en månadshyra på 5 400 kronor. Vid beräkningen av bostadstillägget tas inte hänsyn till den del av hyran som överstiger 5 000 kronor. Högsta möjliga bostadstillägg är 4 650 kronor per månad ($5\,000 \times 93\%$) per månad eller 55 800 kronor ($4\,650 \times 12$) per år.

Exempel

Nasim som är pensionär, bor ensam i en bostadsrättslägenhet där den framräknade bostadskostnaden uppgår till 3 800 kronor per månad. Högsta möjliga bostadstillägg är 3 950 kronor ($3\,800 \times 95\% + 340$) per månad eller 47 400 kronor ($3\,950 \times 12$) per år.

När det gäller gifta eller sambor ska bostadskostnaden för var och en av dem beräknas till hälften av deras sammanlagda bostadskostnad. Detta gäller oavsett om båda eller endast en av dem är berättigad till bostadstillägg. Till en sökande som är gift eller sambo och är under 65 år kan bostadstillägg således lämnas med högst 93 procent av hens del av bostadskostnaden till den del denna inte överstiger 2 500 kronor per månad. Från och med den månad sökande fyller 65 år beaktas 95 procent av hens del av bostadskostnaden som inte överstiger 2 500 kronor per månad (102 kap. 21 och 22 §§ SFB).

Exempel

Robin och Ellis är pensionärer och bor tillsammans i en villa. Bostadskostnaden för villan uppgår till 6 000 kronor per månad. Bostadskostnaden för var och en av makarna beräknas till 3 000 kronor ($6\,000 / 2$).

Vid beräkningen av bostadstillägget för var och en av makarna ska hänsyn inte tas till den del av bostadskostnaden som för var och en av makarna

överstiger 2 500 kronor. Högsta möjliga bostadstillägg för vardera är 2 545 kronor ($2\,400 \times 95\% + 170$) per månad eller 30 540 kronor ($2\,545 \times 12$) per år.

Exempel

Jona är pensionär och Darin har sjukersättning. De bor tillsammans i en hyreslägenhet. Månadshyran är 4 000 kronor. Bostadskostnaden för var och en av makarna beräknas till 2 000 kronor ($4\,000 / 2$).

Högsta möjliga bostadstillägg för Jona är 2 070 kronor ($2\,000 \times 95\% + 170$) per månad eller 24 840 kronor ($2\,070 \times 12$) per år. Darins högsta möjliga bostadstillägg är 1 860 kronor ($2\,000 \times 93\%$) per månad eller 22 320 kronor ($1\,860 \times 12$) per år.

Exempel

Kaj har sjukersättning och hans sambo Susanne arbetar som lärare. Paret bor i en bostadsrättslägenhet och bostadskostnaden för hela lägenheten uppgår till 5 500 kronor per månad. Bostadskostnaden för vardera sambon beräknas till 2 750 kronor per månad ($5\,500 / 2$).

Vid beräkning av bostadstillägg för Kaj ska hänsyn inte tas till den del av hans bostadskostnad som överstiger 2 500 kronor. Högsta möjliga bostadstillägg för Kaj är 2 325 kronor ($2\,500 \times 93\%$) per månad eller 27 900 kronor ($2\,325 \times 12$) per år.

Bostadstillägg för Susanne ska inte beräknas eftersom hon inte får någon förmån som kan kvalificera till bostadstillägg.

En gift sökande som omfattas av 8 kap. 1 § SFBP får tillgodoräkna sig hela bostadskostnaden som inte överstiger 5 000 kronor per månad, se avsnitt 4.11.1 Övergångsbestämmelse.

Vid boende i tvåbäddsrums i särskild boendeform får sökande tillgodoräkna sig den boendekostnad som inte överstiger 2 250 kronor per månad för var och en av de boende (102 kap. 23 § SFB). Denna regel gäller även för gifta eller sambor som bor i särskild boendeform.

6.2 Inkomstavdrag

Den framräknade bostadskostnaden ska minskas med en del av sökandens reduceringsinkomst. Minskningen sker med 62 procent av reduceringsinkomsten upp till ett prisbasbelopp och med 50 procent av den reduceringsinkomst som överstiger denna nivå (102 kap. 21 och 25 §§ SFB).

I de exempel som följer nedan antas prisbasbeloppet vara 42 400 kronor och inkomstavdraget beräknas per år.

Exempel

Tintin är pensionär och hans reduceringsinkomst har fastställts till 35 000 kronor. Eftersom reduceringsinkomsten inte överstiger ett prisbasbelopp minskas högsta möjliga bostadstillägg med 62 procent av reduceringsinkomsten. Inkomstavrdraget beräknas till 21 700 kronor ($35\,000 \times 62\%$).

Exempel

Pim får änkepension samtidigt som hon arbetar som telefonist. Pims reduceringsinkomst har beräknats till 52 000 kronor. Inkomstavrdrag görs med 62 % upp till ett prisbasbelopp (42 400) och 50 % på den summa som överstiger prisbasbeloppet.

Pims inkomstavrdrag beräknas enligt följande:

$$42\,400 \times 62\% = 26\,288$$

$$(52\,000 - 42\,400) \times 50\% = 4\,800$$

Inkomstavrdraget är 31 088 kronor ($26\,288 + 4\,800$).

6.3 Beräkning av bostadstillägg som betalas ut

Bostadstillägg beräknas per år. Det framräknade beloppet delas med tolv och utbetalningen sker månadsvis (103 kap. 5 § SFB).

Om det finns decimaler i det framräknade månadsbeloppet avrundas beloppet till närmaste heltal.

I nedanstående exempel antas prisbasbeloppet vara 42 400 kronor.

Exempel

Anna får sjukersättning och bor ensam i en hyreslägenhet. Månadshyra är 4 500 kronor och Annas reduceringsinkomst är fastställd till 45 000 kronor.

Högsta möjliga bostadskostnad ($4\,500 \times 93\%$) $\times 12$	50 220 kronor
Inkomstavrdrag ($42\,400 \times 62\%$) + ($2\,600 \times 50\%$)	27 588 kronor
Bostadstillägg som betalas ut per år $50\,220 - 27\,588$	22 632 kronor/år

Bostadstillägg som betalas ut per månad 22 632 / 12	1 886 kronor/månad
--	---------------------------

Exempel

Johan är pensionär och bor ensam i en hyreslägenhet. Månadshyran är 5 200 kronor och Johans reduceringsinkomst beräknas till 93 300 kronor.

Högsta möjliga bostadskostnad $(5\,000 \times 95\%) \times 12$	57 000 kronor
Tillägg 340×12	4 080 kronor
Inkomstavdrag $(42\,400 \times 62\%) + (50\,900 \times 50\%)$	51 738 kronor
Bostadstillägg som betalas ut per år $61\,080 (57\,000 + 4\,080) - 51\,738$	9 348 kronor/år (avrundat belopp)
Bostadstillägg som betalas ut per månad $9\,348 / 12$	779 kronor/månad

Exempel

Maria och Antonio är pensionärer och bor tillsammans i sin villa. Bostadskostnaden för villan uppgår till 5 500 kronor per månad. Vardera makes bostadskostnad beräknas således till 2 750 kronor ($5\,500 / 2$) per månad.

Makarnas sammanlagda reduceringsinkomster uppgår till 60 000 kronor. Reduceringsinkomst för var och en av makarna fastställs till 30 000 kronor ($60\,000 / 2$).

Högsta möjliga bostadskostnad för vardera make $(2\,500 \times 95\%) \times 12$	28 500 kronor
Tillägg för vardera make 170×12	2 040 kronor
Inkomstavdrag för vardera make $(30\,000 \times 62\%)$ Obs. Här multipliceras det inte med 50 % eftersom reduceringsinkomsten understiger ett prisbasbelopp.	18 600 kronor

Bostadstillägg som betalas ut för vardera make per år 30 540 (28 500 + 2 040) - 18 600	11 940 kronor/år
Bostadstillägg som betalas ut för vardera make per månad 11 940 / 12	995 kronor/månad

Beräkning av bostadstillägg kan således beskrivas enligt följande:

Högsta möjliga bostadskostnad:	Max. 93 % av 5 000 kronor för ensamstående och 2 500 kronor för makar per månad × 12 om sökande är under 65 år. Från och med den månad sökande fyller 65 år är maxbeloppet 95 % av 5 000 kronor för ensamstående och 2 500 kronor per person för makar per månad × 12.
Tillägg	För pensionärer ska dessutom ett belopp om 340 kronor läggas till månadsbeloppet för en ensamstående och 170 kronor per person för gifta eller sambor.
Minskning för reduceringsinkomst:	–62 % av reduceringsinkomsten upp till ett prisbasbelopp –50 % av reduceringsinkomsten över ett prisbasbelopp

Exempel

Räkneexempel bostadstillägg för gifta eller sambor

MAKA	MAKE
Bostadskostnad: Hyra 5 671 kronor per månad. Bostadsbidrag (BOB) med 2 300 kronor per månad.	
Inkomster Sjukersättning: 106 800 kronor per år Arbetsinkomst: 35 000 kronor per år Förmögenhet Bankmedel: 120 000 kronor	Inkomster Allmän pension: 76 344 kronor per år Premiepension: 3 120 kronor per år Svensk tjänstepension: 5 400 kronor per år Arbetsinkomst: 26 000 kronor per år Förmögenhet Bankmedel: 160 000 kronor Skulder: 5 350 kronor
Beräkning: Bostadstillägg-max (per år) $(5\,671 \times 12 = 68\,052) - (2\,300 \times 12 = 27\,600) = 40\,452 \rightarrow$ $40\,452 / 2 = 20\,226 \rightarrow 20\,226 \times 93\% = 18\,810$ <i>(Bostadskostnaden överstiger inte maxbeloppet 30 000 per år (eller 2 500 per månad) efter avdrag för BOB)</i> Viktning inkomst Sjukersättning (100 %): 106 800 kronor per år Arbetsinkomst (50 %): $35\,000 \times 50\% = 17\,500$ kronor per år Nettoförmögenhet Bankmedel (- 25 000 i avdrag): $120\,000 - 25\,000 = 95\,000$	Beräkning: Bostadstillägg-max (per år) $(5\,671 \times 12 = 68\,052) - (2\,300 \times 12 = 27\,600) = 40\,452 \rightarrow$ $40\,452 / 2 = 20\,226 \rightarrow 20\,226 \times 95\% = 19\,215, \rightarrow$ $19\,215 + 2\,040$ (extra tillägget vid ÅP) = 21 255 <i>(Bostadskostnaden överstiger inte maxbeloppet 30 000 per år (eller 2 500 per månad) efter avdrag för BOB)</i> Viktning inkomst Allmän pension (100 %): 76 344 kronor per år Premiepension (100 %): 3 120 kronor per år Svensk tjänstepension (80 %): $5\,400 \times 80\% = 4\,320$ kronor per år Arbetsinkomst (- 24 000 samt 50 % på resterande del): $26\,000 - 24\,000 = 2\,000 \rightarrow 2\,000 \times 50\% = 1\,000$ kronor per år Nettoförmögenhet Bankmedel (- 25 000 i avdrag): $160\,000 - 25\,000 = 135\,000$ $\rightarrow$ avdrag för skulder: $135\,000 - 5\,350 = 129\,650$
Förmögenhetstillägg för makar $95\,000 + 129\,650 = 224\,650 \rightarrow$ avrundas neråt till närmaste tusental $224\,000 - 200\,000 = 24\,000 \rightarrow 24\,000 / 2 = 12\,000 \rightarrow 12\,000 \times 15\% = 1\,800$ per make och år	
Reduceringsinkomst BGI efter viktning: $106\,800 + 17\,500 + 1\,800 = 126\,100 \rightarrow$ $126\,100 - 106\,800$ (fri beloppet) = 19 300	Reduceringsinkomst BGI efter viktning: $76\,344 + 3\,120 + 4\,320 + 1\,000 + 1\,800 = 86\,584 \rightarrow$ $86\,584 - 86\,108$ (fri beloppet) = 476
Gemensam reduceringsinkomst $19\,300 + 476 = 19\,776 \rightarrow 19\,776 / 2 = 9\,888$ per make och år	
Inkomst avdrag $62\% \times 9\,888 = 6\,131$ Bostadstillägg <i>Bostadstillägg-max – inkomstavdraget = bostadstillägg</i> $18\,810 - 6\,131 = 12\,679$ per år	Inkomst avdrag $62\% \times 9\,888 = 6\,131$ Bostadstillägg <i>Bostadstillägg-max – inkomstavdraget = bostadstillägg</i> $21\,255 - 6\,131 = 15\,124$ per år
Bostadstillägg per månad: $12\,679 / 12 = 1\,057$	Bostadstillägg per månad: $15\,124 / 12 = 1\,260$

7 Särskilt bostadstillägg

7.1 Allmänt om rätten till särskilt bostadstillägg

Särskilt bostadstillägg kan utges till den som får bostadstillägg och som har en hög bostadskostnad samt i förhållande till bostadskostnaden låg disponibel inkomst. Särskilt bostadstillägg utges med det belopp som den sökandes inkomster efter avdrag för skälig bostadskostnad understiger skälig levnadsnivå (102 kap. 26 § SFB).

7.2 Skälig levnadsnivå

Skälig levnadsnivå fastställs genom lag och är bundet till prisbasbeloppet. Hur man räknar fram aktuellt belopp framgår av 102 kap. 28 § SFB. Beloppet för skälig levnadsnivå är olika beroende på om sökanden har aktivitets- och sjukersättningen eller har fyllt 65 år. Dessutom är beloppen olika beroende på om sökanden är ensamstående eller gift. För sambor gäller samma regler som för gifta.

7.3 Skälig bostadskostnad

Vid uträkning av särskilt bostadstillägg används samma principer för uträkning av bostadskostnad som vid beräkning av bostadstillägg. Vid beräkningen av bostadstillägg för gifta eller sambor beräknas bostadskostnaden för var och en av makarna till hälften av deras sammanlagda bostadskostnad. Som en följd av bestämmelsen om hälftindelning av bostadskostnaden för makar ska en sådan hälftindelning också göras vid beräkning av särskilt bostadstillägg (prop. 2000/01:140 s. 122). Vid beräkning av särskilt bostadstillägg för gifta som omfattas av övergångsbestämmelserna behöver dock hälftindelning av bostadskostnaden inte göras (8 kap. 1 § SFBP, se avsnitt 4.11.1 Övergångsbestämmelse).

Vid beräkning av särskilt bostadstillägg får hänsyn tas endast till skälig bostadskostnad. Som skälig bostadskostnad anses en bostadskostnad för sökande som uppgår till högst 6 200 kronor per månad för ensamstående och 3 100 kronor för gift eller sambo (102 kap. 27 § SFB).

7.4 Inkomstberäkning för särskilt bostadstillägg

Vid beräkning av rätten till särskilt bostadstillägg sker inkomstprövningen enligt i princip samma regler som vid inkomstprövningen för bostadstillägg.

Någon reduceringsinkomst fastställs dock inte vid beräkning av rätten till särskilt bostadstillägg.

Följande inkomster beaktas vid inkomstprövningen för särskilt bostadstillägg

- inkomst av tjänst och inkomst av näringsverksamhet efter skatteavdrag enligt den skatte- och avgiftssats som följer av tillämplig skattetabell. Om det för den sökande inte kan beslutas någon tillämplig skattetabell ska

skatteavdrag göras enligt den skattetabell som skulle ha varit tillämplig om sådant beslut hade kunnat fattas.

- inkomst av kapital efter skattavdrag med 30 procent
- inkomstillägg för förmögenhet
- skattefria inkomster såsom vissa utländska inkomster, studiebidrag, skattefria stipendier till den del som överstiger 3 000 kronor per månad och AGS-ersättningar för sjukfall före år 1991
- beviljat bostadstillägg (102 kap. 29 § SFB).

Till skillnad från inkomstprövningen för bostadstillägg beräknas vid inkomstprövningen för särskilt bostadstillägg inkomster av tjänst, näringsverksamhet och kapital efter avdrag för skatter och avgifter. Något avdrag med 24 000 kronor avseende arbetsinkomst görs inte vid beräkning av särskilt bostadstillägg. När det gäller inkomster av tjänst och näringsverksamhet minskas inkomsterna med avdrag för skatt. För inkomst av tjänst beräknas avdrag för skatt enligt den skattetabell som är tillämplig för den sökande för det år som bostadstillägg ska betalas ut. För sökande som endast har inkomst av näringsverksamhet fastställs det inte någon tillämplig skattetabell. Avdraget för preliminär skatt beräknas därför i dessa fall med ledning av den skattetabell som skulle ha varit tillämplig om sådan tabell fastställts. Avdrag för skatt på inkomst av kapital görs alltid med 30 procent av inkomsten.

Övriga inkomster som ingår i inkomstprövningen för särskilt bostadstillägg är inte skattepliktiga enligt inkomstskattelagen (IL) och något avdrag för skatt ska därför inte göras. Detta gäller även skattefria utländska pensioner.

En annan skillnad gentemot inkomstprövningen för bostadstillägg är att beviljat bostadstillägg räknas med som inkomst.

7.4.1 Lägsta inkomst som ska fastställas

Särskilt bostadstillägg är avsett att täcka bostadskostnaden i de fall då den sökande har låg disponibel inkomst. För att undvika att särskilt bostadstillägg ska täcka annat än bostadskostnaden och bli förtäckt pension ska inkomster vid inkomstprövningen tas upp till ett visst lägsta belopp (prop. 2000/01:140 s. 88).

De sammanlagda inkomsterna av tjänst, näringsverksamhet, kapital och skattefria inkomster ska alltid anses utgöra lägst en tolfedel av det fribelopp som vid beräkningen av reduceringsinkomst gäller för den sökande. I avsnittet om beräkning av reduceringsinkomst har det beskrivits att fribeloppet fastställs i förhållande till prisbasbeloppet och att fribeloppets storlek är beroende av den huvudförmån som berättigar den sökande till bostadstillägg.

Vid beräkning av särskilt bostadstillägg ska, för den som får pension, lägsta inkomsten utgöra 2,17 prisbasbelopp för ensamstående och 1,935 prisbasbelopp för gift eller sambo. Från den 1 januari 2007 (prop. 2005/06:159, s. 26 f) ska, för den som är född 1938 eller senare och har fyllt 65 år, 2,13 prisbasbelopp för ensamstående och 1,9 prisbasbelopp för gift eller sambo tillämpas. För sökande som är kvalificerad till bostadstillägg genom aktivitets- eller sjukersättning gäller andra nivåer (se under rubriken Fribelopp i avsnitt 5.7.2).

Vid fastställande av den inkomst som ska anses utgöra den sökandes lägsta inkomst ska en tolftedel av beloppet minskas med skatteavdrag enligt tillämplig skattetablell (102 kap. 30 § SFB).

I det exempel som följer räknas inkomster per månad och prisbasbeloppet antas vara 44 300 kronor.

Exempel

Pedro får garantipension med 66 000 kronor per år. Skatteavdrag enligt tillämplig skattetablell är 19 800 kronor.

Pedro har en kapitalinkomst på 4 800 kronor. Pedro har beviljats bostadstillägg med 44 400 kronor per år (3 700 kronor/månad).

Inkomstberäkning för särskilt bostadstillägg:

Pension	+ 46 200 kronor (66 000 - 19 800)
Kapitalinkomst - skatteavdrag	+ 3 360 kronor (4 800 - 30 %)
Summa	= 49 560 kronor (4 130 kronor/månad)

Den lägsta inkomst som ska tas upp för Pedro beräknas enligt följande:

En tolftedel av fribeloppet	+ 7 863 kronor (44 300 × 2,13) / 12)
Skatteavdrag	- 2 258 kronor
Summa	= 5 605 kronor

Eftersom den lägsta inkomst som ska fastställas överstiger Pedros disponibla inkomster av tjänst och kapital ska Pedros inkomster av tjänst och kapital anses motsvara det lägsta beloppet, 5 605 kronor per månad.

Sammanlagt ska Pedros inkomster beräknas till 9 305 kronor per månad (5 605 + 3 700).

7.4.2 Inkomstberäkning för makar

Vid beräkning av särskilt bostadstillägg för gifta eller sambor beräknas inkomsten för var och en av makarna till hälften av deras gemensamma inkomst.

Bestämmelsen om lägsta inkomst som ska fastställas gäller även vid

inkomstprövningen för makar. Vardera makens sammanlagda inkomst av tjänst, näringsverksamhet, kapital och skattefria inkomster ska tas upp med lägst det fribelopp som gäller för respektive make efter avdrag för preliminär skatt enligt tillämplig skattetablell. Om endast en av makarna erhåller en förmån som kan kvalificera till bostadstillägg fastställs det inte någon lägsta inkomst för den andra maken utan beräkning för denne görs efter disponibla inkomster.

Allt detta framgår av 102 kap. 29 och 30 §§ SFB.

7.5 Beräkning av särskilt bostadstillägg

Särskilt bostadstillägg betalas ut som ett utfyllnadsbelopp mellan den sökandes disponibla inkomster eller den lägsta inkomst som ska fastställas (efter skatteavdrag) samt efter avdrag för skälig bostadskostnad och en skälig levnadsnivå, allt räknat per månad (102 kap. 26-28 §§ SFB).

I nedanstående exempel antas prisbasbeloppet vara 44 300 kronor.

Exempel

Camille är pensionär och bor ensam i en hyreslägenhet. Månadshyran är 6 100 kronor. Camilles inkomst av pension är 8 000 kronor per månad. Skatteavdrag enligt tillämplig skattetablell är 2 400 kronor. Camille har en förmögenhet och förmögenhetstillägget beräknas till 300 kronor per månad. Camille har beviljats bostadstillägg med 4 022 kronor i månaden.

Camilles inkomster överstiger det lägsta beloppet som ska tas upp vid inkomstberäkningen för särskilt bostadstillägg. Camilles inkomster fastställs enligt följande.

Pension	+ 5 600 kronor (8 000 - 2 400)
----------------	-----------------------------------

Förmögenhetstillägg	+ 300 kronor
----------------------------	--------------

Bostadstillägg	+ 4 022 kronor
-----------------------	----------------

Summa	= 9 922 kronor
--------------	-----------------------

Från den fastställda inkomsten görs avdrag för bostadskostnaden. Eftersom Camilles bostadskostnad understiger 6 200 kronor per månad görs avdrag med hela bostadskostnaden, 6 100 kronor. Av den fastställda inkomsten återstår 3 822 kronor (9 922 - 6 100).

Skälig levnadsnivå för Camille utgör en tolfedel av 1,473 prisbasbelopp. Skälig levnadsnivå beräknas till 5 438 kronor per månad, $(1,473 \times 44\,300) / 12$.

Eftersom Camilles disponibla inkomst efter avdrag för skälig bostadskostnad understiger skälig levnadsnivå ska särskilt bostadstillägg betalas ut med mellanskillnaden. Särskilt bostadstillägg betalas ut med 1 616 kronor per månad (5 438 - 3 822).

Exempel

Ashley får garantipension med 5 200 kronor i månaden. Skatteavdrag enligt tillämplig tabell är 1 560 kronor. Hennes sambo William saknar inkomster. Paret bor i en hyreslägenhet. Månadshyran är 6 500 kronor. Ashley har beviljats bostadstillägg med 2 324 kronor i månaden.

Ashleys disponibla inkomst i inkomstslaget tjänst beräknas till 3 640 kronor (5 200 - 1 560). Ashley saknar inkomst av näringsverksamhet, inkomst av kapital och skattefria inkomster. Ashleys disponibla inkomster understiger således det lägsta belopp som vid inkomstberäkningen ska tas upp. Skatteavdrag enligt tillämplig tabell för lägsta inkomsten som ska fastställas är 2 014 kronor. Det lägsta beloppet för Ashley som ska fastställas är 5 000 kronor ($[44\,300 \times 1,9] / 12 - 2\,014$). Vid inkomstberäkningen för Ashley tas därför upp en inkomst på 5 000 kronor. Dessutom ska även det beviljade bostadstillägget som Ashley får med 2 324 kronor i månaden räknas med som inkomst. William har inga egna inkomster. Nedan följer en sammanställning.

Parets inkomster beräknas enligt följande:

Inkomst	Ashley	William
Det lägsta inkomstbeloppet	5 000 kronor (7 014 - 2 014)	0 kronor
Bostadstillägg	2 324 kronor	0 kronor
Summa	7 324 kronor	0 kronor
Hälften av den gemensamma inkomsten	3 662 kronor	3 662 kronor

Inkomst för var och en av makarna beräknas till 3 662 kronor i månaden ($7\,324 / 2$).

Vid beräkning av särskilt bostadstillägg görs ett avdrag för skälig bostadskostnad. Parets gemensamma bostadskostnad uppgår till 6 500 kronor i månaden. Bostadskostnaden för var och en av makarna beräknas till 3 250 kronor ($6\,500 / 2$). En skälig bostadskostnad för gift eller sambo anses dock vara högst 3 100 kronor i månaden. Efter avdrag för skälig bostadskostnad för Ashley återstår 562 kronor av hennes framräknade inkomst ($3\,662 - 3\,100$).

Skälig levnadsnivå för Ashley efter avdrag för skälig bostadskostnad anses motsvara 4 445 kronor i månaden ($44\,300 \times 1,204 / 12$).

Ashleys disponibla inkomst understiger skälig levnadsnivå för henne med 3 883 kronor ($4\,445 - 562$). Särskilt bostadstillägg betalas ut till Ashleys med detta belopp.

Särskilt bostadstillägg beräknas inte för William eftersom han inte får

någon förmån som kan berättiga honom till bostadstillägg.

Exempel

Sasha får sjukersättning med 11 000 kronor per månad. Skatteavdrag enligt tillämplig tabell är 3 300 kronor. Sasha bor ensam i en hyreslägenhet. Månadshyran är 4 800 kronor. Bostadstillägg har beviljats med 2 272 kronor per månad.

Sashas verkliga inkomst överstiger det lägsta belopp som ska tas upp vid inkomstprövningen.

Vid beräkning av särskilt bostadstillägg beräknas Sashas inkomster enligt följande:

Sjukersättning	+ 7 700 kronor (11 000 - 3 300)
Bostadstillägg	+ 2 272 kronor
Summa	= 9 972 kronor

Från den beräknade inkomsten ska avdrag göras för skälig bostadskostnad. Eftersom Sashas bostadskostnad inte överstiger 6 200 kronor ska avdrag göras med hela bostadskostnaden. Efter avdrag för bostadskostnad återstår det 5 172 kronor (9 972 - 4 800) per månad.

Skälig levnadsnivå för Sasha efter avdrag för bostadskostnad anses motsvara 5 001 kronor per månad, $(1,3546 \times 44\,300) / 12$.

Sashas disponibla inkomst överstiger skälig levnadsnivå för henne med 171 kronor (5 172 - 5 001). Sasha har därför inte rätt till särskilt bostadstillägg.

8 Beslut om och utbetalning av bostadstillägg

8.1 Beslut

När ansökan eller anmälan har handlagts skickar Pensionsmyndigheten eller Försäkringskassan ett beslut om bostadstillägg till sökanden. Beslut om bostadstillägg gäller omedelbart, om inte annat föreskrivs i beslutet. Detta gäller oavsett om det handlar om ett beslut att bevilja bostadstillägg eller om ett beslut om återkrav (RR mål nr 5290-2005 [RÅ 2006, ref. 22]). En kopia av beslutet lagras i beslutsdatabasen.

Bostadstillägg beviljas tills vidare och betalas ut fortlöpande utan att en ny ansökan krävs. Det finns en möjlighet att i vissa ärenden bevilja bostadstillägg för en tidsbegränsad period. Av regeringens prop. 2011/12:152 framgår att detta kan vara fallet om sökande eller dennes make är egen företagare med osäkra inkomster, om det finns en tidsbegränsad sjukersättning eller om boendeförhållanden kan förväntas förändras.

Bostadstillägg kan inte beviljas för längre tid tillbaka än tre månader före ansökningsmånaden.

Bostadstillägg lämnas från och med den månad för vilken sjukersättning eller aktivitetsersättning har beviljats, om en ansökan om bostadstillägg inkommit senast under månaden efter den under vilken beslutet om aktivitets- eller sjukersättning fattades. Detta gäller när aktivitets- eller sjukersättning har beviljats efter ansökan (101 kap. 10 och 10 a §§ SFB). Det gäller även när domstol har beviljat förmånen (prop. 2012/13:169).

8.2 Interimistiska beslut

Enligt 112 kap. 3 § SFB får Pensionsmyndigheten och Försäkringskassan interimistiskt besluta att dra in eller minska bostadstillägg i avvaktan på vidare utredning. För att kunna motivera att bostadstillägget dras in interimistiskt ska sannolika skäl finnas för en sådan åtgärd. Då bostadstillägg är en ersättning för personer med låga inkomster ska det föreligga sannolika skäl att rätten till bostadstillägg inte längre finns. Det räcker inte att det finns misstankar eller vissa skäl som talar för att rätten inte finns. Enligt de förutsättningar som anges i 112 kap. 2 § SFB får ett beslut också fattas om att exempelvis förlänga tidsperioden för bostadstillägg i avvaktan på att en utredning slutförs.

8.3 Indragning och nedsättning av bostadstillägg

Den som får bostadstillägg är skyldig att på begäran av Pensionsmyndigheten eller Försäkringskassan lämna de uppgifter som behövs för bedömningen av att rätt belopp betalas ut. Om de begärda uppgifterna inte inkommer får bostadstillägg dras in eller sättas ned. Detta följer av 110 kap. 13 och 52 §§ SFB. Denna åtgärd bör dock användas restriktivt och det ska finnas skäl att anta att förändringar skett som påverkar bostadstillägget. Vidare ska handläggningen ske i enlighet med myndigheternas utredningsskyldighet och övriga förvaltningsrättsliga

bestämmelser. Denna åtgärd kan vara aktuell särskilt vid efterkontroll av ett ärende då en uppgift, som har betydelse för bostadstillägget, inte kan kontrolleras på annat sätt än att förmånstagaren själv lämnar uppgiften.

8.4 Utbetalning

Bostadstillägg betalas ut månadsvis med en tolftedel av årsbeloppet. Årsbeloppet avrundas till närmaste hela krontal som är jämnt delbart med tolv. Detta framgår av 103 kap. 5 § SFB.

Bostadstillägg betalas ut tillsammans med huvudförmånen (1 och 9 §§ förordningen [2002:782] om ansökan och utbetalning av pension m.fl. förmåner).

8.5 Makeavdrag

När bostadstillägg ska betalas ut för förfluten tid till någon vars make eller maka eller sambo för samma tid haft bostadstillägg ska tillägget minskas. Minskning ska göras på sådant sätt att det sammanlagda beloppet för den förflutna tiden motsvarar det bostadstillägg som skulle ha betalats ut om beslut om båda ersättningarna hade förelegat samtidigt (107 kap. 3 § SFB).

8.6 Utbetalningssätt

Bestämmelser om utbetalning av pension gäller även för utbetalning av bostadstillägg (1 § förordningen [2002:782] om ansökan och utbetalning av pension m.fl. förmåner). Enligt huvudregeln ska förmånen betalas ut genom insättning på bankkonto, bankgiro eller PlusGiro (2 § Försäkringskassans föreskrifter [FKFS 2010:4] om sättet och tiden för utbetalning av vissa socialförsäkringsförmåner m.m. Om skäl finns kan förmånen betalas ut på annat sätt (3 § FKFS 2010:4).

8.6.1 Utbetalningsdag

Bostadstillägg betalas ut tillsammans med huvudförmånen den 18 eller 19 i månaden beroende på vilken dag förmånstagaren är född. Förmånstagare som är född någon av dagarna den 1–15 får sitt bostadstillägg utbetalt den 18 i månaden, medan förmånstagare som är född någon av dagarna 16–31 får sitt bostadstillägg utbetalt den 19 i månaden.

När utbetalningsdagen är en söndag eller en omedelbart därpå följande helgdag betalas bostadstillägget ut på närmast följande helgfria vardag. Är utbetalningsdagen en annan helgdag eller på midsommarafton eller på en lördag betalas bostadstillägget ut närmast föregående helgfria vardag.

Allt detta framgår av 9 § förordningen [2002:782] om ansökan och utbetalning av pension m.fl. förmåner.

Bostadstillägg för förfluten tid är inte bunden till en viss utbetalningsdag. Om utbetalningen understiger 100 kronor kommer utbetalningen med i nästa

ordinarie månadsutbetalning (7 § PFS 2011:6).

8.6.2 Utbetalning upphör

Bostadstillägg betalas ut längst t.o.m. den månad då förmånstagaren har en huvudförmån som kan berättiga till bostadstillägg. Detta följer av 101 kap. 3 § SFB.

9 Äldreförsörjningsstöd

9.1 Allmänt om äldreförsörjningsstöd

Äldreförsörjningsstöd är avsett för personer som har fyllt 65 år och som inte får sina grundläggande försörjningsbehov tillgodosedda genom andra förmåner inom det allmänna pensionssystemet. Eftersom det krävs 40 års bosättningsstid i Sverige före fyllda 65 år för att få full garantipension hinner de som bott i Sverige kortare tid inte kvalificera sig för full garantipension. Även de som har haft tidigt uttag av pension och de som inte har betalat in tillräckliga avgifter får endast en reducerad garantipension. En viss lägsta levnadsnivå garanteras därför genom äldreförsörjningsstöd.

Äldreförsörjningsstöd är en bosättningsbaserad förmån som har stora likheter med bostadstillägg och särskilt bostadstillägg. Äldreförsörjningsstöd är därför konstruerad på ett sådant sätt att den i stora delar anknyter till bestämmelserna för bostadstillägg och särskilt bostadstillägg. Även i de fall bostadskostnad saknas kan äldreförsörjningsstöd beviljas.

9.1.1 Bosättningsbaserad förmån

Försäkrad för äldreförsörjningsstöd är den som är bosatt i Sverige eftersom äldreförsörjningsstöd är en bosättningsbaserad förmån. Detta framgår av 5 kap. 9 § SFB.

Beträffande regler om vem som ska anses vara bosatt här i landet se avsnitt 2.1 Försäkrad enligt socialförsäkringsbalken

Reglerna om utbetalning av äldreförsörjningsstöd vid tillfällig utlandsvistelse är olika beroende på om utlandsvistelsen avser ett land inom eller utanför EES eller i Schweiz.

Om den berättigade vistas i ett land inom EES eller Schweiz kan äldreförsörjningsstöd betalas ut under hela utlandsvistelsen om vistelsen i utlandet kan antas vara längst ett år (5 kap. 3 § SFB).

Möjligheten att få äldreförsörjningsstöd under utlandsvistelse är däremot begränsad när den berättigade vistas i ett land utanför EES eller Schweiz. I detta fall kan äldreförsörjningsstödet betalas ut om utlandsvistelsen kan antas pågå längst tre månader (5 kap. 14 § SFB).

Om utlandsvistelsen redan vid utresan kan antas pågå längre än ett år respektive tre månader ska utbetalning av äldreförsörjningsstödet upphöra omedelbart.

Exempel

Tanja får äldreförsörjningsstöd och ska åka till sin son som bor i Frankrike. Tanja kommer att stanna i Frankrike i ca åtta månader.

Eftersom Tanja kommer att vistas i ett land inom EES och vistelsen antas pågå kortare tid än ett år ska äldreförsörjningsstödet betalas ut

under hela utlandsvistelsen.

Exempel

Amanda får äldreförsörjningsstöd. I september 2010 åker Amanda till USA för att besöka sina släktingar. Amanda planerar att även fira jul med sina släktingar i USA och komma tillbaka till Sverige strax efter årsskiftet.

Eftersom Amanda kommer att vistas utanför EES och utlandsvistelsen kan antas pågå längre än tre månader ska utbetalning av äldreförsörjningsstödet upphöra vid utresan.

9.1.2 Äldreförsörjningsstöd till den som har pensionsförmåner

Äldreförsörjningsstöd utges endast om den sökande tar ut samtliga sådana förmåner som hen har rätt till i form av inkomstgrundad allmän pension, garantipension eller bostadstillägg eller särskilt bostadstillägg (74 kap. 6 § SFB).

Det är således inte möjligt att skjuta upp uttaget av den inkomstgrundande allmänna pensionen, som därigenom blir högre, och i stället under denna period få äldreförsörjningsstöd. Kravet att den sökande innan äldreförsörjningsstöd beviljas ska ta ut förmåner som hen är berättigad till omfattar även garantipension och bostadstillägg. Däremot finns inget krav på att en sökande måste ta ut en eventuell utländsk pension som hen har rätt till.

Kravet på uttag av pension avser dock endast den sökande. Om den berättigades make avstår från någon av dessa förmåner påverkar det inte den sökandes rätt till äldreförsörjningsstöd.

9.2 Äldreförsörjningsstödet storlek

Den berättigade ska genom äldreförsörjningsstödet dels tillförsäkras en skälig levnadsnivå, dels tillförsäkras medel att täcka en skälig bostadskostnad (74 kap. 5 § SFB).

Äldreförsörjningsstöd definition av skälig levnadsnivå och skälig bostadskostnad är desamma som gäller för beräkning av särskilt bostadstillägg (beträffande skälig levnadsnivå och skälig bostadskostnad, se avsnitt 7.2 Skälig levnadsnivå och avsnitt 7.3 Skälig bostadskostnad). Beräkning av bostadskostnaden sker i huvudsak enligt samma regler som gäller för beräkning av bostadskostnaden för bostadstillägg (74 kap. 14 § SFB, se även kapitel 4 Boendet och bostadskostnaden). Någon samordning av bostadskostnaden med det preliminära bostadsbidraget enligt 101 kap. 9 § SFB ska dock inte göras.

9.2.1 Inkomstprövning

Eventuell inkomst från maka, make eller sambo påverkar äldreförsörjningsstöds storlek. Reglerna om inkomstprövning vid beräkningen av äldreförsörjningsstöd knyter an till reglerna om inkomstprövning vid beräkningen av särskilt bostadstillägg. Inkomster ska beräknas enligt 102 kap. 29 § SFB med tillägget att bostadstillägg, särskilt bostadstillägg och bostadsbidrag också ska räknas som inkomst. (74 kap. 16 och 17 §§ SFB).

Vid inkomstberäkningen för äldreförsörjningsstöd tas således följande inkomster upp:

- inkomst av tjänst och inkomst av näringsverksamhet efter skatteavdrag enligt skatte- och avgiftssats som följer av tillämplig skattetabell. Något avdrag med 24 000 kronor avseende arbetsinkomst görs inte vid beräkning av äldreförsörjningsstöd. Om det för den sökande inte kan beslutas någon tillämplig skattetabell ska skatteavdrag göras enligt den skattetabell som skulle ha varit tillämplig om sådant beslut hade kunnat fattas
- inkomst av kapital efter skatteavdrag med 30 procent
- inkomstillägg för förmögenhet
- skattefria inkomster såsom vissa utländska inkomster, studiebidrag, skattefria stipendier till den del som överstiger 3 000 kronor per månad och AGS-ersättningar för sjukfall före år 1991
- beviljat bostadstillägg
- beviljat bostadsbidrag
- beviljat särskilt bostadstillägg.

Beträffande skatteavdrag för anställda och enskilda näringsidkare tillämpas samma regler som gäller för beräkningen av särskilt bostadstillägg, se avsnitt 7.4 Inkomstberäkning för särskilt bostadstillägg.

Utländsk inkomst som beskattas i utlandet tas med som om den beskattades i Sverige. Inkomster som är skattefria i utlandet ses även som skattefria i Sverige (102 kap. 29 § SFB).

Till skillnad från inkomstberäkningen för särskilt bostadstillägg ska det vid inkomstprövningen för äldreförsörjningsstöd inte göras något antagande om någon lägsta inkomst. Samtliga inkomster som tas upp är således disponibla inkomster.

Vid inkomstprövningen för de som är gifta eller sambor beräknas inkomsten respektive värdet av förmögenhet för var och en av makarna utgöra hälften av makarnas sammanlagda inkomst och förmögenhet (74 kap. 18 § SFB).

9.2.2 Beräkning av äldreförsörjningsstöd

Äldreförsörjningsstöd betalas ut med det belopp varmed den berättigades inkomster efter avdrag för skälig bostadskostnad understiger en skälig levnadsnivå (74 kap. 10 § SFB).

I nedanstående exempel antas prisbasbeloppet vara 44 300 kronor.

Exempel

Aimo får garantipension med 6 000 kronor per månad. Skatteavdrag enligt gällande tabell antas vara 1 800 kronor. Aimo bor ensam i en hyreslägenhet och månadshyran är 5 600 kronor. Bostadstillägg har beviljats med 4 650 kronor per månad och särskilt bostadstillägg med 289 kronor per månad.

Aimos inkomster beräknas enligt följande:

Pension	+ 4 200 kronor (6 000 - 1 800)
Bostadstillägg	+ 4 650 kronor
Särskilt bostadstillägg	+ 289 kronor
Summa	= 9 139 kronor

Från den fastställda inkomsten görs avdrag för bostadskostnad. Eftersom Aimos bostadskostnad understiger 6 200 kronor per månad görs avdrag med hela bostadskostnaden, 5 600 kronor. Av den fastställda inkomsten återstår 3 539 kronor (9 139 - 5 600).

Skälig levnadsnivå för Aimo utgör en tolfedel av 1,473 prisbasbelopp. Skälig levnadsnivå beräknas till 5 438 kronor per månad, $(1,473 \times 44\,300) / 12$.

Aimos inkomster efter avdrag för bostadskostnad understiger skälig levnadsnivå med 1 899 kronor per månad (5 438 - 3 539). Äldreförsörjningsstöd beräknas till detta belopp. Detta belopp motsvarar skillnaden mellan de disponibla inkomster som tas upp vid beräkningen av rätten till äldreförsörjningsstöd och den lägsta inkomst som fastställs vid beräkningen av rätten till särskilt bostadstillägg.

Ovanstående exempel visar att äldreförsörjningsstöd kan utbetalas samtidigt som särskilt bostadstillägg endast om de disponibla inkomsterna understiger den lägsta inkomst som alltid fastställs vid beräkningen av särskilt bostadstillägg. Om de disponibla inkomsterna överstiger det lägsta belopp som fastställs vid beräkningen av särskilt bostadstillägg kan äldreförsörjningsstöd aldrig utbetalas samtidigt som särskilt bostadstillägg. Detta beror på att skälig levnadsnivå och skälig bostadskostnad är lika för äldreförsörjningsstöd och särskilt bostadstillägg.

Exempel

Diana får garantipension med 8 526 kronor i månaden. Skatteavdrag enligt tabell antas vara 2 146 kronor. Diana bor ensam i en hyreslägenhet med

en månadshyra på 4 500 kronor. Bostadstillägg har beviljats med 4 185 kronor i månaden.

Dianas inkomster beräknas enligt följande:

Garantipension	+ 6 380 kronor (8 526 - 2 146)
Bostadstillägg	+ 4 185 kronor
Summa	= 10 565 kronor

Från den fastställda inkomsten görs avdrag för bostadskostnad. Eftersom Dianas bostadskostnad understiger 6 200 kronor per månad görs avdrag med hela bostadskostnaden på 4 500 kronor. Av den fastställda inkomsten återstår 6 065 kronor (10 565 - 4 500).

Skälig levnadsnivå för Diana utgör en tolfedel av 1,473 prisbasbelopp. Skälig levnadsnivå beräknas till 5 438 kronor per månad, $(1,473 \times 44\,300) / 12$.

Dianas inkomster efter avdrag för bostadskostnad överstiger skälig levnadsnivå för henne. Äldreförsörjningsstöd utbetalas inte.

Nedan följer två exempel som avser beräkning av äldreförsörjningsstöd för makar:

Exempel

Tone är 65 år gammal men saknar på grund av kortvarig bosättning i Sverige rätt till garantipension. Även i övrigt saknar Tone inkomster. Tone bor ihop med Eddy som får sjukersättning med 7 000 kronor i månaden. Skatteavdrag enligt tillämplig tabell antas vara 2 100 kronor. Makarna bor i Eddys villa. Den sammanlagda bostadskostnaden uppgår till 6 600 kronor i månaden. Eddy får bostadstillägg och särskilt bostadstillägg med 2 048 kronor respektive 2 896 kronor i månaden.

Vid prövningen av rätten till äldreförsörjningsstöd beräknas makarnas inkomster enligt följande:

Inkomst	Tone	Eddy
Sjukersättning	0	4 900 kronor (7 000 - 2 100)
Bostadstillägg	0	2 048 kronor
särskilt bostadstillägg	0	2 896 kronor
Summa	0	9 844 kronor
Hälften av den Gemensamma inkomsten	4 922 kronor	4 922 kronor

Makarnas gemensamma inkomst uppgår till 9 844 kronor. Inkomst för var och en av makarna beräknas till hälften av detta belopp. Tone beräknas

således ha en inkomst på 4 922 kronor i månaden ($9\,844 / 2$).

Vid beräkningen av rätten till äldreförsörjningsstöd görs ett avdrag för skälig bostadskostnad. Makarnas gemensamma bostadskostnad uppgår till 6 600 kronor i månaden. Bostadskostnaden för var och en av makarna beräknas till 3 300 kronor ($6\,600 / 2$) i månaden. En skälig bostadskostnad för gift eller sambo anses dock vara högst 3 100 kronor i månaden per person. Efter avdrag för skälig bostadskostnad för Tone återstår 1 822 kronor av hennes framräknade inkomst ($4\,922 - 3\,100$).

Skälig levnadsnivå för Tone efter avdrag för skälig bostadskostnad anses motsvara 4 445 kronor i månaden ($(1,204 \times 44\,300) / 12$).

Tones inkomst understiger skälig levnadsnivå med 2 623 kronor ($4\,445 - 1\,822$). Äldreförsörjningsstöd för Tone beräknas till 2 623 kronor. Äldreförsörjningsstöd beräknas inte för Eddy eftersom han inte har fyllt 65 år.

Exempel

Lucia har garantipension med 4 000 kronor i månaden. Skatteavdrag enligt tillämplig tabell beräknas till 1 200 kronor. Lucia är gift och bor tillsammans med Roger. Roger har också garantipension och får 3 000 kronor i månaden. Skatteavdrag för Roger enligt tillämplig tabell beräknas till 900 kronor. Makarna bor i en hyreslägenhet och månadshyran uppgår till 5 700 kronor i månaden. Bostadstillägg har beviljats med 2 325 kronor i månaden till vardera. Särskilt bostadstillägg har inte beviljats.

Vid prövningen av rätten till äldreförsörjningsstöd beräknas makarnas inkomster enligt följande:

Inkomst	Lucia	Roger
Pension	2 800 kronor ($4\,000 - 1\,200$)	2 100 kronor ($3\,000 - 900$)
Bostadstillägg	2 325 kronor	2 325 kronor
Summa	5 125 kronor ($2\,800 + 2\,325$)	4 425 kronor ($2\,100 + 2\,325$)
Gemensam inkomst	9 550 kronor ($5\,125 + 4\,425$)	9 550 kronor ($5\,125 + 4\,425$)
Hälften av den gemensamma inkomsten	4 775 kronor ($9\,550 / 2$)	4 775 kronor ($9\,550 / 2$)

Parets gemensamma inkomst uppgår till 9 550 kronor. Inkomsten för var och en av makarna beräknas till hälften av detta belopp. Vardera maken beräknas således ha en inkomst på 4 775 kronor i månaden ($9\,550 / 2$).

Vid beräkningen av rätten till äldreförsörjningsstöd görs ett avdrag för skälig bostadskostnad. Makarnas gemensamma bostadskostnad uppgår till 5 700 kronor i månaden. Bostadskostnaden för var och en av makarna

beräknas till 2 850 kronor ($5\,700 / 2$). Eftersom bostadskostnaden för var och en av makarna inte överstiger 3 100 kronor ska avdrag göras med hela bostadskostnaden. Efter avdrag för bostadskostnad återstår det 1 925 kronor ($4\,775 - 2\,850$) av vardera makes framräknade inkomst.

Skälig levnadsnivå för en person som är gift eller sambo efter avdrag för bostadskostnad anses motsvara 4 445 kronor i månaden, $(1\,204 \times 44\,300) / 12$.

Lucias och Rogers inkomster efter avdrag för bostadskostnad understiger en skälig levnadsnivå per person med 2 520 kronor ($4\,445 - 1\,925$). Äldreförsörjningsstöd betalas ut med 2 520 kronor till dem vardera.

9.3 Beslut om och utbetalning av äldreförsörjningsstöd

Till skillnad mot vad som gäller för bostadstillägg kan äldreförsörjningsstöd tidigast beviljas från och med ansökningsmånaden. Någon retroaktiv utbetalning av äldreförsörjningsstöd kan således inte ske. Detta följer av 74 kap. 7 § sista stycket SFB.

Äldreförsörjningsstöd kan beviljas för högst tolv månader (74 kap. 8 § SFB). För att utbetalning av äldreförsörjningsstöd ska fortsätta därefter krävs det en ny ansökan.

Äldreförsörjningsstöd utges till och med den månad då den berättigade avlidit eller rätten till förmånen på annat sätt upphört (74 kap. 9 § SFB).

Årsbeloppet avrundas till närmaste hela krontal som är delbart med tolv. Äldreförsörjningsstöd betalas ut månadsvis tillsammans med övriga pensionsförmåner.

9.4 Avdrag under vistelse på kriminalvårdsanstalt

En berättigad som är intagen på kriminalvårdsanstalt, är häktad eller genomgår s.k. kontraktsvård, är skyldig att betala för sitt uppehålle genom avdrag på äldreförsörjningsstödet. Avdrag ska göras med 80 kronor per dag, dock högst med en tredjedel av förmånen (106 kap. 27 och 39 §§ SFB).

10 Omräkning av bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd

Bostadstillägg/äldreförsörjningsstöd ska räknas om när något av de förhållanden som påverkar förmånens storlek ändras (74 kap. 19 § och 103 kap. 2 § SFB).

Detta innebär att rätten till bostadstillägg/äldreförsörjningsstöd ska tas upp till ny prövning om Pensionsmyndigheten eller Försäkringskassan t.ex. får kännedom om att

- bostadskostnaden har ändrats
- inkomsterna har ändrats
- den berättigades civilstånd har ändrats.

I de fall ett ändrat förhållande innebär att bostadstillägget/äldreförsörjningsstöd kommer att höjas måste ansökan ske enligt de formkrav som framgår av 110 kap. 4 § SFB, det vill säga att ansökan ska ske skriftligt och undertecknas på heder och samvete. Myndigheterna ska i förekommande fall informera den berättigade om möjligheten att lämna in en ansökan. Pensionsmyndigheten har dock genom rättsutredning infört möjlighet att under givna förutsättningar anmäla höjd hyra eller avgift till bostadsrättsförening per telefon.

Att förmånen tas upp till ny prövning innebär att samtliga förhållanden som påverkar förmånens storlek ska bedömas. Vid anmälan om enbart ändrad bostadskostnad behöver inte inkomstförhållandena bedömas på nytt, såvida det inte finns särskilda skäl (Prop. 2011/12:152 s. 14).

Den berättigade har en skyldighet att anmäla ändrade förhållanden, se vidare under avsnitt 11 Anmälningsskyldighet.

10.1 Omräkning utan föregående underrättelse

En huvudregel är att omräkning av bostadstillägg/äldreförsörjningsstöd får ske om den berättigade först underrättats om detta.

I vissa fall får dock bostadstillägget/äldreförsörjningsstöd räknas om utan föregående underrättelse. Detta gäller om en inkomst ändras som utgörs av:

- en förmån som betalas ut av Försäkringskassan eller Pensionsmyndigheten,
- pension enligt utländsk lagstiftning eller
- avtalspension eller motsvarande ersättning som följer av kollektivavtal.

Bostadstillägg/äldreförsörjningsstöd får räknas om utan föregående underrättelse både när någon av nämnda inkomster ändras eller nybeviljas, när ändring sker av fribeloppet enligt 102 kap. 17–19 §§ SFB, preliminärt bostadsbidrag enligt 98 kap. eller taxeringsvärde för annan fastighet än sådan som avses i 5 § FöL (103 kap. 3 § SFB).

Omräkningen i dessa fall sker automatiskt oavsett om bostadstillägget ökar eller minskar.

10.2 Från vilken tidpunkt ska ändringen gälla?

En ändring av bostadstillägg/äldreförsörjningsstöd, oavsett orsaken till ändringen, ska gälla från och med månaden efter den månad då anledningen till ändringen uppkommit. En ändring av bostadstillägg/äldreförsörjningsstöd ska dock gälla från och med den månad under vilken de förhållanden har uppkommit som föranleder ändringen, om förhållandena avser hela månaden. En ändring som avser en höjning av bostadstillägg ska i förekommande fall gälla även retroaktivt. Ändring kan då göras upp till tre månader före månaden då anmälan om ändring inkommit. En ändring som avser äldreförsörjningsstöd kan beviljas från och med den månad då anmälan om ändring inkommit.

Detta framgår av 74 kap. 20 §, 101 kap. 10 § samt 103 kap. 4 § SFB.

10.2.1 Ändrade inkomster

Omräkning ska göras när förhållandena har ändrats. När en ändring avser ändring av inkomst, är det därmed när inkomstförhållandena kan anses ha ändrats, som är av betydelse för från vilken månad en omräkning ska ske.

Om man påbörjar en anställning ska anställningsinkomsten ingå som BGI från samma månad som anställningen påbörjats. Detta gäller förutsatt att den första utbetalningen sker samma månad och att utbetalningen kan anses avse utfört arbete för hel månad, utifrån överenskommen arbetstid och omfattning. I annat fall ska bostadstillägget räknas om från och med nästkommande månad (jämför 103 kap. 4 § SFB).

Exempel

Winter är pensionär och börjar arbeta extra. Anställningsavtalet är ingånget den 1 juni men Winters första arbetsdag är först den 15 juni och hon får en mindre utbetalning denna första månad. Inkomsten ska räknas med som BGI från och med juli månad.

I vissa fall, vid tillfälliga eller oregelbundna inkomster är det vid en ändringsanmälan viktigt att utreda hur inkomsten är beräknad sedan tidigare för att avgöra om det har skett en förändring eller ej.

Exempel

Eine är beviljad bostadstillägg från och med maj 2015 och uppgav då en arbetsinkomst på 10 000 kronor per månad, dvs. 120 000 kronor per år. I september 2015 anmäler Eine att han slutat arbeta och att sista löneutbetalning sker i oktober 2015. Då förhållandena ändrats räknas bostadstillägget om från och med november 2015. Ny BGI fastställs från och med november 2015.

Exempel

Maria har hel ÅP och bostadstillägg. Maria anmäler i februari 2015 en tillfällig arbetsinkomst som utbetalas i mars månad. Hon kommer inte arbeta mer framöver. Bostadstillägget räknas om från och med mars 2015 då inkomsten avser hela månaden. Ny BGI fastställs för perioden mars 2015–februari 2016. Maria ringer i april månad och meddelar att inkomsten har upphört. Då förhållandet inte har förändrats föranleder det ingen omräkning utan Maria meddelas att bostadstillägget kommer att räknas om från och med mars 2016.

Exempel

Juno har beviljats bostadstillägg från och med mars 2015. Beslutet gäller tills vidare. Vid beslutstillfället hade hon inga andra inkomster utöver allmän pension. Hon meddelar den 1 oktober 2015 att hon blivit beviljad en utländsk pension. Hon kommer få ett retroaktivt belopp med 12 000 kronor i oktober 2015 samt 1 500 kronor per månad från och med samma månad. Ny BGI fastställs för perioden oktober 2015–september 2016, den utländska pensionen ingår i BGI med 30 000 kronor (12 000 + 18 000 (1 500 x 12)).

Bostadstillägget räknas om från och med oktober 2016 och den retroaktiva utbetalningen kommer då inte längre ingå i BGI.

Exempel

Flynn har bostadstillägg och anmäler i maj 2016 att han arbetar från den 9 maj till den 10 juni 2016. Han får lön för denna period i slutet av juni 2016. Han planerar inte att arbeta mer efter detta. Lönen räknas med från och med juni 2016 och påverkar BGI i tolv månader framåt.

För information om beräkning av inkomster se avsnitt 5.2.1 Beräkning av tillfälliga inkomster och avsnitt 5.2.2 Beräkning av regelbundna inkomster.

10.2.2 Ändrad kapitalinkomst och förmögenhet

Inkomster i inkomstslaget kapital ska avse förhållandet året före det år då ansökan om bostadstillägg görs. Vid omräkning av BGI som inte omfattas av 103 kap. 3 § SFB ska inkomst av kapital avse förhållandet året före det år som omprövningen av bostadstillägg avser (102 kap 7 § p 3. SFB).

Vid omräkning som inte omfattas av 103 kap. 3 § SFB ska förmögenhet beräknas per den 31 december året för det år bostadstillägget avser (102 kap. 10 § SFB).

Exempel

Jana anmäler i februari 2015 att hon i december föregående år sålt sitt fritidshus. Janas bostadstillägg räknas då om med hänsyn till hennes inkomst av kapital under 2014 samt hennes förmögenhet per den 31 december 2014.

För information om beräkning av kapitalinkomster och förmögenhet se avsnitt 5.5 Inkomstslag kapital och avsnitt 5.6 Förmögenhet

10.3 Ändrat civilstånd

När någon avlider får Pensionsmyndigheten och Försäkringskassan uppgift om detta från Skatteverket. I dessa fall räknas bostadstillägg/äldreförsörjningsstöd för efterlevande make eller maka om utan ansökan.

Myndigheterna får också en avisering från Skatteverket om ändrat civilstånd vid giftermål eller skilsmässa. Innan en sådan rapport når myndigheterna kan dock relativt lång tid ha förflutit, och om den berättigade själv inte har anmält ändrat civilstånd kan ersättning ha betalats ut med för högt belopp. Läs mer under avsnitt 11 Anmälningsskyldighet.

Ändring av pension ska enligt 56 kap. 13 § SFB ske från och med månaden efter den då anledning till ändring har uppkommit. Detta innebär att garantipension för pensionärer som ska jämföras med ogifta respektive gifta ska räknas om från och med månaden efter den då sammanboendet upphörde eller inleddes. Detta gäller även om förändringen avser hela månaden. Förändring av bostadstillägg/äldreförsörjningsstöd ska däremot ändras från denna månad om förändringen avser hela månaden. Det innebär att garantipensionen och bostadstillägg/äldreförsörjningsstöd i vissa fall ska räknas om från olika månader. Läs mer om att jämföras med ogift respektive gift under avsnitt 2.3.1 Likställd med ogift och 2.3.2 Likställd med gift.

Exempel

Alex och Nikita är gifta och har bostadstillägg. De flyttar stadigvarande isär den 1 april. Bostadstillägget beräknas som för ogifta fr.o.m. april. Garantipensionen betalas ut med belopp som för ogifta först fr.o.m. maj.

11 Anmälningsskyldighet

Av 110 kap. 46 § SFB framgår att den som får en förmån ska anmäla sådana förhållanden som påverkar rätten till och storleken av förmånen. I denna bestämmelse finns angivna vilka förhållanden som anmälningsskyldigheten kan avse och som också gäller för bostadstillägg/äldreförsörjningsstöd, nämligen:

- bosättning i Sverige eller utlandsvistelse,
- bostadsförhållanden,
- civilstånd, vårdnad och sammanboende med vuxen eller barn,
- förvärvsarbete i Sverige eller utomlands,
- inkomstförhållanden,
- förmögenhetsförhållanden,
- utländsk socialförsäkringsförmån.

Anmälningsskyldigheten gäller såväl den sökandes som hens makes ändrade förhållanden.

En anmälan behöver inte göras om ändringen innebär att inkomsterna endast har ökat i mindre omfattning (110 kap. 46 § SFB). Vad som avses med en ökning i mindre omfattning framgår nedan under avsnitt om inkomster respektive förmögenhet.

Anmälningsskyldigheten omfattar inte sådana ändringar som myndigheten har kännedom om.

11.1 När föreligger anmälningsskyldighet?

I 110 kap. 47 § SFB anges att anmälan om förändringar, där anmälningsskyldighet föreligger, ska göras så snart som möjligt och senast fjorton dagar efter det att den berättigade fick kännedom om förändringen.

När det gäller inkomsthöjningar för egna företagare och anställda med oregelbundna arbetsinkomster kan det vara svårt att fastställa en tidpunkt för ändringen. Mindre förändringar för egna företagare kanske inte ens kan konstateras förrän en självdeklaration för det aktuella inkomståret har upprättats.

Anmälningsskyldigheten inträder först då ändringen påverkar rätten till och storleken av bostadstillägg/äldreförsörjningsstöd. Eftersom ändrad förmögenhet och kapitalinkomst påverkar BGI först året efter ändringen inträffat innebär detta att anmälningsskyldigheten för sådan ändring inträder den 1 januari året efter ändringen.

11.2 Till vem ska anmälan ske?

Anmälan om förändringar som kan påverka rätten till en ersättning eller storleken av denna ska göras till Försäkringskassan/Pensionsmyndigheten. Har anmälan gjorts till en annan enhet hos respektive myndighet än den som handlägger bostadstillägg/äldreförsörjningsstöd ska man anse att

anmälningsskyldigheten är fullgjord om det av anmälan framgår att förändringen kan påverka den berättigades rätt till bostadstillägg/äldreförsörjningsstöd eller storleken av ersättningen.

11.3 Vem är anmälningsskyldig?

Det är den berättigade som är skyldig att anmäla förändringar. Har den berättigade god man eller förvaltare enligt FB är denne skyldig att göra anmälan om det kan anses ingå i uppdraget.

11.4 Anmälan av bostadsförhållanden

Ändringar som avser bostaden som ska anmälas kan vara att den berättigade flyttar till en annan bostad. Flyttningen kan antingen leda till att bostadskostnaden ökar eller minskar. En anmälan ska även göras om delar av bostaden hyrs ut. Detsamma gäller om bostadskostnaden minskar av någon annan anledning, exempelvis genom sammanboende. Även hyresrabatt (underhållsrabatt, kvarboenderabatt etc.) är ett sådant ändrat boendeförhållande som ska anmälas.

11.5 Anmälan av inkomster

Om den berättigades inkomster ökar, är den berättigade skyldig att anmäla detta. En anmälan behöver inte göras om ändringen innebär att inkomsterna endast har ökat i mindre omfattning (110 kap. 46 § SFB). En inkomstökning anses vara av mindre omfattning om ökningen på årsbasis understiger 1 000 kronor sedan föregående beslut (PFS 2014:4). För makar gäller beloppsgränsen per make.

Inkomster som kan behöva anmälas är exempelvis nybeviljat eller ändrat belopp av privat pension, utländsk pension, sjukpenning, föräldrapenning, etableringsersättning eller studiebidrag. Dessutom måste nybeviljad eller ändrad tjänstepension anmälas avseende de tjänstepensionsbolag vars uppgifter myndigheten själv inte kan inhämta maskinellt.

Om den berättigade påbörjar ett arbete ska arbetsinkomsten anmälas. Har den berättigade sedan tidigare en anmäld arbetsinkomst och den ökar så ska ökningen anmälas.

Även en ökning av inkomster av kapital (ränteinkomster, kapitalvinster etc.) ska anmälas. I avsnitt 5.5 redovisas bestämmelserna vid beräkning av inkomstslaget kapital.

Exempel

Mika har bostadstillägg sedan juli 2014. Mika har fått sin privata pension höjd med 600 kronor per år från och med 2015. Hennes övriga inkomster är oförändrade och hon är därför inte anmälningsskyldig, eftersom höjningen av hennes årsinkomst totalt understiger 1 000 kronor.

I januari 2016 har hon fått besked om att hon fått en kapitalinkomst på

500 kronor. Hon har tidigare inte haft någon kapitalinkomst. Hennes totala inkomsthöjning är då 1 100 kronor och Mika är nu anmälningsskyldig.

11.6 Anmälan av förmögenhet

Om den berättigade har en förmögenhet som påverkar storleken på bostadstillägget är hen skyldig att anmäla om förmögenheten ökar, även minskning av skulder som påverkar beräkningen av förmögenheten ska anmälas. En anmälan behöver inte göras om ändringen innebär att förmögenheten endast har ökat i mindre omfattning (110 kap. 46 § SFB). Förmögenheten anses ha ökat i mindre omfattning om ökningen på årsbasis understiger 5 000 kronor sedan föregående beslut (PFS 2014:4). För makar gäller beloppsgränsen per make.

I avsnitt 5.6 redovisas bestämmelserna vid beräkning av förmögenhet.

12 Återbetalningsskyldighet

Myndigheterna ska besluta om återbetalning av bostadstillägg/äldreförsörjningsstöd om den berättigade har orsakat att förmånen har betalats ut med för högt belopp genom att lämna oriktiga uppgifter eller underlåta att fullgöra en anmälningsskyldighet. Detsamma gäller om ersättning i annat fall har lämnats felaktigt eller med för högt belopp och den som fått ersättningen har insett eller bort inse detta. Allt detta följer av 108 kap. 2 § SFB.

I myndigheternas särskilda vägledningar om återkrav finns mer information om återbetalningsreglerna och bedömning av förutsättningarna för eftergift, se vidare Pensionsmyndighetens vägledning 2012:2 Återkrav samt Försäkringskassans vägledning 2005:3 Återkrav.

13 Övriga bestämmelser

13.1 Avdrag för andra ersättningar

Har den som är berättigad till bostadstillägg/äldreförsörjningsstöd fått ersättning enligt SFB eller annan författning som har betalats ut av Pensionsmyndigheten, Försäkringskassan eller en arbetslöshetskassa ska avräkning göras vid utbetalning av bostadstillägg/äldreförsörjningsstöd för förfluten tid. Avräkningen ska göras för den retroaktiva perioden i sin helhet, och detta även om den tidigare ersättningen inte betalats ut löpande (107 kap. 2 § SFB).

Om den retroaktiva ersättningen inte räcker till för att göra hela avdraget uppstår ett restbelopp. Om en berättigad beviljas en ny retroaktiv ersättning ska myndigheterna endast göra avdrag för restbeloppet om den nya retroaktiva perioden helt och hållet innefattar den retroaktiva period som restbeloppet hänför sig till. Se vidare Försäkringskassans vägledning 2005:1 Utbetalningar av förmåner, bidrag och ersättningar.

13.2 Försörjningsstöd

Om en berättigad har fått ekonomiskt bistånd enligt 4 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) (SoL) och får retroaktivt beviljad ersättning får denna ersättning betalas ut till socialnämnden till den del den berättigade inte har återbetalat biståndet och det återstående beloppet överstiger 1 000 kronor (107 kap. 5 § SFB). Det belopp som kan betalas ut till socialnämnden ska motsvara vad socialnämnden sammanlagt har betalat ut till den berättigade och dennes familj för eller under den tid som den retroaktiva ersättningen avser. Se vidare Försäkringskassans vägledning 2005:1 Utbetalningar av förmåner, bidrag och ersättningar.

13.3 Preskriptionstid

Har den berättigade inte lyft bostadstillägget/äldreförsörjningsstöd före utgången av andra året efter det varunder beloppet förfallit till betalning, ska beloppet vara förverkat (107 kap. 12 § SFB). Den berättigade går med andra ord miste om pengarna efter preskriptionstidens utgång.

13.4 Förbud mot överlåtelse

Bostadstillägg/äldreförsörjningsstöd kan inte överlåtas till annan förrän det är tillgängligt för lyftning (107 kap. 9 § SFB). Det finns alltså ingen möjlighet att styra bostadstillägget/äldreförsörjningsstöd till exempelvis en hyresvärd. I vissa fall kan den berättigade skriva en fullmakt till någon annan att handla på huvudmannens vägnar. En sådan fullmakt kan godtas om den är skriven på ett sådant sätt att det inte är fråga om en överlåtelse. Se vidare avsnitt 6.3 i Försäkringskassans vägledning 2005:1 Utbetalning av socialförsäkringsförmåner och avsnitt 3.3 i Försäkringskassans vägledning

2004:7 Förvaltningsrätt i praktiken.

13.5 Omprövning och överklagande

En sökande som är missnöjd med beslutet om bostadstillägg/äldreförsörjningsstöd kan begära att beslutet omprövas (113 kap. 7–9 §§ SFB).

Myndigheternas omprövningsbeslut kan överklagas hos allmän förvaltningsdomstol i den ordning som gäller i socialförsäkringsmål (113 kap. 10–13 §§ SFB).

Om någon vill begära omprövning av ett beslut eller överklaga det, ska det göras inom två månader från den dag den sökande fick del av beslutet (113 kap. 19 och 20 §§ SFB).

För ytterligare information om överklagande, se Försäkringskassans vägledning 2001:7 Omprövning, ändring och överklagande av Försäkringskassans beslut.

www.pensionsmyndigheten.se